

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 1

*Honorem
Kasyno
Tobolski*

**POLSKIE
KOPALNIE SKARBOWE**

NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SOCIÉTÉ FERRIÈRE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILÉSIE.

**KRÓLEWSKA HUTA G. ŚL.
RYNEK, L. 915.**

TELEFONY: KRÓLHUTA 636-640 I KATOWICE 972.

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZAMONU
Z KOPALNÍ KRÓL BIELSZOWICE, KNURÓW.

ADR. TELEGR. SKARBOFERME KRÓL. HUTA.

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI

m. st. WARSZAWY

CENTRALA

Czackiego 21/23
od 8½ do 19½

I ODDZIAŁ II ODDZIAŁ

Wierzbowa 9

Praga, Targowa 65

przyjmuje oszczędności

gwarantowane majątkiem miasta st. Warszawy

począwszy od 1

KAŻDY
PRZEMYSŁOWIEC
KUPIEC, FINANSISTA
ROLNIK I T. P.

posiada na biurku

Przewodnik Przemysłu i Handlu Polskiego

ROCZNIK IV-ty

do którego z prawdziwą przyjemnością zagłada w celach informacyjnych

ADMINISTRACJA

Warszawa, Ś-to Krzyska 15. Tel. 637-98

Państwowe Zakłady Lotnicze

PUŁAWSKA 2a

Adres telegraficzny „PEZETEL”.

Telefony: Dyrekcji 848-24

Biura Zakupów 850-25

Dział Obręczy Rowerowych 828-76

OBRĘCZE i BŁOTNIKI DO ROWERÓW

surowe, emaljowane,
niklowane, chromowane

Najwyższa jakość — Konkurencyjne ceny.

NAKŁADEM KOMISJI WYDAWNICZEJ

T-wa Bratn. Pom. Studentów Politechniki Warszawskiej

ukazały się następujące wydawnictwa:

Książkowe:

zł

1. Copowski H. prof. — Mechanika Teoretyczna 4 tomy	zł 21—	7. Pożaryski M. prof. — Pomiary elektryczne w technice	zł 6'80
2. Drewnowski K. prof. — Elektrotechniczne materiały i układy izolacyjne	8—	8. Skotnicki Cz. prof. — Technika odwadniania bagien i użytkowanie ich rolnicze broszur.	zł 12'80
3. Gieysztor J. — Eksploatacja handlowa kolei żelaznych	zł 12—	„ w sprawie	zł 15'80
4. Piotrowski J. inż. — Wydajność obrabiarek i narzędzi do metali i wyznaczanie czasu obróbki	4—	9. Stefanowski B. prof. — Termodynamika techniczna z 3 tablicami entropowymi	zł 12—
5. Podoski R. inż. — Tramwaje i koleje elektryczne, 2 tomy	zł 24—	10. „ „ — Gospodarka cieplna	zł 12—
6. Pożaryski M. prof. — Podstawy naukowe elektrotechniki	zł 14—	11. Wasiutyński A. prof. — Drogi żelazne, bez opr. z 36, w sprawie	zł 40—

w druku:

1. Karasiński L. prof. — Wytrzymałość tworzyw, III wyd.
2. Pożaryski M. prof. — Maszyny elektryczne i prostowniki.
3. Struszyński M. prof. — Analiza techniczna.
4. Wierzbicki W. prof. — Mechanika budowli.

Litografowane:

Z Matematyki wyższej, Geometrii analitycznej, wykreślnej, Fizyki, Chemii, Metalurgii, Odlewnictwa, Mechaniki, Statyki wykreślnej, Statyki budowli, Hydrauliki, Maszynoznawstwa, Części maszyn, Silników wodnych i pomp, Silników spalinowych, Dźwignic, Kotłów parowych, Elektrotechniki, Żelbetnictwa, Budowy dróg i mostów, Budownictwa wodnego, Budownictwa przemysłowego, Technologii farbiarstwa, Technologii węglowodanów, Miernictwa, Meljoracji i t. p.

KOMISJA WYDAWNICZA posiada na składzie wszelkie obce wydawnictwa z wymienionych dziedzin, przyjmuje do oprawy książki po cenach bardzo przystępnych.

ANTYKWARJAT KOMISJI WYDAWNICZEJ przyjmuje na sprzedaż oraz poleca książki w zakresie wymienionym, Wydawnictwa, zamówione listownie, wysyłamy za pobraniem poczt., doliczając koszt przesyłki; do odbiorców stałych ekspedujemy bez pobrania z warunkiem wpłaty należności zaraz po otrzymaniu przesyłki na konto nasze w P. K. O. Nr. 7670. Na życzenie wysyłamy bezpłatnie katalogi.

Adres: Warszawa, Polna Nr. 3 (Politechnika), telefon 182-10. Godz. urzędowe 13—14½

CARBORUNDUM ELEKTRIT SZMERGIEL OAKLEY

TARCE
PILNIKI
PROSZKI
PŁOTNA

SĄ TO NAJWYŻSZE GATUNKI MATERJAŁÓW
DO OBRÓBKI METALI, SZKŁA, DRZEWA, KOŚCI I T. P.

Tylko używając właściwy
materiał do obróbki każdego
przedmiotu osiągamy dobre
rezultaty i oszczędzamy
czas, pracę i pieniądze.

Jako specjaliści służymy
wyczerpującymi infor-
macjami i ofertami.

KRZYSZTOF BRUN i SYN
WARSZAWA

GÓRNOŚLĄSKIE ZJEDNOCZONE HUTY KRÓLEWSKA I LAURA

SPÓŁKA AKCYJNA GÓRNICZO-HUTNICZA

Kościuszki Nr. 30 KATOWICE Adr. telegr. „Laura”

TELEF. Nr. 600, 899, 2262, 2263

dostarczają:

węgiel, koks, żelazo walcowane, blachy zbiornikowe i kotłowe,
blachy dachowe, blachy faliste, rury gazowe i kotłowe.

Chłodnie i wytwórnie lodu syst. Quiri-Rau. Kompresory. Żórawie (krany) wszelkich typów. Transportery kubłowe i taśmowe. Zbiorniki żelazne do wszelkich celów. Odlewy żeliwne i stalowe, surowe i w stanie obrobionym. Walce żeliwne utwardzone. Michy dla przemysłu chemicznego. Mosty żelazne kolejowe i drogowe. Hangary lotnicze. Maszyny radjowe. Konstrukcje żelazne dachowe. Zwrotnice kolejowe. Wagony towarowe do wszelkich celów. Sprężyny. Zestawy kołowe. Części tłoczone i kute do wagonów i samochodów.

„ROBUR” Związek Kopalń Górnośląskich

KATOWICE, UL. POWSTAŃCÓW 49

Tel. — Katowice: Międzydzielne 2627 do 2630. Adres teleg. „ROBUR — Katowice”
Miejscowe 2631 do 2634

DOSTARCZA :

pierwszorzędnego węgla kamiennego z własnych kopalń
pierwszorzędnego koksu z własnych koksowni
pierwszorzędnych brykietów z własnych brykietowni

Roczne wydobyte wynosi około 40% ogólnego wydobywania Górnego Śląska

Zastępstwa w kraju:

„SILEMIN”, Sp. z ogr. odp., Warszawa, Moniuszki 2,

„SILESIA”, Tow. z ogr. por., Poznań, Gwarna 8,

„SCHLAAK & DĄBROWSKI”, Tow. z o. p., Bydgoszcz, Bernardyńska 5,

„POLSKIE TOW. HANDLOWE”, Sp. Akc., Kraków, Sławkowska 1,

„SILESIANA”, Sp. z ogr. odp., Lwów, Legionów 1,

„KONSORCJUM”, Sp. z ogr. odp., Łódź, Przejazd 62.

FABRYKA CHEMICZNA
P. STRAHL i S-ka
 SZOPIENICE, G. Śl.

MYDŁA DOMOWE
 I DLA PRZEMYSŁU
 PROSZEK MYDLANY
 UTLENIAJĄCE ŚRODKI
 DO PRANIA

SPECJALNOŚCI
ALBORIL

NAJPRZEDNIEJSZE
 MYDŁO PACHNĄCE
 AROMATYCZNE
 PŁATKI MYDLANE
 SAMODZIAŁAJĄCY
 ŚRODEK DO PRANIA

GLICERYNA-SAP. BSS
GLICERYNA-RAF. TECHN.

Targi Międzynarodowe w Lyonie

W JEDYNYM NA ŚWIECIE PAŁACU
 znajdują Panowie
 OD 2 DO 15 MARCA 1931 r.:

URZĄDZENIA PRZEMYSŁOWE: Maszyny, urządzenia, budownictwo, ogrzewanie, elektrotechnika	1.200 wyst.
PRZEMYSŁ KONFEKCYJNY: tkaniny, konfekcja, trykotże, futra	800 wyst.
PRZEMYSŁ ARTYSTYCZNY: ceramika, porcelana, szklarstwo, biżuterja	1.500 wyst.
ARTYKUŁY GALANTERYJNE: art. biurowe, perfumerja, wyroby skórzane	700 wyst.
ARTYKUŁY SPOŻYWCZE, WINA I LIKIERY	500 wyst.
SAMOCHOBY I KOŁOWCE	300 wyst.
TYDZIEŃ MASZYN ROLNICZYCH (od 10 do 15 marca 1931 r.)	400 wyst.

Ułatwienia podróży i pobytu. Katalog wystawców: 12 fr. franc.
 (ukazuje się w początku lutego).

Informacje: służba prop.

FOIRE DE LYON
 Rue Menestrier, LYON, France

Telefon: 497, 498, 807, 2271.
 Adres telegr.: Fulmen Katowice

FULMEN

KATOWICE, ul. Juliusza Ligonia Nr. 3/5/7.
 Górnośląski Handel Węgla, Spółka z ogran. odpow.

**Pierwszorzędny
 węgiel kamienny
 i brykiety**

Wyłączna sprzedaż węgla
 z kopalń Zakładów Hohenlohego,
 Hohenlohe-Werke,
 Spółka Akcyjna

i
 Czernickiego Towarzystwa
 Węglowego, Spółka Akcyjna

KOPALNIE:

Wujek, Kramsta, Maks, Karolina, Hoym-Laura

Oriental Commercial Co.

29 Consular Road, British Concession

TIENTSIN, NORTH CHINA

PRAGNIE NAWIĄZAĆ STOSUNKI
 HANDLOWE Z FIRMĄ POLSKĄ

EKSPORTUJE:

HERBATE, BAWELNĘ, WELNĘ,
 KOCE, ALBUMINĘ, ORZECHY
 ZIEMNE.

IMPORTUJE:

W DUŻYCH ILOŚCIACH: WSCHODNIE
 TOWARY KOLONJALNE,
 RÓŻNE WYROBY WŁÓKIENNICZE,
 NARZĘDZIA I MASZYNY.

Firma znana w całej Europie!

POLSKA GOSPODARCZA

DAWNIEJ
PRZEMYSŁ I HANDEL

TYGODNIK WYDAWANY PRZEZ MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU
PRZY WSPÓŁDZIAŁE MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA ORAZ KOMUNIKACJI

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	STR.		STR.
W WALCE O ZNIŻKĘ CEN — C. P.	211	POCZTA I TELEGRAF	237
ROZWÓJ POCZTOWEJ KASY OSZCZĘDNOŚCI W ROKU 1930 — T. DZIEKOŃSKI	213	PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM: ORZECZNICTWO SĄDOWE	239
JESZCZE W SPRAWIE SYSTEMU ZWROTÓW CEŁ — ROGER BATTAGLIA	215	KRONIKA BIEŻĄCA: PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	240
ŻYCIE GOSPODARCZE:		TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH	240
GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ:		SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
GÓRNICCTWO WĘGLOWE	218	PODATKI I OPLATY	240
PRZEMYSŁ NAFTOWY	222	RYNEK DREW I PAPIERÓW PROCENTOWYCH Z BANKU POLSKIEGO	241 242
ROLNICTWO	222	PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
„Mała standaryzacja” wywozu z Polski masła — H. W sprawie organizacji sprzedaży nawozów sztucznych — J. W.		KRONIKA ZAGRANICZNA:	
HANDEL:		OGÓLNE	243
HANDEL ZAGRANICZNY	229	FRANCJA	244
Bilans handlowy w 1930 r. oraz w grudniu 1930 r. — W. St.		STANY ZJEDNOCZONE AM.	245
HANDEL WEWNĘTRZNY	231	NIEMCY	245
TARGI I WYSTAWY	232	WŁOCHY	246
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	232	WĘGRY	246
RYNEK AKCYJNY	234	SZWECJA	246
CŁA ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWNĘTRZ- NEGO	234	NORWEGJA	247
KOMUNIKACJA I TRANSPORT.	235	HOLANDJA	247
Państwowy Fundusz Drogowy — J. G.		GRECJA	247
ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE.	236	Z. S. R. R.	247
Reorganizacja Zarządu Portu w Gdyni		SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWNĘTRZ- NEGO W PAŃSTWACH ZAGRANICZNYCH	247
		Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	247

W WALCE O ZNIŻKĘ CEN

ZAINICJOWANA przez Rząd akcja obniżki cen znajduje coraz szerszy oddźwięk w społeczeństwie, zarówno praktyczny, jak i ideowy. Z jednej strony z każdym niemal dniem obserwujemy spadek przedewszystkiem w cenach detalicznych, a także i w hurtowych, najrozmaitszych artykułów, a w pierwszym rzędzie artykułów codziennego spożycia. Z drugiej strony notujemy szerokie zainteresowanie się społeczeństwa samym problemem cen i ich niżki. Prasa, tak codzienna, jak i periodyczna, stale informuje o rozwoju akcji, zamieszcza artykuły i fachowe roz-

ważania, odbywają się częste konferencje i dyskusje na ten temat — słowem, niżka cen stała się zagadnieniem, interesującym zarówno wielkiego fabrykanta, jak i małego kupca-detalistę, profesora uniwersytetu i dziennikarza, Rząd i gdzieś w zapadłym kącie obywatela. Już tak wielkie zainteresowanie się problemem niżki cen świadczy, że jest to sprawa nader aktualna i wiążąca się ściśle z przeżywanym przesileniem gospodarczym.

Ustosunkowanie się poszczególnych warstw społeczeństwa i organizacji gospodarczych do tego zagad-

nienia jest różnorodne, w zależności od interesów danego środowiska. Naogół wszakże skonstatować wypada, iż sprawa obniżki cen przyjęta została przez społeczeństwo przychylnie — i to nie tylko przez konsumentów, ale znalazła ona zrozumienie także i w sferach przemysłowych. Oczywiście, różne są kąty patrzenia na tę sprawę i różne są proponowane sposoby jej rozwiązania, w zależności od wysuwanych tych czy innych objętych. Konieczności wszakże zemknięcia t. zw. nożyc, t. j. zbliżenia poziomu cen produktów rolnych do poziomu cen artykułów przemysłowych, nikt nie neguje, różnice zachodzą tylko w poglądach na środki, ku temu zmierzające.

Najdalej idący zarzut, wysuwany przeciwko akcji obniżki cen, jest ten, że zrodziła się ona z ingerencji rządowej — nie zaś swobodnego układu warunków gospodarczych — i że w tych warunkach nie wyda ona żadnych rezultatów. Przeciwnicy bowiem wszelkiej ingerencji rządowej w życie gospodarcze twierdzą, że tylko swobodny układ stosunków gospodarczych może wpłynąć na obniżkę cen, która nie jest czemś skonstruowanym dowolnie, lecz stanowi wykładnik wzajemnego stosunku elementów kalkulacyjnych, zarówno w procesie produkcji, jak i w procesie handlu. Wpływanie więc z zewnątrz na układ tych elementów kalkulacyjnych jest rzeczą szkodliwą i nie prowadzącą do celu. O ile nastąpiłyby odpowiednie warunki gospodarcze, to życie samo najlepiejby tę sprawę wyregulowało.

Z punktu widzenia teorii nic temu rozumowaniu zarzucić nie można. Cena rzeczywiście jest naturalnie wytworzonym zjawiskiem, opartym o realne podstawy kalkulacyjne w zależności od podaży i popytu danego artykułu. Jednakże nie wszystkie ceny powojenne powstawały w ten sposób, gdyż źródłem swoim tkwiły one w warunkach produkcji i konsumpcji nie okresu zwykłego, lecz wojennego, kiedy prawa ekonomiczne musiały niejednokrotnie ustępować pod naporem tego wyjątkowego okresu czasu. I właściwie mówiąc, kryzys obecny nie jest niczym innym, jak samorodnym głosem świata o powrót do unormowanej potrzebami spożycia produkcji. To właśnie życie samo woła o ten ciężki zabieg chirurgiczny — generalnej obniżki cen — i obowiązkiem zarówno Rządu jak i odpowiedzialnych sfer gospodarczych jest przyjść temu procesowi z pomocą. Wielkie zapasy artykułów przemysłowych i rolnych, wynikające z nadprodukcji, o tyle mogą liczyć na zbyt, o ile ich podaż będzie uprzywilejowana konsumentowi przede wszystkim przez ich potaniecie. Tkwi w tym więc interes powszechny, zarówno wytwórcy, jak i spożywcy, a to jest wszak interes samego życia.

Akcja obniżki cen w Polsce zrodziła się jako skutek tej tendencji w całym świecie i w obawie przed groźnymi konsekwencjami dla polskiego przemysłu, gdyby w Zachodniej Europie obniżka cen na artykuły

przemysłowe nastąpiła i wyprzedziła takąż obniżkę u nas, groziłoby to bowiem wzmożeniem importu i dalszym ograniczeniem eksportu. Ponieważ obniżka cen zagranicą postępuje, przeto zrozumiałą jest rzeczą, że przytacza się stopień tej obniżki dla porównania z naszymi stosunkami. Niektórzy wszakże zarzucają, że porównywanie naszych wskaźników cen z wskaźnikami zagranicznymi jest zawodne i nie może być oparciem dla wysuwania stąd wniosków. Wskaźniki bowiem zagraniczne oparte są na innych, niż nasze, podstawach. Wydaje się jednak, iż odnajdujemy w takim myśleniu błąd, bo można zakwestjonować zawsze taki czy inny stosunek procentowy polskiego wskaźnika cen do zagranicznego, lecz absolutnie nie da się zaprzeczyć, iż w zagranicznych wskaźnikach cen obserwujemy spadek i że ta tendencja spadkowa nie ma wcale szans na zatrzymanie się.

Również zarzut co do przystąpienia do akcji obniżki cen bez należytego przygotowania nie wydaje się być uzasadnionym, gdyż najlepszym przygotowaniem do tej sprawy jest dysproporcja między podażą a zbytem oraz głębokie przeświadczenie najszerszych mas gospodarczych co do konieczności wyjścia z tego impasu przez rozszerzenie rynku zbytu. Oczywiście, można sobie wyobrazić, że zanim przystąpiło się do tej akcji, należało przeprowadzić głębokie i zasadnicze studia. Lecz można także uważać, iż zapoczątkowanie tej akcji i wytworzenie odpowiedniej w społeczeństwie atmosfery wywołać musi w sferach gospodarczych rewizję zarówno metod produkcji, jak i metod handlu — i w ten sposób akcja obniżki cen wywoła w łonie samych przedsiębiorstw gospodarczych konieczność zbadania swych podstaw pracy i przygotowania się do nowych stosunków produkcyjnych. Gdyby zaś za przygotowanie do tej akcji chciał ktoś rozumieć konieczność pewnych posunięć w dziedzinie skarbowości i finansów, to długoby jeszcze nie można przystąpić do akcji, bowiem okres obecnego przesilenia nie nadaje się na moment reorganizacji obciążeń publicznych i kredytu. Tymczasem życie nie czeka, a analogiczne stosunki zagraniczne dają tego znakomity przykład.

Zarzut, że akcja obniżki cen pogłębia kryzys przez kurczenie zbytu, gdyż konsument powstrzymuje się od zakupów, oczekując niższych cen, także nie wytrzymuje głębszej krytyki, jakkolwiek to zjawisko rzeczywiście daje się obserwować. Powstrzymywanie się od zakupów może odbywać się tylko w stopniu ograniczonym, t. j. konsument nie będzie kupował artykułów, niepilnych dla siebie, ani nic na zapas, ale konsumpcja artykułów codziennego spożycia nie może się zahamować, bo samo życie na to nie pozwoli. Zresztą zmniejszenie się stąd konsumpcji może mieć charakter tylko wyraźnie przejściowy, który zaniknie odrazu z chwilą zakończenia akcji obniżki cen, która naturalnie nie może trwać przez okres dłuższy.

Nie wynika z tego także, że akcja obniżki cen odbywa się w interesie konsumenta, a ku uszczerbkowi producenta, gdyż — przeciwnie — dostrzegamy tutaj raczej interes producenta, który przez obniżkę cen swych artykułów znajdzie chętniejszego odbiorcę i powiększy swój obrót, co ułatwi mu utrzymanie produkcji na niezmińszonym, a może i zwiększonym poziomie. Równowaga między producentem, konsumentem i kupcem musi być utrzymana, gdyż wszyscy trzej stanowią równoważne elementy życia gospodarczego i żaden z nich nie może się obyć bez dwóch pozostałych, ani też żaden z nich nie może bogacić się na koszt pozostałych. To też i obniżka cen musi mieć charakter generalny, aby wydała ona spodziewane rezultaty i aby nie naruszyła równowagi tych elementów. Z drugiej wszakże strony zniżka cen musi się odbyć w tych momentach, które dają ku temu możliwości, a w pierwszej linii rzuca się tu w oczy wielka rozpiętość między cenami artykułów u producenta a cenami tych artykułów w sprzedaży detalicznej, następnie zaś kompresja zbyt rozproszkowanego aparatu handlowego (pośrednictwo i wielka ilość punktów sprzedaży) oraz konieczności reorganizacyjne w administracji przemysłowej i handlowej. Pamiętać również należy o spadku cen surowców, co powinno z natury rzeczy obniżyć koszt produkcji.

Za jeden z główniejszych warunków powodzenia akcji obniżki cen skłonni są niektórzy uważać ewentualną obniżkę świadczeń publicznych i socjalnych i w tem zmniejszeniu widzieliby słuszną rekompensatę Rządu za zmniejszenie zysków przemysłowych, wy-

nikłe z obniżki cen. Odsuwając już nawet na stronę niemożliwość ze względów skarbowych, formalnych i konjunkturalnych, obecnego ewent. obniżenia podatków i świadczeń socjalnych — należy mimo to tego rodzaju metodę myślenia odrzucić z punktu widzenia zasadniczego.

Obniżenie cen jest koniecznością gospodarczą, która w interesie całego życia gospodarczego i niezależnie od tego rodzaju konsyderacyj kalkulacyjnych nastąpić musi, i stawianie kwestji w ten sposób, że za obniżenie cen Rząd musi dać życiu gospodarczemu od siebie rekompensatę — jest niezrozumiałe, gdyż obniżka cen nastąpi nie na rzecz Skarbu Państwa, lecz na rzecz wzmoczenia i ożywienia obrotów gospodarczych. Wysuwanie tego rodzaju argumentu musi być uważane za niezrozumienie sytuacji, której poprawa nastąpić nie mogłaby przez ewentualne doraźne zmniejszenie wpływów skarbowych. Te sprawy muszą być załatwione na zupełnie innej płaszczyźnie, a ewentualna reforma podatków będzie mogła zna leżć rozwiązanie w innym czasie.

Trudno jest przypuszczać dzisiaj, jakie końcowe rezultaty wyda ta akcja, wszystkie wszakże szanse przemawiają za tem, że rozpoczyna ona okres istotnej sanacji aparatu gospodarczego, wprowadzając go na drogę znormalizowania metod produkcji i handlu.

Rząd spełnił swój obowiązek, stawiając konieczność przyspieszenia obniżki cen jako najżywotniejszy problem do rozwiązania, od którego w znacznym stopniu zależny jest przebieg walki z kryzysem.

C. P.

ROZWÓJ POCZTOWEJ KASY OSZCZĘDNOŚCI W ROKU 1930

W ROKU 1930 wykazuje P. K. O. dalsze znaczne powiększenie swego stanu majątkowego, rozwój wszystkich działów pracy, a wreszcie poważne zwiększenie zasięgu instytucji. Ponadto — naskutek celowych zmian i ulepszeń organizacyjnych, dokonanych w roku sprawozdawczym — przyspiesza P. K. O. tok załatwiania spraw w obrocie czekowym i oszczędnościowym oraz podnosi do maksimum stopień bezpieczeństwa obrotów.

Jako ważne nowe posunięcia organizacyjne P. K. O. należy wymienić: otwarcie w roku sprawozdawczym oddziału w Łodzi, drugiej ekspozytury miejskiej w Warszawie (Nowolipki 10) i już w pierwszych dniach 1931 r. — trzeciej ekspozytury miejskiej w Warszawie w Halach Mirowskich.

Przechodząc do wyników liczbowych, osiągniętych przez P. K. O. w 1930 r. w poszczególnych działach, należy przede wszystkim podkreślić bardzo znaczny wzrost działu oszczędnościowego P. K. O.

Kapitał, złożony na książeczkach oszczędnościowych w P. K. O., wynosił w dn. 31/XII 1929 r. zł 140 miljn., a osiągnął na koniec 1930 r. zł 220 miljn., łącznie zaś z wkładami, pochodzącymi z waloryzacji wkładów markowych — zł 253·7 miljn. Czysty przyrost w 1930 r.

kapitału oszczędnościowego wynosił więc w P. K. O. przeszło zł 79 miljn., gdy w r. ub. tylko zł 45 miljn.

Liczba osób, oszczędzających w P. K. O., wzrosła w ciągu 1930 r. o 169.507; w dn. 31/XII 1930 r. było 563.127 książeczek, łącznie zaś z książeczkami, pochodzącymi z waloryzacji — 605.547 czynnych książeczek oszczędnościowych. Rok 1930 był rokiem rekordowym pod względem przyrostu oszczędzających. Dość zaznaczyć, że gdy w 1928 r. maksymalny przyrost miesięczny wynosił 13.848 książeczek, w 1929 r. zaś — 17.296, to w 1930 r. — 19.000 książeczek.

Rozwój kapitału oszczędnościowego i liczby oszczędzających w P. K. O. w latach 1926 — 1930 przedstawia niżej podane zestawienie:

	Liczba oszczędzających	Wkłady oszczędnościowe miljn. zł
1926	113.201	24·6
1927	179.643	67·6
1928	298.343	122·3
1929	434.105	172·9
1930	606.547	253·7

Jeśli chodzi o obrót czekowy, to pomimo ogólnej niepomyślnej konjunktury gospodarczej i znacz-

nego ograniczenia obrotów na rynku wewnętrznym — obrót czekowy Pocztowej Kasy Oszczędności utrzymał się pod względem kwotowym mniej więcej na poziomie roku poprzedniego, pod względem zaś ilościowym wykazał w 1930 r. znaczny wzrost. Gdy bowiem ogólna liczba operacyj czekowych w 1929 r. wynosiła 30 miljn., to w 1930 r. stanowiła 34 miljn., a więc o 4 miljn. więcej. Ogólna kwota obrotów czekowych P. K. O. osiągnęła w roku sprawozdawczym zł 23'8 milj., gdy w 1929 r. zł 24 milj. Z kwoty tej przypadło na obrót bezgotówkowy zł 15 milj., czyli 63%, gdy w 1929 r. obrót bezgotówkowy stanowił tylko 61% ogólnych obrotów czekowych P. K. O. Liczby te są bardzo ważne, wskazują bowiem, w jak znacznym stopniu obrót bezgotówkowy P. K. O. przyczynił się do ułatwienia wzajemnych rozrachunków finansowych. Kapitał, złożony na rachunkach czekowych, wynosił w dn. 31/XII 1930 r. zł 177 milj., łącznie zaś z przekazami — zł 216 milj. Liczba czynnych kont czekowych P. K. O. wynosiła w końcu 1930 r. 65.132, a więc zwiększyła się o 2'693. Ten stosunkowo nieznaczny przyrost liczby kont czekowych tłumaczy się faktem, że P. K. O. w roku sprawozdawczym przeprowadziła intensywną likwidację kont czekowych nieczynnych, wzgl. wykazujących salda zerowe. Ogółem zlikwidowała P. K. O. w roku sprawozdawczym przeszło 8.000 takich kont.

Jeśli zsumujemy kapitały, pochodzące z obrotu oszczędnościowego i czekowego P. K. O., do których zaliczyć należy również przekazy i wkłady w drodze, to otrzymamy na dzień 31/XII 1930 r. globalną sumę zł 504 milj. kapitałów obrotowych P. K. O.

Lokatę i fruktyfikację tych kapitałów dokonywała P. K. O. w roku sprawozdawczym w sposób bardzo przezorny, pod kątem zapewnienia instytucji jak najdalej posuniętych: płynności, bezpieczeństwa i rentowności. Zatrzymując część kapitału — jako pogotowie kasowe w kasach własnych i na rachunku żyrowym w Banku Polskim i urzędach pocztowych — P. K. O. dążyła do zużytkowania pozostałych kapitałów w ten sposób, by, przy utrzymaniu zupełnej płynności, spełniły one w życiu gospodarczym rolę ożywczą.

Akcja kredytowa P. K. O. prowadzona była głównie drogą pośrednią przez Bank Gospodarstwa Krajowego i Państwowy Bank Rolny, którym P. K. O. przez zakup ich obligacyj i listów zastawnych dostarczała płynnych kapitałów. Ogólna kwota kredytów pośrednich P. K. O., udzielonych w postaci zakupu papierów wartościowych, wynosiła w dn. 31/XII 1930 r. przeszło zł 313 milj., a więc o zł 65 milj. więcej niż w 1929 r. Należy podkreślić, iż największą pozycję w portfelu papierów wartościowych P. K. O. stanowiły listy zastawne i obligacje banków państwowych (zł 208 milj.) oraz obligacje towarzystw kredytowych ziemskich i miejskich (zł 58 milj.). Liczby te doskonale uwypuklają rozmiary pośredniej działalności kredytowej P. K. O. Dzięki kapitałom, uzyskanym z P. K. O., Bank Gosp. Kraj. mógł udzielić w 1930 r. szeregu pożyczek na cele inwestycyjne, z których najważniejsze były następujące: dla miasta i portu Gdyni zł 5 milj. na rozbudowę, dla woj. pomorskiego zł 3 milj. na elektrownię w Gródku, dla m. Wilna zł $\frac{1}{2}$ milj. na wodociągi i kanalizacje, wreszcie pożyczki dla mniejszych miast (Wilejka, Kowel, Włocławek, Łowicz, Stanisławów) i szeregu innych miast w granicach do

zł $\frac{1}{4}$ milj. każda. Prócz tego z funduszy P. K. O. B. G. K. udzielił w roku sprawozdawczym szeregu pożyczek hipotecznych ziemskich i miejskich na kwotę zł 1 milj. dla woj. poznańskiego oraz pożyczek konwersyjnych na kwotę zł $1\frac{1}{2}$ milj. w związku z finansowaniem spółdzielni budowlanych. Pomoc kredytowa P. K. O. dla rolnictwa znalazła wyraz w zakupie przez P. K. O. listów zastawnych Państw. Banku Rolnego. Tak więc, z ogólnej kwoty emisji P. B. R. zł 205 milj. (w dniu 1/XI 1930 r.) zakupiła P. K. O. przeszło za zł 68 milj. listów zastawnych, a więc $\frac{1}{3}$ całej emisji, i w ten sposób fundusze, uzyskane z P. K. O., pozwoliły P. B. R. na udzielenie 11.203 pożyczek na kupno gruntu o łącznym obszarze 131.757 ha oraz 4.125 pożyczek inwestycyjnych na obszarze 72.889 ha. Kwoty powyższe nie wyczerpują całokształtu pośredniej działalności kredytowej P. K. O., a jedynie wskazują najważniejsze jej przejawy. Zaznaczyć należy w końcu, iż z kwoty posiadanych przez P. K. O. papierów wartościowych 95% papierów opiewa na złote w zlocie oraz waluty pełnowartościowe (dolary, funty). Bezpośrednia działalność kredytowa P. K. O. ograniczała się w roku sprawozdawczym do udzielania pożyczek lombardowych, skupu weksli i akceptów, a wreszcie pożyczek wekslowych (będących w likwidacji). Ogólny stan wszystkich kredytów bezpośrednich w dn. 31/XII 1930 r. wykazał się kwotą zł 17'5 milj.

Łączna przeto suma kredytów (bezpśrednich i pośrednich), udzielonych przez P. K. O. gospodarstwu narodowemu, wynosiła w dniu 31/XII 1930 r. zł 330 milj., czyli o zł 47 milj. więcej niż w 1929 r.

Stan kapitałów, ulokowanych w nieruchomościach, wynosił w dniu 31/XII 1930 r. zł 33 milj., wzrósł więc w ciągu roku o zł 3'6 milj., mianowicie w związku z nabyciem nieruchomości przy ul. Marszałkowskiej 134 i wykończeniem oficyny na posesji przy ul. Świętokrzyskiej 33. Z końcem 1930 r. posiadała P. K. O. 26 nieruchomości miejskich, a m. in. cały blok domów na ul. Świętokrzyskiej od ul. Jasnej do Marszałkowskiej po stronie nieparzystej stanowi własność instytucji.

Przechodząc do interesów komisowych, uprawianych przez P. K. O. — podkreślić należy przede wszystkim ogromny wzrost działu przekazów zagranicznych. O rozwoju tego działu w P. K. O. świadczy fakt, że gdy w 1928 r. ogólny obrót tego działu wynosił zaledwie zł 3 milj., to w 1930 r. osiągnął on kwotę zł 30 milj., a więc wzrósł w ciągu zaledwie 2 lat — dziesięciokrotnie. Dział inkasa weksli przyjął do inkasa w roku sprawozdawczym 316 tysięcy weksli na zł 66 milj., wreszcie dział zleceń giełdowych wykazał obrót zł 34 milj.

Na specjalne podkreślenie zasługuje szybki rozwój działu ubezpieczeń na życie w P. K. O. W ciągu zaledwie 2 $\frac{1}{2}$ lat działalności wydała P. K. O. 40 tysięcy polis ubezpieczeniowych na ogólną sumę ubezpieczeniową przeszło zł 104 milj.

W portfelu ubezpieczeniowym P. K. O. ubezpieczenia na sumy do zł 2.000 stanowiły 72'7%, na sumy zł 2.000 — 5.000 17'7%, na sumy zł 5.000 — 10.000 9'6%. Gros więc ubezpieczeń, bo przeszło 90% ogólnej liczby, stanowiły ubezpieczenia drobne, nie przekraczające zł 5.000. Jeśli zanalizujemy portfel ubezpieczeniowy P. K. O. wedle zawodów, to przekonamy się, iż największą grupę ubezpieczonych (32%) stanowili pracownicy biurowi i urzędnicy, następnie —

policja i wojsko — 21%, a wreszcie rzemieślnicy i robotnicy — 12%. W porównaniu ze stanem polis w dn. 31/XII 1929 r. liczba wystawionych polis wzrosła w 1930 r. o 151%, suma zaś ubezpieczenia o 90%.

Liczby te świadczą wymownie o silnym wzroście kwotowym obrotów P. K. O. Obok jednak wzrostu kwotowego — czynności i obroty P. K. O. wzrosły również bardzo znacznie pod względem ilościowym.

Ostatecznym wyrazem racjonalnej i oszczędnej gospodarki P. K. O. w 1930 r. jest fakt, iż nadwyżka

bilansowa (czysty zysk), która w 1929 r. wynosiła zł 4,716.901, wzrosła w roku sprawozdawczym do zł 5,648.187. Jeśli się zważy, że P. K. O. przy naogół drobnych, a więc mało rentownych obrotach ponosi znaczne koszty pośrednictwa pocztowego w postaci opłat na rzecz Min. Poczty i Telegrafów, to osiągnięty wynik gospodarczy świadczy o zdrowych podstawach i należytem nastawieniu działalności tej największej instytucji finansowej w Polsce.

T. Dziekoński

JESZCZE W SPRAWIE SYSTEMU ZWROTÓW CEŁ¹⁾

W DYSKUSJI na temat użyteczności i praktyczności obecnego systemu zwrotów ceł na surowce i półfabrykaty przy wywozie półfabrykatów, względnie gotowych wyrobów, wszystkie głosy krytyczne, które w jej toku odezwały się pod adresem obecnego systemu zwrotów ceł, same uznały konieczność głębszych studiów, domagając się nie zniesienia, lecz rewizji tego ustroju. W tem mieści się jednak już uznanie zasadniczej racjonalności systemu zwrotów ceł — w danych warunkach. Racjonalność ta wynika przede wszystkim z potrzeby aktywizacji bilansu handlowego, względnie podtrzymywania jego aktywności — potrzeby, wbrew różnym teoretycznym zastrzeżeniom, dostatecznie stwierdzonej przez praktykę „polskiej rzeczywistości”, a m. in. także przez odpływ dewiz z Banku Polskiego, choć niewielki, ale trwający prawie przez cały 1930 r. Dalszemi, jakby wyglądało z dotychczasowej dyskusji, niespornymi punktami wyjścia są: nierówne na niekorzyść Polski w zestawieniu z konkurencją zagraniczną warunki produkcji i zbytu niektórych wytworów, a następnie — słabość finansowa naszego prywatnego życia gospodarczego, która to ostatnia okoliczność część „inwestycji gospodarczych”, zmierzających do wyrównania powyższych nierównych warunków, przerzuca na Państwo — jako całość, zainteresowaną zarówno w aktywności bilansu handlowego, jak i w ograniczeniu bezrobocia. Albowiem wszelkie dopłaty do eksportu — mojem zdaniem — należy uważać — w znaczeniu ogólnogospodarczem — jako inwestycje, których celem jest zwiększenie lub utrzymanie dochodu społecznego, względnie zabezpieczenie organizmu gospodarczego od chorób i wstrząszeń.

Popieranie finansowe eksportu przez państwo w ogóle — to zresztą jeden ze środków wojny gospodarczej powojennego świata, która rozgorzała w ostatnich latach z niebywałą intensywnością, i od udziału w której żadne państwo w naszym położeniu nie może się uchylić, pod grozą zdystansowania, a nawet czasami zagłady. Jak długo wyścig zbrojeń gospodarczych nie będzie zahamowany na całej linii przez zbiorowe umowy międzynarodowe, tak długo i my musimy brać w nim udział.

Z tego znów zdaje się wynikać, że hamulcem rozwoju systemu popierania eksportu, uznanego za pozytywny i skuteczny, w czasie obecnej światowej wojny gospodarczej właściwie nie powinny być t. zw. „możliwości budżetowe”. Jeśli wskutek spadku dochodów państwa budżet wydatków musi się kurczyć, to, mimo wielkich w tym względzie trudności, raczej niech kurczy się jeszcze dalej w innych pozycjach, niż na tych odcinkach, na których z konieczności, pod przymusem światowej sytuacji, prowadzi się wojnę gospodarczą.

Zresztą wciąganie pojęcia „możliwości budżetowych” do kwestji finansowego popierania eksportu przez państwo, a w szczególności do sprawy systemu zwrotów ceł, jest może niewłaściwe — w tym sensie, że przecież wzrost eksportu, o ile łączy się ze wzrostem produkcji, zwiększa dochody państwa i samorządów w polskich warunkach mniej więcej o 13% (według znanych obliczeń P. Michalskiego w tyg. „Przemysł i Handel”) nowowyprodukowanych wartości. Korzyścią taką samą z punktu widzenia budżetów publicznych jest, oczywiście, jeśli wskutek finansowego popierania eksportu, a w szczególności wskutek zwrotów ceł, zahamowany został w pewnym stopniu spadek produkcji, który bez tego byłby wystąpił w znacznie wyższej mierze. Współzależność taka budżetów publicznych — z jednej strony, a finansowego popierania eksportu — z drugiej — niewątpliwie istnieje.

Skoro już jednak „możliwości budżetowe” zostały wciągnięte w dyskusję, zobaczymy, jak się przedstawiają ofiary Państwa Polskiego z tytułu zwrotów ceł, a nawet i innych sposobów finansowego popierania eksportu, oczywiście, tylko w odniesieniu do wyrobów przemysłowych, gdyż krytycyzm, ujawniony w dyskusji, na te wyroby właśnie się skoncentrował, przyjmując zgóry, acz z ciężkim sercem, fakt popierania eksportu węgla ofiarami taryfowymi w wysokości zł 60 miljn. oraz świeże zbożowe premie wywozowe — jako nieodparte „malum necessarium”, a częściowo także (co do premij zbożowych) — jako środek, stosowany bezwzględnie tylko na krótką metę. Cóż się okazuje? Suma wszelkich „przemysłowych” i „rolniczo-przemysłowych” zwrotów ceł w 1929 r. wynosiła niecałych zł 20 miljn., a suma ulg taryfowych eksportowych (po odtrąceniu węgla) zł 10 miljn.²⁾ Stanowi to razem zaledwie 1% całego budżetu państwowego, a więc sumę znikomą w porównaniu z doniosłością celu, z intensywnością i rozległością światowej wojny gospodarczej. Suma zł 30 miljn. stanowi też zaledwie około 5—6% wartości całego eksportu wyrobów przemysłowych.

¹⁾ W dyskusji nad systemem zwrotów ceł głos zabierali już na łamach tyg. „Polska Gospodarcza” PP.: K. Sokolowski H. Landau. Obecnie — zanim przystąpimy do omawiania przygotowywanej, na podstawie zdobytych doświadczeń, niezbędnej rewizji tego systemu w kierunku częściowej jego indywidualizacji — głos w dyskusji oddajemy jeszcze P. R. Battaglii, zwolennikowi obecnego systemu.

(Red.)

²⁾ Doliczenie do „ofiary” Państwa na rzecz eksportu także uwolnień od podatku obrotowego w eksporcie uważam z przyczyn strukturalnych za nieuzasadnione. Zresztą także i część ulg eksportowo-taryfowych nie ma — mojem zdaniem — charakteru ofiar, przyczyniając się bezpośrednio do wzmożenia ruchu i zmniejszenia zmiennego współczynnika kosztów własnych kolei.

Poza tem muszę stwierdzić, że naogół jałowemi wydają mi się szczegółowe dociekania, czy w tej lub owej gałęzi wytwórczości zwrot ceł przyniósł efektywny wzrost eksportu, względnie czy bez takiego zwrotu ceł eksport byłby mniejszy lub taki sam. Sam fakt bowiem wzrostu eksportu, przy stosowaniu systemu zwrotów ceł, zależy jeszcze od szeregu innych czynników, jak: od konjunktury, sprawności produkcyjnej i handlowej eksportującego przemysłu i t. p. Zwroty ceł, obniżając koszty produkcji, muszą naogół ułatwiać eksport—to wiemy. Jak jednak oznaczyć cyfrowo wzajemny stosunek wszystkich we wzroście eksportu współdziałających czynników? Naodwrot—w tej czy innej gałęzi mimo zwrotu ceł eksport może nie rozwijać się, lecz nawet spadać z całego szeregu przyczyn natury zewnętrznej—nawet przy bardzo wielkim napięciu energii eksportowej kół gospodarczych.

Oto np. mimo rozbudowy systemu zwrotów ceł przy wywozie wyrobów włókienniczych od czerwca 1930 r. eksport tkanin bawełnianych nie tylko poważnie się nie podniósł, lecz w niektórych miesiącach 1930 r. spadł nawet poniżej poziomu z 1929 r.—zarówno co do wagi, jak i co do wartości. Przyczyn tego należy szukać nie w ewentualnej nieumiejętności przemysłu wyzyskiwania finansowej pomocy Państwa dla eksportu, gdyż zapobiegliwość przemysłu włókienniczego w zakresie zdobywania zagranicznych rynków, jak miałem możność stwierdzić różnemi drogami, nie tylko nie zmalała, lecz przeciwnie, staje się coraz wyraźniejszą i zręczniejszą. W tym wypadku efekt rozbudowy systemu zwrotów ceł hamuje: załamanie się finansowe krajowego przemysłu włókienniczego w związku z przesileniem wewnętrznym, które ogromnie uszczupliło jego kapitały obrotowe, potrzebne na produkcję eksportową; dalszy spadek konsumcji na rynkach eksportowych w związku ze światowym przesileniem gospodarczym; wzmagające się wysiłki przemysłu silniejszego w państwach konkurencyjnych w kierunku forsowania zbytu cenami i kredytami dumpingowemi; forsowany w dalszym ciągu rozwój samowystarczalności włókienniczej w państwach Europy Południowo-Wschodniej oraz w państwach zamorskich; silne zaostrenie wojny domowej w Chinach; deruta walutowa srebra w Persji i w Chinach i t. p.

A więc — skoro ma się przeciw sobie tak potężne wrogie siły — czyż nie należy uznać systemu zwrotów ceł w przemyśle bawełnianym za bezskuteczny i czyż nie należy go skasować? Wniosek taki byłby zbyt pochopnym, a w odniesieniu do ewentualnych skutków w zakresie nasilenia produkcji zbyt ryzykownym. Albowiem istnieje prawdopodobieństwo, że w danym wypadku rozbudowa systemu zwrotów ceł, jakkolwiek nie osiągnęła narazie efektu ofenzywnego, t. j. zwiększenia eksportu, dała jednak efekt defenzywny, mianowicie zapobiegła jeszcze większemu spadkowi eksportu, który wobec takiego sprzyśnięcia się wrogich sił przeciwnych byłby nastąpił, gdyby właśnie nie dokonana w czerwcu r. b. rozbudowa systemu zwrotów ceł. Że to przypuszczenie jest słuszne—wskazywałby może fakt, iż sama liczba zaświadczeń eksportowych, wystawionych przez Związek Eksportowy Przemysłu Włókienniczego w Łodzi, bynajmniej nie spadła, lecz wykazuje tendencję wzrostu; tak więc liczba transakcyj rośnie, ekspansja nasza się rozszerza, a tylko rozmiary transakcyj maleją — głównie w związku ze spadkiem konsumcji światowej.

Wobec niemożliwości kalkulacyjnego ustalenia w konkretnych wypadkach, t. zn. co do poszczególnych gałęzi, w jakiej mierze oddziałują poszczególne czynniki na wzrost lub spadek eksportu i jaką rolę cyfrową w tem odgrywa zwrot ceł, trudna i niebezpieczna jest droga szczegółowych w tym kierunku dociekań, na którą wstąpili niektórzy krytycy obecnego systemu zwrotów ceł. Jeśli ktoś jako przykład, odstraszaający od rozbudowy systemu zwrotów ceł, przytoczył wyroby dziane, tkaniny z jedwabiu sztucznego i tkaniny półjedwabne kolorowe, których eksport nie rozwijał się doniedawna mimo zwrotu ceł, to ktoś inny mógłby wysunąć przypuszczenie, że eksport ten nie rozwijał się m. in. dlatego, iż aż do czerwca r. ub. zwrot ceł przy wywozie wyrobów dzianych lepszych i droższych, a więc z punktu widzenia bilansu handlowego ważniejszych i wogóle ze względów jakościowych mogących łatwiej przeciwstawić się konkurencjom lokalnym, korzystał ze zwrotu ceł w wysokości 1% — 2% od wartości towaru, nie wystarczającej na wyrównanie uznanych różnic w kosztach. Jeśli więc w pewnych wypadkach można byłoby stwierdzić absolutną bezskuteczność systemu zwrotów ceł — a więc bezskuteczność, niezależną od innych na możliwości eksportu wpływających czynników natury zewnętrznej — to bezskuteczność ta jednak mogłaby być właśnie wynikiem niedostatecznego wymiaru, a więc połowiczności systemu.

Jak wynika z powyższych wywodów, w odpowiedzi na pytanie, czy system zwrotów ceł jest skuteczny, można kierować się tylko prawdopodobieństwem — i to mniej prawdopodobieństwem co do poszczególnych gałęzi, w których zwrot ceł jest stosowany, gdyż tu grunt dla rozumowania jest, jak widzieliśmy, jeszcze niepewny, ale raczej prawdopodobieństwem, konstruwanym na znacznie szerszej płaszczyźnie. Otóż największe prawdopodobieństwo skuteczności zwrotu ceł w Polsce można — mojem zdaniem — wydedukować z najogólniejszych faktów, że gdy w bardzo wielu innych państwach wartość eksportu w I półroczu 1930 r. znacznie spadła, to w Polsce w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku utrzymała się prawie na tej samej wysokości; że następnie wartość eksportu wyrobów przemysłowych, które, abstrahując od t. zw. zwrotu ceł przy wywozie zboża, oraz przy wywozie masła, bekonów i t. p., z właściwego zwrotu ceł najwięcej korzystają, wzrosła z zł 350 miljn. w 1928 r. do zł 540 miljn. w 1929 r.; że także w I półroczu 1930 r. stosunek wartości eksportu wyrobów przemysłowych do wartości wywozu surowców i środków spożywczych utrzymuje się mniej więcej na tym samym względnie wysokim poziomie, a dopiero pod koniec tego okresu spada — w związku z wyczerpaniem się finansowem przemysłu wskutek zbyt długotrwałego przesilenia wewnętrznego oraz w związku z zaostreniem się konkurencji na rynkach światowych. Właśnie bowiem w latach 1928 i 1929 system zwrotu ceł co do wyrobów przemysłowych w Polsce został silnie rozbudowany.

Prawdopodobieństwo przemawia tedy za tem, że w tem względnie korzystnym kształtowaniu się eksportu w ostatnich czasach system zwrotów ceł odegrał naogół dodatnią rolę i mógłby być ją odegrać — mojem zdaniem — w jeszcze większej mierze, gdyby co do niektórych artykułów nie był połowiczny i gdyby był został dalej rozbudowany — zarówno, jako konsekwencja dotychczasowych zwrotów ceł na niektóre

półfabrykaty, w kierunku gotowych wyrobów, jak i przez rozszerzenie samego systemu na niektóre nieobjęte nim dotąd gałęzie.

Bezwzględnie słuszne są wysuwane w dotychczasowej dyskusji żądania, by przemysł, korzystający ze zwrotu ceł, ze swej strony czynił jak największe i jak najbardziej odpowiednie wysiłki w kierunku ekspansji eksportowej. Tu można jednak powołać się na parokrotne przyznanie ze strony b. Ministra Przemysłu i Handlu, P. Inż. Kwiatkowskiego, że dynamika wzrostu tężyzny naszego przemysłu jest naogół zadowalająca, jakkolwiek niezawodnie i teraz zdarzają się wypadki inercji. Nie sądzimy tedy, by zarzut „karygodnej obojętności”, który padł pod adresem przemysłu w dyskusji, można było słusznie czynić, jak to się stało, całemu przemysłowi lub całym gałęziom przemysłu. Co najwyżej poszczególnym przedsiębiorstwom z niektórych gałęzi. I tu jeszcze nieraz może zachodzić, mojem zdaniem, pytanie, czy ta „obojętność” in concreto nie jest np. naturalnym wynikiem upustu krwi wskutek przesilenia i wskutek związanych z tem olbrzymich kłopotów, które muszą paraliżować energię ekspansyjną.

Należy poza tem ogólnie stwierdzić, że przemysł polski, jako całość, a następnie w wielu gałęziach i przedsiębiorstwach, ze swej własnej kieszeni również do eksportu dokłada, czyli zmniejsza swoje zyski, a względnie zwiększa swoje straty, na co możnaby przytoczyć szereg przykładów; następnie że przemysł ten znajduje się w o tyle gorszym położeniu niż przemysł innych państw eksportujących, iż po wojnie światowej, po przesileniu hiperinflacyjnym, po przesileniu stabilizacyjnym, następnie po drugim przesileniu inflacyjnym nie mógł dotąd wytworzyć tak znacznych rezerw, by mógł dokładać do eksportu jeszcze więcej, niż dokłada obecnie. Przebieg obecnego przesilenia gospodarczego powinien być zbyt dobrze znany, by trzeba było aż przypominać, że pewne rezerwy przemysłu, nagromadzone w lepszych latach 1927 i 1928, w ciągu ostatnich 2 lat zostały w bardzo dużej części zjedzone — a to przez zacieśnienie rynku wewnętrznego i związane z tem podwyższenie kosztów produkcji na jednostkę towaru przy równoczesnej słabości finansowej i częściowej niewypłacalności handlu.

Co do postulatu indywidualizowania pomocy, to wydaje się on zasadniczo bardzo słusznym, ale zbyt daleko posunięte indywidualizowanie może przynosić, mojem zdaniem, także ujemne efekty. Nie należy bowiem nakładać na organa państwowe zbyt różniczkowanych zadań, gdyż wtedy musi na tem ucierpieć życie gospodarcze — zwłaszcza gdy idzie o zjawiska tak „masowe”, jak eksport. Zbytńia indywidualizacja w zakresie pomocy Państwa dla życia gospodarczego pociągnąć za sobą może narzekania na temat uprzywilejowania jednych, a krzywdzenia drugich.

Niewątpliwą rzeczą wydaje się z jednej strony wpływ Państwa na organizację życia gospodarczego w kierunku ożywienia i racjonalizowania ich działań, a z drugiej strony wpływ Państwa na jednostki gospodarcze w kierunku podporządkowania się ich orga-

nizacjom branżowym, realizującym pewne cele ogólnogospodarcze. Taki system nacisku Państwa na sfery gospodarcze — przy pomocy organizacji zawodowych — może dawać dobre rezultaty także w zakresie rozwijania eksportu. Stosowanie systemu zwrotu ceł oraz ewentualną dalszą jego rozbudowę możnaby wprowadzić w ściślejszy, niż dotąd, związek ze wzmożonym naciskiem organizacyjnym ze strony Państwa oraz ze ściślejszym kontaktem Państwa, a zwłaszcza Państwowego Instytutu Eksportowego, z organizacjami gospodarczymi, zajmującymi się eksportem.

Są krytycy, którzy domagają się „elastycznienia” systemu zwrotów ceł w związku z konjunkturą wewnętrzną. Gniewa ich to, że zwroty ceł są przyznawane bez względu na to, czy konjunktura wewnętrzna jest zła czy dobra. Zapominają, że w obu wypadkach zwroty ceł mają osiągać i przeważnie osiągnęły te same dodatnie cele absolutne: zwiększenie stanu zatrudnienia robotników, wzrost kapitalizacji i t. d. Czyżbyśmy w Polsce w rzadkich okresach dobrej konjunktury miewali już zjawiska zupełnego braku bezrobocia, nadmiaru kapitałów i t. d.

Czytałem także na łamach „Polski Gospodarczej”, że system zwrotów ceł należałoby zastąpić racjonalniejszym systemem tanich kredytów na produkcję eksportową i na eksport, o co powinny się postarać nietylko banki prywatne, lecz także — w naszych wyjątkowych warunkach — Państwo. Otóż, stwierdzić muszę, że nietylko teraz piszę się w zupełności na wysunięcie pomocy kredytowej na pierwszy plan w danym zakresie, lecz już od lat propaguję tę ideę i wypracowałem m. in. na terenie Rady Państwowego Instytutu Eksportowego różne do tego celu zmierzające szczegółowe projekty, jednak bezskutecznie. Bezskuteczność ta może dowodzi, że kwestja organizacji wydajnej pomocy kredytowej dla produkcji eksportowej i eksportu jest w danych warunkach z licznych przyczyn, nad którymi tutaj rozwodzić się nie mogę, niesłychanie trudna do rozwiązania i musi być niestety odsunięta na dalszy plan. Na tem stanowisku stanęły i stoją po dziś resortowe czynniki oficjalne. Z tego znów wynika, że tem bardziej jesteśmy zmuszeni posługiwać się takimi mniej sympatycznymi surogatami, do jakich należy m. in. właśnie system zwrotów ceł.

Krytycy systemu zwrotów ceł wysuwają wkońcu przeciw niemu czasem jeszcze jeden argument, mianowicie potrzebę lepszego niż dotąd obsługiwanie rynku wewnętrznego. Otóż, mojem zdaniem, rok 1929 okazał, że obsługiwanie rynku wewnętrznego było właśnie „za dobre”. Przemysł wyrzucił wtedy na ten rynek za pośrednictwem handlu znacznie większą ilość towaru, niż rynek ten mógł skonsumować. W tem w wysokiej mierze objawiło się właśnie przesilenie gospodarcze i to pociągnęło za sobą bardzo znaczne osłabienie finansowe przemysłu. Byłoby o wiele zdrowiej, gdyby przemysł był wcześniej redukował krajowe kredyty towarowe, udzielane słabemu handlowi, i w danej sytuacji przestawił się więcej na eksport.

Roger Battaglia

ŻYCIĘ GOSPODARCZE

ODCZYT P. REDAKTORA CZ. PECHEGO W SPRAWIE ZNIŻKI CEN. — W dn. 30 stycznia r. b. na zebraniu dyskusyjnym Stowarzyszenia Dziennikarzy i Publicystów Gospodarczych Szef Sekretariatu Ministra Przemysłu i Handlu oraz Redaktor Naczelny tyg. „Polska Gospodarcza“ P. Czesław Peché wygłosił odczyt p. t. „Zniżka cen“, w którym po zobrazowaniu sytuacji gospodarczej — ogólnostanowej i polskiej, jaka wytworzyła się w okresie po-

wojennym, omówił wyczerpująco wysuwającą się dziś na plan pierwszy w związku właśnie z rozwojem tej sytuacji kwestję zrównoważenia i obniżenia cen, a następnie podjętą przez Rząd polski odpowiednią akcją. W dyskusji nad referatem, która kontynuowana była w dn. 6 lutego r. b., wzięli udział PP.: Prof. Krzyżanowski, Prof. Lipiński, R. Battaglia, Inż. M. Szydłowski i in.

GÓRNICZTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICZTWO WĘGLOWE

PRZEMYSŁ WĘGLOWY W LISTOPADZIE 1930 R. —

Wydobycie węgla kamiennego w listopadzie 1930 r. w porównaniu z wydobyciem w listopadzie 1929 r. oraz przeciętnym miesięcznym wydobyciem w 1913 r. ilustruje tablica I.

Wzrost względnie spadek wydobycia węgla kamiennego w listopadzie 1930 r. w zestawieniu z październikiem 1930 r. oraz listopadem 1929 r. wykazują następujące liczby:

Rejony	do października 1930		do listopada 1929	
	tonn	%	tonn	%
Śląski	— 154.054	5'64	— 457.091	15'07
Dąbrowski	— 49.916	7'07	— 165.890	20'43
Krakowski	+ 21.091	9'38	— 13.552	5'22
Ogół. w Państwie:	— 182.879	4'99	— 636.533	15'47

Zbyt węgla kamiennego w Kraju — w listopadzie 1930 r.

(według odbiorców)

Tablica III

RODZAJ ODBIORCÓW	1 9 3 0						1 9 2 9			
	listopad		październik		od pocz. roku		listopad		od pocz. roku	
	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%
I. — Przemysł										
Metalurgiczny — żelazny	116.357	5'67	127.361	5'75	1.271.123	6'96	143.024	5'98	1.641.348	6'61
„ — innych metali	75.507	3'68	80.440	3'63	838.207	4'59	86.408	3'62	982.016	3'95
Koksiarnie	171.543	8'35	189.542	8'56	2.020.812	11'06	215.916	9'04	2.252.482	9'07
Brykietniarnie	26.487	1'29	26.566	1'20	197.629	1'08	31.615	1'32	313.451	1'26
Gazownie	35.996	1'75	38.487	1'74	283.426	1'55	34.514	1'44	384.574	1'55
Górnicy (kopalnie rud i kopalnie, nie mające węgla własn.) ¹⁾	11.857	0'58	10.268	0'46	120.152	0'66	15.506	0'65	154.884	0'62
Naftowy	17.710	0'86	18.982	0'86	141.312	0'77	14.455	0'60	213.928	0'86
Solny	11.513	0'56	14.818	0'67	119.323	0'65	13.328	0'56	162.944	0'66
Cementowy, ceramiczny oraz cegielnie i wapienniki	56.314	2'74	98.634	4'45	860.072	4'71	88.877	3'72	1.258.884	5'07
Obróbczy (metalowy i inny)	10.528	0'51	16.605	0'75	156.826	0'86	20.792	0'87	209.803	0'85
Chemiczny	53.333	2'60	44.280	2'00	456.904	2'50	57.754	2'42	564.881	2'27
Garbarski i przetworów zwierzęcych	3.158	0'15	4.177	0'19	25.167	0'14	3.792	0'16	42.339	0'17
Rolniczy (przetw. rolne, browary, młyny i gorzelnie)	79.606	3'88	92.223	4'16	724.204	3'96	94.277	3'95	1.060.427	4'27
Cukrowniczy	78.507	3'82	75.779	3'42	548.819	3'01	69.332	2'90	643.292	2'59
Papierniczy	33.388	1'63	26.504	1'20	296.275	1'62	25.452	1'06	318.372	1'28
Włókienniczy	70.599	3'44	81.656	3'69	600.155	3'29	80.985	3'39	909.817	3'66
Inne gałęzie przemysłu	185.952	9'05	193.868	8'76	1.755.729	9'61	225.876	9'45	2.165.225	8'72
Razem przemysł¹⁾:	1.038.355	50'56	1.140.190	51'49	10.416.135	57'02	1.221.903	51'13	13.278.667	53'46
II. — Inni odbiorcy										
Koleje żelazne	377.665	18'39	367.519	16'60	3.280.775	17'96	387.480	16'22	4.528.862	18'23
Żegluga	1.360	0'07	1.725	0'08	13.238	0'07	696	0'03	9.550	0'04
Instytucje miejskie (elektrownie, tramwaje, wodociągi i inne — prócz gazowni)	58.554	2'85	60.295	2'72	439.127	2'41	61.699	2'58	663.338	2'67
Wojskowość	15.398	0'75	17.507	0'79	279.886	1'53	60.538	2'53	250.929	1'01
Instytucje państwowe	14.865	0'72	19.571	0'88	113.581	0'62	17.423	0'73	183.347	0'74
Opał domowy ²⁾	255.553	12'44	296.793	13'40	1.795.320	9'83	328.813	13'76	2.858.510	11'51
Pośrednicy	292.039	14'22	310.876	14'04	1.928.193	10'56	311.121	13'02	3.065.810	12'34
Razem inni odbiorcy²⁾:	1.015.434	49'44	1.074.286	48'51	7.850.120	42'98	1.167.770	48'87	11.560.216	46'54
Ogółem w kraju:	2.053.789	100'00	2.214.476	100'00	18.266.255	100'00	2.389.673	100'00	24.838.913	100'00

¹⁾ Bez zużycia własnego na cele techniczne kopalni.

²⁾ Bez zużycia własnego na deputaty.

Tablica I

Wydobycie węgla kamiennego — w listopadzie 1930 r.

REJONY WĘGLOWE	L i s t o p a d				1913 Przeciętne miesięczne wydobycie tonn	O d p o c z a t k u r o k u d o k o ń c a l i s t o p a d a				
	1930		1929			1930		1929		1913
	tonn	1913= 100	tonn	1913= 100		tonn	1913= 100	tonn	1913= 100	tonn
Rejon śląski:										
razem	2,576.509	96'07	3,033.600	113'12	2,681.842	25,881.769	87'73	31,467.941	106'67	29,500.262
przeciętna dzienna . . .	107.355	99'41	121.344	112'36	107.994	93.436	86'52	113.603	105'19	107.994
Rejon dąbrowski:										
razem	655.882	115'42	821.772	144'61	568.267	5,264.455	99'65	8,150.782	129'66	6,286.447
przeciętna dzienna . . .	27.328	118'22	32.871	142'20	23.116	22.615	97'83	29.425	127'29	23.116
Rejon krakowski:										
razem	246.168	149'89	259.720	158'14	164.233	1,960.615	108'53	2,594.762	143'63	1,806.560
przeciętna dzienna . . .	10.257	155'10	10.389	157'10	6.613	7.078	107'03	9.367	141'65	6.613
Ogółem w Państwie:										
przeciętna dzienna . . .	3,478.559	101'88	4,115.092	120'52	3,414.342	34,106.839	90'73	42,213.485	112'29	37,593.269
	144.940	105'24	164.604	119'52	137.723	123.129	89'40	152.395	110'65	137.723

Obrót węgla kamiennego, koksu, brykietów i węgla brunatnego — w listopadzie 1930 r.
(w tonnach)

Tablica II

REJONY WĘGLOWE	Pozostałość z poprzed. miesiąca	Wydobycie	Do dyspo- zycji ¹⁾	R O Z C H Ó D							Ogółem	Pozos. na zwa- żach na następ. miesiąc
				Z B Y T			Z U Ż Y C I E			Ogółem		
				W kraju	Zagra- nicę	Razem	Cele własne	Depu- taty	Razem			
W Ę G I E L K A M I E N N Y												
Rejon śląski	1,191.832	2,576.509	3,768.954	1,440.515	959.094	2,399.609	194.770	46.195	240.965	2,640.574	1,128.380	
% rozchodu	45'14	97'57	142'73	54'55	36'32	90'87	7'38	1'75	9'13	100'00	42'73	
% wydobycia	46'26	100'00	146'28	55'91	37'22	93'13	7'56	1'79	9'35	102'48	43'80	
Rejon dąbrowski	485.296	655.882	1,140.127	418.568	191.841	610.409	52.965	12.857	65.822	676.231	463.895	
% rozchodu	71'77	96'99	168'60	61'90	28'37	90'27	7'83	1'90	9'73	100'00	68'60	
% wydobycia	73'99	100'00	173'83	63'82	29'25	93'07	8'07	1'96	10'03	103'10	70'73	
Rejon krakowski	36.656	246.168	282.796	194.706	1.610	196.316	29.435	6.015	35.450	231.766	51.030	
% rozchodu	15'82	106'21	122'02	84'01	0'69	84'70	12'70	2'60	15'30	100'00	22'02	
% wydobycia	14'89	160'00	114'88	79'10	0'65	79'75	11'96	2'44	14'40	94'15	20'73	
Ogółem w Państwie:	1,713.784	3,478.559	5,191.877	2,053.789	1,152.545	3,206.334	277.170	65.067	342.237	3,548.571	1,643.306	
% rozchodu	48'29	98'03	146'31	57'88	32'48	90'36	7'81	1'83	9'64	100'00	46'31	
% wydobycia	49'26	100'00	149'25	59'04	33'13	92'17	7'97	1'87	9'84	102'01	47'21	
K O K S												
Rejon śląski	185.157	126.507	311.664	102.046	28.608	130.654	160	16	176	130.830	180.834	
% rozchodu	141'52	96'70	238'22	78'00	21'87	99'87	0'12	0'01	0'13	100'00	138'22	
% produkcji	146'36	100'00	246'36	80'67	22'61	103'28	0'13	0'01	0'14	103'42	142'94	
B R Y K I E T Y												
Rejon śląski	9.304	26.767	36.071	31.359	705	32.064	—	2	2	32.066	4.005	
% rozchodu	29'02	83'47	112'49	97'79	2'20	99'99	—	0'01	0'01	100'00	12'49	
% produkcji	34'76	100'00	134'76	117'16	2'63	119'79	—	0'01	0'01	119'80	14'96	
W Ę G I E L B R U N A T N Y												
Rejon zawiercki	215	4.866	5.081	4.283	—	4.283	358	200	558	4.841	240	
Rejon wschodnio-ma- łopolski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Rejon poznańsko-po- morski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Ogółem w Państwie:	215	4.866	5.081	4.283	—	4.283	358	200	558	4.841	240	
% rozchodu	4'44	100'52	104'96	88'47	—	88'47	7'40	4'13	11'53	100'00	4'96	
% wydobycia	4'42	100'00	104'42	88'02	—	88'02	7'36	4'11	11'47	99'49	4'93	

1) Z uwzględnieniem przypisów i skreśleń przy sprawdzaniu zapasów oraz obrotu między kopalniami.

Eksport węgla kamiennego — w listopadzie 1930 r.

Tablica IV

K R A J E	1 9 3 0				1 9 2 9				1 9 3 0		1 9 2 9	
	listopad		październik		listopad		październik		od początku roku			
	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%
I. — Kraje północne												
Szwecja	225.819	19'59	244.530	17'64	205.218	16'11	257.261	17'24	2.635.233	22'65	2.372.630	18'06
Norwegja	57.610	5'00	51.491	3'71	45.080	3'54	57.981	3'88	519.161	4'46	558.806	4'25
Danja	151.454	13'14	163.900	11'83	165.269	12'98	152.084	10'19	1.457.930	12'53	1.600.816	12'19
Finlandja	63.477	5'51	61.285	4'42	39.386	3'09	52.345	3'51	445.050	3'83	422.947	3'22
Łotwa	32.448	2'82	59.780	4'31	43.761	3'44	79.965	5'36	551.282	4'74	506.794	3'86
Litwa	10.635	0'92	15.794	1'14	5.584	0'44	9.997	0'67	88.833	0'76	70.029	0'53
Estonja	1.399	0'12	5.776	0'42	2.005	0'16	—	—	13.808	0'12	12.155	0'09
Kłajpeda	1.150	0'10	5.203	0'38	8.215	0'64	17.386	1'16	23.783	0'21	78.938	0'60
Razem:	543.992	47'20	607.759	43'85	514.518	40'40	627.019	42'01	5.735.080	49'30	5.623.115	42'80
II. — Państwa sukcesyjne												
Austria	223.831	19'42	271.986	19'62	308.265	24'21	335.344	22'47	1.898.497	16'32	2.927.532	22'29
Węgry	49.108	4'26	71.747	5'18	81.974	6'44	102.766	6'88	442.269	3'80	870.969	6'63
Czechosłowacja	65.740	5'70	73.021	5'27	81.909	6'43	76.587	5'13	681.928	5'86	863.544	6'57
Razem:	338.679	29'38	416.754	30'07	472.148	37'08	514.697	34'48	3.022.694	25'98	4.662.045	35'49
III. — Inne kraje												
Francja	101.554	8'81	107.639	7'77	75.707	5'95	90.487	6'06	815.887	7'01	678.312	5'16
Włochy	26.712	2'32	76.287	5'50	60.133	4'72	55.916	3'75	444.584	3'82	518.331	3'95
Algier	—	—	—	—	—	—	4.800	0'32	19.387	0'17	20.837	0'16
Tunis	—	—	—	—	—	—	1.750	0'12	—	—	1.750	0'01
Jugosławja	4.567	0'40	9.566	0'69	9.791	0'77	8.922	0'59	74.764	0'64	150.972	1'15
Rumunja	4.583	0'40	13.849	1'00	11.396	0'90	16.521	1'11	74.770	0'64	108.541	0'83
Szwajcaria	12.315	1'07	13.377	0'97	13.245	1'04	14.554	0'98	125.358	1'08	136.284	1'04
Holandja	1.400	0'12	5.580	0'40	11.767	0'92	9.775	0'65	51.300	0'44	77.732	0'59
Belgia	5.352	0'46	1.830	0'13	—	—	—	—	40.454	0'35	10.052	0'08
Niemcy	231	0'02	292	0'02	595	0'05	746	0'03	2.588	0'02	4.485	0'03
Z. S. R. R.	—	—	3.568	0'26	—	—	4.846	0'33	32.953	0'29	15.356	0'12
Brazylja	—	—	—	—	4.000	0'31	21.376	1'43	9.357	0'08	63.156	0'48
Islandja	4.850	0'42	2.355	0'17	—	—	4.995	0'33	36.902	0'32	15.161	0'11
Hiszpanja	—	—	50	—	—	—	—	—	2.305	0'02	—	—
Razem:	161.564	14'02	234.392	16'91	186.634	14'66	234.318	15'70	1.730.609	14'88	1.800.969	13'71
IV.—W. M. Gdańsk	25.228	2'19	43.129	3'11	39.942	3'14	43.443	2'91	262.106	2'25	382.375	2'91
V.—Węgiel okrętowy	83.082	7'21	83.982	6'06	60.125	4'72	73.115	4'90	883.364	7'59	668.612	55'09
Ogółem:	1.152.545	100'00	1.386.016	100'00	1.273.367	100'00	1.492.592	100'00	11.633.853	100'00	13.137.116	100'00

Stan zatrudnienia, wydajność i zarobki robotnicze w Kopalniach węgla kamiennego — w listopadzie 1930 r.

Tablica V

T R E Ś Ć		R e j o n y:			Całe Państwo	
		Śląski	Dąbrowski	Krakowski		
I. — Stan zatrudnienia						
Liczba dni roboczych		24	24	24	24	
Liczba dniówek odrobionych	zwykłych	1.699.191	573.314	188.365	2.460.870	
	nadliczbowych	103.898	49.613	10.527	164.038	
Liczba dniówek opuszczonych	ogółem	238.413	75.051	15.117	328.581	
	w tem z przyczyn niezależnych od robotnika	99.399	33.556	—	132.955	
Liczba robotników, zapisanych z końcem miesiąca		80.883	26.902	8.879	116.664	
Liczba robotników przeciętnie zatrudnionych		ogółem	80.734	27.015	8.478	116.227
		na dole	mężczyzn w tem: górników młodoc.	57.677	16.987	5.617
razem	17.005		3.353	1.614	21.972	
na powierzcz.	mężczyzn	22	12	—	34	
	razem	57.699	16.999	5.617	80.315	
na powierzcz.	mężczyzn	20.622	8.584	2.510	31.716	
	kobiet	2.327	1.343	290	3.960	
na powierzcz.	młodoc.	86	89	61	236	
	razem	23.035	10.016	2.861	35.912	

Na 1 przeciętnie zatrudnionego robotnika przypada dniówek	zwykłych odrobionych	21'05	21'22	22'22	21'17			
	nadliczbowych	1'29	1'84	1'24	1'41			
	opuszczonych	2'95	2'78	1'78	2'83			
Liczba urzędników	technicznych	3.322	878	289	4.489			
	biurowych	1.630	371	194	2.195			
	razem	4.952	1.249	483	6.684			
II. — W y d a j n o ś ć r o b o t n i c z a								
Wydajność pracy (wydobycie na robotniko-dniówkę)—kg	górnika	6.920	9.352	6.356	7.262			
	załogi na dole	2.045	1.742	1.826	1.973			
	całej załogi	1.429	1.053	1.210	1.325			
III. — Z a r o b k i r o b o t n i c z e								
Średni zarobek robotnika na 1 dniówkę — zł	o d r o b i o n a	za normalną pracę wykonaną ¹⁾	na dole	górnika mężczyzn młodoc.	12'33 9'81 3'17	11'27 7'89 3'40	9'75 7'54 —	11'98 9'24 3'25
			na powierzch.	mężczyzn kobiet młodoc.	8'64 3'89 1'97	6'62 3'23 2'78	6'37 3'23 2'46	7'89 3'61 2'40
			ogółem	mężczyzn młodoc. cała załoga	9'48 2'22 9'31	7'43 2'85 7'21	7'15 2'46 6'98	8'87 2'51 8'64
		zarobek w gotówce ²⁾	na dole	górnika mężczyzn młodoc.	13'19 10'43 3'24	13'11 9'33 3'70	11'41 8'62 —	13'04 10'06 3'40
			na powierzch.	mężczyzn kobiet młodoc.	9'49 4'07 2'00	8'17 3'70 2'99	7'56 3'51 2'76	8'96 3'90 2'58
			ogółem	mężczyzn młodoc. cała załoga	10'17 2'26 9'98	8'91 3'08 8'64	8'27 2'76 8'06	9'73 2'68 9'52
	o p ł a c o n a	całkowity zarobek ³⁾	na dole	górnika mężczyzn młodoc.	14'09 11'11 3'24	13'70 9'81 3'81	11'97 9'07 —	13'87 10'69 3'44
			na powierzch.	mężczyzn kobiet młodoc.	10'13 4'30 2'00	8'61 3'95 3'06	7'96 3'74 2'83	9'52 4'13 2'62
			ogółem	mężczyzn młodoc. cała załoga	10'84 2'26 10'64	9'37 3'15 9'09	8'70 2'83 8'49	10'33 2'73 10'10
	Obliczony przeciętny miesięczny dochód robotnika — zł	na dole	górnika mężczyzn młodoc.	314'61 247'04 73'50	292'24 221'92 88'50	277'02 209'76 —	308'43 239'12 78'79	
		na powierzch.	mężczyzn kobiet młodoc.	245'62 95'50 43'99	219'78 89'78 68'53	206'32 91'67 69'10	235'52 93'28 59'72	
		ogółem	mężczyzn młodoc. cała załoga	246'67 50'00 242'05	221'20 70'90 214'10	208'70 69'10 203'69	238'10 62'13 232'76	
Sumaryczny całkowity zarobek całej załogi — zł					19,541.590	5,784.042	1,726.869	27,052.501
IV. — S k ł a d k i u b e z p i e c z e n i o w e								
Składki ubezpieczeniowe ze strony robotnika na dniówkę opłaconą — zł	na dole	górnika	1'19	0'77	0'59	1'08		
		mężczyzn	1'04	0'56	0'48	0'90		
		młodoc.	0'20	0'18	—	0'19		
	na powierzch.	mężczyzn	0'91	0'49	0'40	0'75		
kobiet		0'49	0'22	0'27	0'38			
młodoc.		0'13	0'17	0'27	0'18			
ogółem	mężczyzn	1'00	0'54	0'45	0'85			
	młodoc.	0'14	0'17	0'27	0'19			
	cała załoga	0'99	0'52	0'45	0'84			
Sumaryczne składki ubezpieczeniowe całej załogi — zł					1,816.157	330.810	90.663	2,237.630

¹⁾ Jest to przeciętny zarobek na dniówkę odrobioną normalną lub akordową, bez dodatków za pracę nadliczbową, jak również bez wszelkich innych dodatków, lecz łącznie ze składkami ubezpieczeniowymi robotników.

²⁾ Obejmuje przeciętny zarobek na dniówkę odrobioną normalną lub akordową, dodatek za pracę nadliczbową i dodatek rodzinny.

³⁾ Jest to zarobek za pracę normalnie wykonaną łącznie z dodatkami: za pracę nadliczbową i rodzinnym, wartością węgla deputatowego, zapłatą za dniówki urlopowe i składkami ubezpieczeniowymi robotników, obliczony za 1 dniówkę opłaconą.

W związku z mniejszą o 3 ilością dni roboczych w porównaniu z miesiącem poprzednim, ogólne wydobycie węgla kamiennego w listopadzie w porównaniu z październikiem zmniejszyło się o 4·99%. Przeciętne dzienne wydobycie w listopadzie wynosiło 144.940 t, a zatem zwiększyło się w stosunku do października o 9.331 t.

Zapasy węgla na zwalach kopalnianych, jak to wynika z tabelicy II, zmniejszyły się o 70.478 t, wynosząc 1.634.306 t.

Spadek zbytu krajowego i eksportu w listopadzie w stosunku do października ilustruje poniższe zestawienie:

Rejony	Zbyt w kraju		Eksport	
	tonn	%	tonn	%
Śląski	— 152.695	9·58	— 209.656	17·94
Dąbrowski	— 15.521	3·58	— 23.850	3·58
Krakowski	+ 7.529	4·02	+ 35	2·22
Ogół. w Państwie:	— 160.687	7·26	— 233.471	16·84

Zbyt węgla w kraju ilustruje tablica III.

W listopadzia dalsze pogłębienie się depresji gospodarczej uwidoczniło się w dość znacznym spadku zapotrzebowania na artykuły przemysłowe; również hurtownicy i handlarze wykazywali pewną rezerwę w udzielaniu nowych zamówień w związku z wyjątkowo łagodną temperaturą, jedynie dostawy węgla dla kolei wykazały dalszy wzrost. Ogólny zbyt krajowy w listopadzie w porównaniu z październikiem zmniejszył się o 7·26%.

Eksport węgla według krajów ilustruje tablica IV. Z danych zestawienia tego wynika, że w listopadzie wyeksportowano o 63.767 t mniej niż w październiku, co pozostaje w związku ze zmniejszeniem się wysyłki do Łotwy o 27.332 t, do Szwecji o 18.711 t, do Danii o 12.446 t, na Litwę o 5.159 t, do Estonii o 4.377 t, do Kłajpedy o 4.053 t; natomiast zwiększył się eksport do Norwegii o 6.119 t i do Finlandji o 2.192 t. Wywóz do państw sukcesyjnych zmniejszył się o 78.075 t, głównie w związku ze spadkiem zapotrzebowania na rynkach: austriackim i węgierskim. Eksport do innych krajów łącznie węglem okrętowym zmniejszył się o 32.775 t.

Obrót węgla brunatnego w listopadzie ilustruje tablica II. Wydobycie węgla brunatnego wynosiło 4.866 t, t. j. zmniejszyło się w stosunku do października 1930 r., a w stosunku do listopada 1929 r. było o 1.036 t mniejsze.

W przemyśle koksierskim, jak to uwidoczniła również tablica II, produkcja wynosiła 126.507 t, t. j. zmniejszyła się o 3.997 t w porównaniu z październikiem 1930 r., a w stosunku do listopada 1929 r. pozostała o 20.118 t mniejsza.

Produkcja brykietów w miesiącu sprawozdawczym zmniejszyła się o 198 t, wynosząc 26.995 t. Ogólny zbyt brykietów w listopadzie w porównaniu z październikiem zmniejszył się o 464 t.

Liczbę czynnych kopalń węgla kamiennego ilustruje następujące zestawienie:

Rejony	Październik 1930	Listopad:	
		1929	1930
Śląski	53	53	53
Dąbrowski:			
głębokie	18	19	18
płytkie	11 29	16 35	11 29
Krakowski	8	8	8
Ogółem w Państwie:	90	96	90

Stan zatrudnienia, wydajność pracy i zarobki robotnicze w kopalniach węgla kamiennego w listopadzie 1930 r. ilustruje tablica V.

Liczba wszystkich dniówek odrobionych w kopalniach węgla kamiennego w listopadzie 1930 r. w porównaniu z październikiem spadła o 162.954, czyli o 5·85%, do czego przyczynił się spadek dniówek zwykłych odrobionych o 192.824, czyli o 7·27%, przy wzroście ilości dniówek nadliczbowych o 29.870, czyli o 22·26%. Spadek ilości dniówek odrobionych był spowodowany mniejszą ilością dni pracy o 3 (24 wobec 27).

Ilość dniówek opuszczonych w listopadzie w porównaniu z październikiem zmniejszyła się o 102.406, czyli o 23·76% — głównie z powodu zmniejszenia się ilości dniówek, straconych z przyczyn, niezależnych od robotnika (t. zw. świętówek), która zmniejszyła się o 47.287, czyli o 26·24%; w rej. śląskim o 26.062, czyli o 20·77%, w rej. dąbrowskim o 11.665, czyli o 25·80%, i w rej. krakowskim z 9.560 do 0.

Stosunek wszystkich dniówek opuszczonych do wszystkich odrobionych wynosił w listopadzie 12·52%. Stosunek dniówek nadliczbowych do wszystkich dniówek odrobionych stanowił 6·25%. Stosunek świętówek do wszystkich dniówek odrobionych wynosił 5·07%.

Liczba przeciętnie zatrudnionych robotników w listopadzie wynosiła 116.227, czyli wzrosła o 1.999 osób, t. j. o 1·75% w porównaniu z poprzednim miesiącem.

Przeciętne wydobycie węgla na jedną robotniko-dniówkę wzrosło o 12 kg i wynosiło 1.325 kg.

Przeciętne całkowite zarobki mężczyzn na jedną dniówkę opłaconą w listopadzie w stosunku do października wzrosły w rej. śląskim o 2·36%, w rej. dąbrowskim o 1·08% i w rej. krakowskim o 1·99%.

Przeciętny miesięczny dochód dorosłego mężczyzny w kopalniach węgla kamiennego w listopadzie w porównaniu z poprzednim miesiącem zmniejszył się: w rej. śląskim o 6·61%, w rej. dąbrowskim o 7·51% i w rej. krakowskim o 3·18%.

PRZEMYSŁ NAFTOWY

UMOWA PAŃSTWOWEGO MONOPOLU SPIRYTUSOWEGO Z SYNDYKATEM PRZEMYSŁU NAFTOWEGO W SPRAWIE MIESZANEK BENZYNOWO-SPIRYTUSOWYCH. — W dn. 20 stycznia r. b. została podpisana umowa pomiędzy Państwowym Monopolem Spirytusowym a Syndykatem Przemysłu Naftowego, na podstawie której Syndykat Przemysłu Naftowego do dn. 15 kwietnia r. b. ma odebrać od Państwowego Monopolu Spirytusowego 800.000 litrów spirytusu dla zmieszania go z benzyną i sprzedaży otrzymanej w ten sposób mieszanki na rynku krajowym dla celów napędowych (samochody, traktory). Mieszanka dla samochodów będzie sprzedawana w oznaczonych miejscowościach z pomp ulicznych pod nazwą „Alenzyna”. Cena pompowa „Alenzyny”, w skład której wchodzi 70% benzyny i 30% spirytusu odwodnionego, odpowiada ściśle cenie pompowej benzyny. Zgodnie z umową Syndykat Przemysłu Naftowego posiada faktycznie wyłączne prawo nabywania od Państwowego Monopolu Spirytusowego spirytusu dla celów napędowych, gdyż cena takiego spirytusu dla innych nabywców będzie znacznie wyższa.

ROLNICTWO

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA ROLNICTWA

„MAŁA STANDARYZACJA” WYWOZU Z POLSKI MASŁA. — Gdy jesienią 1929 r. wprowadzano w życie kontrolę jakości masła, wywożonego z Polski zagranicę, miarodajne czynniki zdawały sobie dokładnie sprawę z tego, że jest to tylko

pierwszy krok na drodze do uregulowania wywozu z Polski tego artykułu i że w niedługim czasie zajdzie potrzeba zaostrzenia wspomnianych norm prawnych. Życie wykazało, że powyższe przewidywania były całkowicie słuszne, chociaż bowiem posta-

nowienie Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrami: Rolnictwa oraz Przemysłu i Handlu z dn. 17 października 1929 r. o wykazie instytucji, upoważnionych do wystawiania zaświadczeń przy wywozie masła, oraz o trybie postępowania przy wystawianiu tych zaświadczeń („*Monitor Polski*” Nr. 247, poz. 579) stworzyło dostateczną podstawę do kontrolowania, czy masło, wywołone zagranicę, nie zawiera wody więcej ponad przepisana normę 16 $\frac{1}{2}$ oraz czy nie zawiera innych tłuszczów i innych niewłaściwych domieszek—jednak zapobieżenie wywozowi masła zafałszowanego nie rozwiązało całkowicie sprawy uregulowania wywozu tego artykułu z Polski, i po dawnemu masło wywożone było zagranicę w opakowaniu niejednolitem, często niewłaściwym i nie odpowiadającym wymaganiom rynków odbiorczych, ponadto, jak brzmią raporty z zagranicy, masło, wywożone z Polski, dochodziło w wielu razach do odbiorcy w stanie niezupełnie świeżym, czasami nawet spleśniałe.

W tym stanie rzeczy zaszła potrzeba szybszego, niż to było początkowo przewidywane, wprowadzenia w życie surowszych norm kwalifikowanego wywozu, które byłyby niejako wstępem do właściwej standaryzacji wywozu z Polski omawianego artykułu. W ten sposób wypłynęła sprawa t. zw. „małej standaryzacji” wywozu masła. Sprawa ta była przedmiotem szczegółowych rozważań na konferencji, odbytej w Ministerstwie Rolnictwa w dn. 20 i 21 czerwca 1930 r. w sprawie popierania wywozu z Polski zwierząt i produktów zwierzęcych oraz rozbudowy w kraju przemysłu tłuszczowego, i wówczas przedstawiciele zainteresowanych sfer gospodarczych wyraźnie wypowiedzieli się za rozszerzeniem dotychczasowych norm kwalifikowanego wywozu w odniesieniu do jakości, wagi, opakowania, pochodzenia i znakowania wywozonego masła.

Nie licząc wielu konferencji, jakie w tej sprawie odbyły się w Ministerstwie Rolnictwa wyłącznie z przedstawicielami organizacji mleczarskich, należy zaznaczyć, że potrzeba wprowadzenia małej standaryzacji wywozu masła została powtórnie podkreślona na większej konferencji, jaka odbyła się w Związku Organizacji Rolniczych Rzeczypospolitej Polskiej w dn. 18 grudnia 1930 r.

W wyniku długotrwałych narad, jakie w powyższej sprawie prowadziło Ministerstwo Rolnictwa z przedstawicielami życia gospodarczego i innymi zainteresowanymi ministerstwami, w Ministerstwie tem został w styczniu r. b. opracowany ostateczny projekt małej standaryzacji. Projekt ten został uzgodniony z zainteresowanymi ministerstwami i w najbliższym czasie ma być ogłoszony. Należy zaznaczyć, że projekt, o którym mowa, jest niejako wyrazem kompromisu pomiędzy odmiennymi w wielu punktach poglądami związków spółdzielczych oraz izb przemysłowo-handlowych.

Pewne opóźnienie w wydaniu małej standaryzacji wywozu masła wywołała rozbieżność poglądów co do podstawy prawnej, na której omawiana standaryzacja miałaby być oparta. Początkowo utrzymywał się pogląd, że małą standaryzację należy oprzeć na zwrocie cła przy wywozie masła, tak, ażeby eksporter, ubiegający się o premje wywozowe przy eksporcie masła, musiał zadośćuczynić warunkom, stanowiącym treść tej standaryzacji. W ten sposób omawiana standaryzacja nie byłaby przymusowa, a stosowałby się do niej tylko ci, którzy chcieliby korzystać z premji wywozowej. Powyższy projekt, będący łagodniejszym przejściem od dzisiejszej kontroli masła do wywozu kwalifikowanego, miał tę słabą stronę, że za podstawę prawną obierał premję wywozową, która z natury rzeczy nie może być czynnikiem trwałym.

Z powyższego wynika, że gdyby mała standaryzacja została związana ze zwrotem cła przy wywozie masła, nie tylko że nie miałaby ona charakteru przymusowego, ale ponadto byłaby stale zagrożona w swej egzystencji, jako oparta na nietrwałej podstawie.

Gdy zostało ogłoszone rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 24 grudnia 1930 r.

o częściowej zmianie i przedłużeniu mocy obowiązującej rozporządzenia z dn. 20 września 1929 r. w sprawie zwrotu cła przy wywozie masła („*Dz. Ust. R. P.*” Nr. 94, poz. 736), mocą którego poprzednio obowiązująca premja przy wywozie masła w wysokości zł 20 została obniżona do zł 6 od 100 kg, wartość projektu, o którym mowa powyżej, obniżyła się jeszcze bardziej i wówczas przeważał drugi pogląd, że racjonalniejszą podstawą prawną dla projektowanej standaryzacji byłoby obowiązujące obecnie na podstawie rozporządzenia z dn. 19 września 1929 r. („*Dz. Ust. R. P.*” Nr. 71, poz. 538) cło wywozowe od masła w wysokości zł 600 od 100 kg.

Wobec tego, że w rozporządzeniu z dn. 19 września 1929 r. o ustanowieniu cła wywozowego od masła zostało postanowione, że cło w wysokości zł 600 nie podlega masło o zawartości wody nie wyżej 16 $\frac{1}{2}$, nie posiadające domieszki innych tłuszczów oraz innych niewłaściwych domieszek, zaszła potrzeba odpowiedniego preradażowania wymienionego powyżej rozporządzenia. Zostanie to dokonane w rozporządzeniu Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa, o częściowej zmianie rozporządzenia z dn. 15 listopada 1930 r. w sprawie ceł wywozowych, gdzie uwaga 1 do poz. 259 taryfy celnej wywozowej otrzyma następujące brzmienie:

„Naturalne masło krowie, wywożone na podstawie zaświadczeń Ministerstwa Przemysłu i Handlu, wydawanych zgodnie z przepisami, jakie w tej mierze zostaną wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Rolnictwa, bez cła”.

Z powyższej redakcji wynika, że do trybu postępowania przy wystawianiu i wydawaniu zaświadczeń na bezcłowy wywóz masła zostanie wprowadzono dość duża zmiana, o ile bowiem poprzednio zaświadczenia na bezcłowy wywóz masła wystawiały upoważnione do tego instytucje, a więc niektóre izby przemysłowo-handlowe oraz spółdzielcze związki mleczarskie, o tyle obecnie — zaświadczenia, o których mowa powyżej, mają być wystawiane przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu, wydawane zaś mają być za pośrednictwem wspomnianych instytucji. Powyższa zmiana nie wnosi wiele nowego do obecnego trybu postępowania przy wydawaniu zaświadczeń na bezcłowy wywóz masła, gdyż zaświadczenia, o których mowa, wystawiane na blankietach Ministerstwa Przemysłu i Handlu, będą wydawane, tak, jak to ma miejsce obecnie, przez związki spółdzielcze i przez wybrane izby przemysłowo-handlowe, ograniczeń zaś w wydawaniu zaświadczeń z tego tytułu nie będzie.

Właściwa mała standaryzacja wywozu masła zostanie zawarta w obwieszczeniu Ministra Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Skarbu oraz Ministrem Rolnictwa o trybie postępowania przy wydawaniu zaświadczeń na bezcłowy wywóz masła. Najważniejsze postanowienia, zawarte w powyższym obwieszczeniu, są następujące:

Do instytucji, za których pośrednictwem będą wydawane zaświadczenia Ministerstwa Przemysłu i Handlu na bezcłowy wywóz masła, zostały zaliczone: izby przemysłowo-handlowe w Bydgoszczy, Grudziądzu, Katowicach i Poznaniu, Związek Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich w Warszawie, Związek Gospodarczy Spółdzielni Mleczarskich w Poznaniu, Małopolski Związek Mleczarski w Krakowie, Centrala Mleczarska „Molkerezentrale” w Poznaniu, Krajowy Związek Mleczarski „Masłosojuz” we Lwowie oraz Stacja Kontroli Mleka Instytutu Rolniczego Politechniki Gdańskiej.

Wymienione powyżej instytucje będą przeprowadzały badania masła, przeznaczonego na wywóz, przy pomocy własnych zakładów badania masła eksportowego. Każdy zakład badania masła eksportowego powinien posiadać: odpowiedni personel fachowy, odpowiedni lokal do badań laboratoryjnych, urządzenia i odczynniki, niezbędne do badania masła, urządzenia w celu zabezpieczenia masła od zamiany oraz urządzenia w celu badania wagi i jakości opakowania. Zakłady badania masła eksportowego po dawnemu będą mogły w okręgach swej działalności

ustanawiać próbhobierców, powierzać im przyjmowanie zgłoszeń, pobieranie prób i zabezpieczanie masła.

W § 5 obwieszczenia znajdujemy zasady nadzoru nad kontrolą masła, wywożonego zagranicę. Zgodnie z brzmieniem tego paragrafu ogólne zasady nadzoru nad czynnościami zarówno instytucji, wydających zaświadczenia na beczłowy wywóz, jak i zakładów, które przeprowadzają badania masła, wywożonego zagranicę, zostaną ustalone przez Ministra Rolnictwa w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu, sam zaś nadzór wykonywać będzie Minister Rolnictwa.

Pozostawienie nadzoru nad czynnościami organów kontrolujących masło eksportowe, w rękach Ministerstwa Rolnictwa jest postanowieniem całkowicie słusznym, w niewielu bowiem dziedzinach naszego życia gospodarczego produkcja i handel tak ściśle są ze sobą zespolone, jak w zakresie masła. Ponieważ ogólny nadzór nad produkcją masła w Polsce ma Minister Rolnictwa, przeto słuszną jest rzeczą, aby w jego ręce spoczywał również nadzór nad wywozem omawianego artykułu, bowiem w tym wypadku możliwe będzie do osiągnięcia poprawienie produkcji masła w Polsce i podniesienie przez to jakości masła, wywożonego zagranicę.

W § 5 obwieszczenia została przewidziana możliwość skreślenia instytucji, nie stosującej się do przepisów standaryzacyjnych, z listy uprawnionych do wystawiania zaświadczeń na beczłowy wywóz. Rzecz prosta, że będzie to mogło być dokonane w drodze zmiany § 1 omawianego obwieszczenia, co wymaga zgody 3 zainteresowanych Ministrów, mianowicie: Ministra Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa.

Przy zgłaszaniu masła do wywozu eksporter musi podać: wagę brutto i netto transportu, określić rodzaj opakowania i specyfikację jednostek, podać wykaz jednostek opakowania p/g kolejnych numerów z wymienieniem mleczarń, gdzie masło zostało wyprodukowane, oraz zakładów przerobczych, o ile zostało ono przerobione, podać miejsce zamagazynowania transportu, ewentualnie dołączyć deklaracje i, wreszcie, uiścić należne opłaty.

Technika pobierania prób oraz zabezpieczenia masła przed zamianą została ta sama, co i obecnie.

Przechodząc do samej standaryzacji, należy zaznaczyć, że masło, przeznaczone na wywóz, będzie badane co do: 1) zawartości wody i obcych tłuszczów, bądź innych niewłaściwych domieszek, 2) spleśnienia oraz oznak wyraźnego zepsucia oraz 3) sposobu i jakości opakowania.

Jak z powyższego wynika, kontrola jakości masła, przeznaczonego na wywóz, została rozszerzona (spleśnienie i zepsucie), ponadto objęła nowe dziedziny, mianowicie opakowanie i znakowanie. Sposoby wykrywania procentowości wody w maśle oraz obecności względnie nieobecności obcych tłuszczów oraz innych niewłaściwych domieszek pozostały te same.

Standaryzacja opakowania została ujęta w sposób następujący: do wywozu masła wolno będzie używać beczek i skrzynek. Beczki będą mogły być dwóch typów, mianowicie o zawartości 51 kg i 25,5 kg masła netto. Beczki powinny być czyste, suche, nieuszkodzone, wykonane z drzewa bukowego, z obu stron heblowanego, kołoru jasnego i jednolitego oraz powinny posiadać 8 obręczy z dokładnie oczyszczonego drzewa leszczynowego, względnie wiklinowego, przymocowanych gwoździami, nie przechodzącymi do wnętrza beczki. Średnica denek powinna przy beczkach o zawartości 51 kg masła wynosić od 33 do 34 cm, przy beczkach zaś o zawartości 25,5 kg od 27 do 28 cm; wysokość klepek w beczce od fugi do fugi powinna wynosić w beczkach o zawartości 51 kg masła od 53 do 54 cm, w beczkach o zawartości 25,5 kg masła od 39 do 40 cm; denka w beczkach muszą być ściśle umocowane w fugach bez dawania żadnych uszczelnień.

Skrzynki będą mogły być używane tylko jednego typu, mianowicie o zawartości 25,5 kg masła netto. Długość każdej skrzynki winna wynosić 38,5 cm, szerokość od 25,7 cm do

26 cm, wysokość od 27,5 cm do 28 cm, wszystko wymiaru wewnętrzznego. Skrzynki powinny być czyste, suche, nieuszkodzone, wykonane z drzewa z obu stron heblowanego, koloru jasnego i jednolitego, pozbawionego zapachu. Każda jednostka opakowania winna zawierać bryłę masła, opakowaną w papier pergaminowy, przyczem na dolnej i górnej powierzchni masła powinien znajdować się krążek pergaminowy, brzeży zaś papieru pod górnym denkiem winny być złożone w rozetę. Skrzynki winny być wysłane papierem pergaminowym, podwójnie złożonym, tak, aby jeden arkusz tego papieru wyścielał boki skrzynki, drugi zaś dno i przykrywę z jednoczesnym wypełnieniem kątów skrzynki. Opakowanie nie może wykazać oznak spleśnienia.

W zakresie znakowania zostały eksporterom narzucone dwa warunki, mianowicie, na górnym denku każdej jednostki opakowania (beczki lub skrzynki) muszą być umieszczone: 1) znak firmy eksportującej oraz 2) numer kolejny jednostki opakowania w danym transporcie.

Znak firmy eksportującej o rozmiarach, nie przekraczających powierzchni 10/10 cm, powinien być umieszczony pośrodku denka. Numer kolejny jednostki opakowania, wykonany cyframi arabskimi, w jednym rzędzie, o wymiarach cyfr o 2,5 do 4 cm, powinien być umieszczony nad znakiem firmy eksportującej. Znak firmy eksportującej oraz numer kolejny jednostki opakowania powinny być wypalone lub wykonane farbą czarną.

W myśl rozpatrywanego obwieszczenia dopuszczalne jest umieszczenie na górnym denku jednostki opakowania napisów innych prócz wyżej wymienionych, z tem jednak, że napisy te nie będą zajmowały więcej niż $\frac{1}{3}$ denka, że będą wykonane kolorem niebieskim i że nie będą w nich figurowały określenia, mogące wskazywać na jakość wywożonego masła.

Transport masła będzie zdyskwalifikowany, jeżeli choć jedna z badanych jednostek opakowania nie będzie odpowiadała warunkom co do jakości masła. Pojedyncze jednostki opakowania będą dyskwalifikowane, o ile zostaną w nich stwierdzone uszkodzenia lub braki pod względem cech zewnętrznych (opakowanie i znakowanie).

Jeżeli badanie dało wynik dodatni, wówczas instytucja, upoważniona do wystawiania zaświadczeń na beczłowy wywóz, powinna przłożyć na każdej jednostce opakowania własną pieczęć i wydać eksporterowi zaświadczenie.

W razie ujemnego wyniku badań dana instytucja powinna zdjąć z transportu swe zabezpieczenie i pozostawić masło do dyspozycji eksportera.

Zaświadczenie na beczłowy wywóz będzie ważne w ciągu 8 dni od dnia wydania, co wydaje się okresem zupełnie wystarczającym nawet dla transportów, kierowanych zagranicę z odległych części naszego kraju.

Tytułem zwrotu kosztów badania eksporterzy będą uiszczali na rzecz instytucji, upoważnionych do wystawiania zaświadczeń na beczłowy wywóz, opłaty w następującej wysokości: od beczki dużej zł 2 oraz od półbeczki względnie skrzynki zł 1.

Eksporter, zgłaszający masło do badania, powinien dostarczyć należytej pomocy robotniczej do wykonania wszelkich czynności, związanych z kontrolą transportów w składzie, względnie ponieść koszt tych czynności według rzeczywistych wydatków instytucji. O ile masło, zgłoszone do badania, znajduje się w składzie poza miejscem funkcjonowania zakładu badania masła eksportowego, wówczas na eksporterze ciąży koszt delegacji próbhobiercy.

Instytucje, upoważnione do wydawania zaświadczeń, muszą przysyłać Ministerstwu Rolnictwa co miesiąc: pisemne sprawozdania z prac w zakresie badania masła eksportowego oraz zestawienia rachunkowe wpływów i wydatków, związanych z powyższymi pracami. Odpisy tych sprawozdań i zestawień powinny być je d,

nocześnie przesyłane do wiadomości Ministerstwu Przemysłu i Handlu.

Tak wyglądają główne postanowienia rozpatrywanej małej standaryzacji. Zarówno rozporządzenie o częściowej zmianie rozporządzenia z dn. 15 listopada 1930 r. w sprawie cel wywozowych, jak i obwieszczenie o trybie postępowania przy wydawaniu zaświadczeń na bezcłowy wywóz masła — mają wejść w życie z dniem 1 kwietnia 1931 r.

Mała standaryzacja nie rozwiązuje jeszcze należycie sprawy podniesienia wywozu z Polski masła. Właściwego rozwiązania tej sprawy należy szukać nie tylko w normach, regulujących wywóz, ale również i w nadzorze nad produkcją, i z tego powodu liczyć się trzeba z tem, że po upływie pewnego czasu zajdzie potrzeba wydania pełnej standaryzacji produkcji i wywozu masła w Polsce. Wstępne prace nad wytknięciem zasad tak rozumianej standaryzacji masła zostały już podjęte w Ministerstwie Rolnictwa, narazie jednak trzeba wprowadzić w życie małą standaryzację i czekać na wyniki jej działania.

H.

W SPRAWIE ORGANIZACJI SPRZEDAŻY NAWOZÓW SZTUCZNYCH. — Przeprowadzona przez Ministerstwo Rolnictwa ankieta w sprawie organizacji sprzedaży nawozów sztucznych objęła pod względem terenu cały obszar Polski, a pod względem przedmiotowym — sprzedaż wszystkich nawozów sztucznych. Ponieważ jest to pierwsza wykonana u nas praca tego rodzaju, wskazane jest przeto wyjaśnienie motywów, które skłoniły Ministerstwo do przeprowadzenia ankiety, oraz przedstawienie sposobu jej zorganizowania.

Narzekania sfer rolniczych na nieodpowiednią organizację sprzedaży nawozów sztucznych były u nas dotychczas zjawiskiem dość częstym. Ministerstwo Rolnictwa spotykało się wielokrotnie ze skargami na opóźnioną dostawę, nadmierny koszt pośrednictwa, złe opakowanie, brak nawozów na składach i t. p. Zarzuty tego rodzaju, o ile po sprawdzeniu okazywały się słusznymi, brane były pod uwagę przez przemysł nawozowy lub organizacje handlowe, a istniejące braki były usuwane w drodze doraźnych zarządzeń. Wszystkie te jednak krytyczne opinie miały charakter fragmentaryczny i nie zawsze były obiektywne — to też nie wystarczały one do stwierdzenia faktycznego stanu rzeczy w odniesieniu do całości handlu nawozami sztucznymi i do obmyślenia na tej podstawie zasadniczych środków zaradczych.

Dokładniejsze zbadanie organizacji handlu nawozami sztucznymi stało się koniecznym zwłaszcza wówczas, gdy Ministerstwo podjęło opracowanie programowych wytycznych w zakresie propagandy stosowania nawozów sztucznych. Przy ustalaniu tych wytycznych, co dokonane zostało w 1929 r., wszyscy uczestnicy ówczesnych narad uznali jednomyślnie, że podstawowym warunkiem skuteczności akcji oświatowo-propagandowej, mającej na celu zwiększenie stosowania nawozów sztucznych w drobnych gospodarstwach rolnych, musi być odpowiednia organizacja sprzedaży nawozów, która winna iść w kierunku rozszerzenia sieci punktów sprzedaży detalicznej, stosowania sprzedaży jarmarcznej, ułatwiania zakupów zbiorowych i t. p. Jednocześnie, wobec braku miarodajnych wiadomości o faktycznym stanie organizacji handlu w tej dziedzinie, uznano za konieczne zebranie tych danych w krótkim czasie.

Po rozważeniu środków, jakie mogły być zastosowane w tym celu, Ministerstwo wybrało ankietę. Treść formularzy ankietowych ułożona została przez Ministerstwo w porozumieniu z przemysłem nawozowym, przyczem ilość pytań została ograniczona do 12 zasadniczych punktów, które miały wyjaśnić: jakie organizacje zajmują się sprzedażą nawozów sztucznych w poszczególnych powiatach, rozmiary obrotów poszczególnymi nawozami, ilość składów oraz ich pojemność, rozmieszczenie i odległości od najbliższych stacji kolejowych, sposób naby-

wania nawozów przez lokalne firmy handlowe, czy możliwe jest nabywanie nawozów sztucznych bezpośrednio w składach lokalnych bez uprzedniego zamawiania, czy stosowana jest sprzedaż detaliczna na jarmarkach i targach, rozmiary sprzedaży na kredyt, ceny detaliczne, jakie ewentualnie zdarzają się nadużycia w handlu, rodzaj zażaleń ze strony rolników, czy rolnicy są zaopatrywani w ulotki, wskazujące jak nawozy należy stosować, najważniejsze niedomagania handlu i lokalne środki do usunięcia dotychczasowych braków, sprawa kontroli chemicznej i uwagi ogólne.

Dla sprawnego przeprowadzenia ankiety w zorganizowaniu jej wzięły udział władze administracyjne w ten sposób, że formularze ankietowe wypełnione zostały przez starostwa z jak najszerszym wykorzystaniem opinii miejscowych organizacji samorządowych i społecznych oraz prywatnych firm handlowych. Materiały powiatowe zostały usystematyzowane przez urzędy wojewódzkie, ostateczne zaś opracowanie ankiety dokonane zostało w Ministerstwie Rolnictwa.

Oceniając ogólnie organizację omawianej ankiety, należy uznać ją za udaną. Odpowiedzi opracowane zostały z dużą dozą staranności i z małymi wyjątkami dostarczone je w wyznaczonym terminie. Odpowiedzi uzyskano ze wszystkich powiatów z wyjątkiem kilku powiatów grodzkich.

Z uwagi na możliwość p. pełnienia nawet znacznych błędów przy tego rodzaju pracy zbiorowej, Ministerstwo po ostatecznym cyfrowym opracowaniu materiałów ankietowych sprawdziło je w miarę możliwości z materiałami, posiadanymi z innych źródeł, i sprawdzenie to potwierdziło prawdziwość danych, zawartych w materiałach ankietowych. Przedewszystkiem Ministerstwo sprawdziło wykazane przez ankietę liczby konsumpcji ogólnej nawozów sztucznych. Według materiałów, posiadanych przez Ministerstwo, całkowita konsumpcja nawozów sztucznych w objętej ankieta 1928 r. wyniosła bez wapna rolniczego 1.227.500 t, natomiast ankieta wykazała konsumpcję łącznie z wapnem w wysokości 904.400 t. Po odliczeniu wapna różnica pomiędzy konsumpcją całkowitą i konsumpcją, wykazaną przez ankietę, wynosi tylko 25%. Ta różnica in minus była nieunikniona i pochodzi stąd, że ankieta mogła objąć tylko sprzedaż, dokonywaną za pośrednictwem firm i organizacji lokalnych, natomiast z pod ankiety musiały się wymknąć zakupy, dokonywane bezpośrednio w fabrykach przez gospodarstwa większe, oraz także zakupy zbiorowe grup drobnych rolników.

Podkreślić należy tę okoliczność, że ankieta przeprowadzona została w tym czasie, w którym konsumpcja nawozów sztucznych doszła w Polsce do maksimum, wykazanego w ciągu całego okresu powojennego. Uzyskanie danych o organizacji sprzedaży nawozów sztucznych w tym szczytowym punkcie konsumpcji, a jednocześnie odnoszących się do okresu względnie zrównoważonych stosunków gospodarczych, jakie istniały przed obecnym kryzysem w rolnictwie, jest niewątpliwie okolicznością, podnoszącą wartość dostarczonych przez ankietę materiałów.

Przechodzimy z kolei do omówienia wyników ankiety, które przedstawimy w następującym ugrupowaniu materiału: konsumpcja nawozów sztucznych, organizacja sprzedaży, skargi i żądania rolników. Z uwagi na rozmiary niniejszej publikacji materiały cyfrowe przytoczone być mogą w liczbach sumarycznych, odnoszących się do poszczególnych województw.

Według ankiety zużycie nawozów sztucznych w 1928 r. wynosiło (w tonnach):

(patrz tablicę na następnej stronie)

Wykazane przez ankietę liczby konsumpcji poszczególnych nawozów sztucznych różnią się w porównaniu z liczbami konsumpcji faktycznej, jak następuje:

	Konsumpcja faktyczna tonn	Konsumpcja w/g ankiety tonn	Różnica %
Azotniak	175.760	109.880	38
Saletra zagraniczna	98.205	56.793	40

Województwo:	Azotniak	Saletra krajowa	Saletra zagraniczna	Siarczan amonowy	Superfosfat	Tomasówka	Kainit	Sole potas. krajowe	Sole potas. zagraniczne	Wapno	Surofosfat	Ogółem
Warszawskie	4.888	747	3.765	34	28.298	11.495	4.411	6.840	1.991	2.349	13	64.831
Łódzkie	5.605	442	3.474	333	22.269	16.304	10.850	9.672	2.272	1.825	55	73.102
Kieleckie	6.136	389	2.423	219	23.105	19.624	12.846	6.459	2.291	1.882	169	75.552
Lubelskie	5.327	578	1.340	65	11.963	16.520	3.193	3.984	1.451	3.840	104	48.365
Białostockie	2.373	696	851	94	9.376	4.949	2.329	2.938	112	396	—	24.114
Wileńskie	419	165	309	2	6.057	975	319	726	230	205	—	9.407
Nowogrodzkie	481	85	78	—	657	745	220	645	65	125	—	3.107
Poleskie	216	126	2	5	1.037	1.477	21	324	130	200	—	3.808
Wolyńskie	477	86	115	10	2.522	689	494	563	50	181	5	5.191
Poznańskie	53.742	4.123	31.399	2.765	44.281	40.424	29.022	45.191	30.803	31.014	1.172	313.940
Pomorskie	20.752	923	9.632	418	10.173	23.436	17.842	13.795	5.333	16.902	80	119.286
Śląskie	3.909	521	1.510	3.658	4.106	16.440	7.587	4.970	4.502	35	82	47.320
Krakowskie	1.519	409	231	98	11.529	18.507	1.544	2.922	110	2.060	535	39.554
Lwowskie	2.426	1.392	1.498	1.815	11.667	16.528	6.864	9.492	1.076	3.594	—	56.351
Stanisławowskie	424	168	75	7	3.494	3.987	879	1.041	2	901	—	10.978
Tarnopolskie	1.181	228	91	76	4.264	864	1.015	835	499	440	—	9.493
Ogółem:	109.880	11.078	56.793	9.599	194.798	193.054	99.706	110.397	50.917	65.949	2.215	904.400

Siarczan amonowy	21.460	9.599	55
Superfosfat	223.990	194.798	13
Tomasyna	277.025	193.054	30
Nawozy potasowe	410.380	261.020	36

Największe różnice przypadają na siarczan amonowy oraz saletrę zagraniczną, co w myśl podanych poprzednio wyjaśnień zdaje się wskazywać, że znaczna część tych nawozów nabywana była bezpośrednio w fabrykach lub organizacjach handlu hurtowego z pominięciem lokalnych organizacji handlowych.

Ankieta wykazała, że w 1929 r. sprzedażą nawozów sztucznych w Polsce zajmowało się ogółem 1.355 przedsiębiorstw. Z ilości tej przypada na poszczególne rodzaje przedsiębiorstw:

	Ilość	%
Spółdzielnie	575	43
Firmy prywatne	517	39
Syndykaty rolnicze	128	9
T-wa i kółka roln.	84	5
Samorządy	38	3
Cukrownie	13	1

Na poszczególne województwa przypadają następujące ilości organizacji i firm, sprzedających nawozy sztuczne:

Województwo	Spółdzielnie	Firmy prywatne	Syndykaty	T-wa i kółka rolnicze	Samorządy	Cukrownie	Ogółem
Warszawskie	40	32	9	6	8	—	95
Łódzkie	37	51	8	17	2	—	115
Kieleckie	25	23	11	9	5	—	73
Lubelskie	42	7	12	3	4	—	68
Białostockie	18	5	3	—	—	—	26
Wileńskie	49	7	4	4	7	—	71
Nowogrodzkie	8	1	4	1	—	—	14
Poleskie	12	2	1	4	2	—	21
Wolyńskie	18	4	5	5	4	—	36
Poznańskie	105	158	49	9	1	10	332
Pomorskie	38	48	11	1	—	2	100
Śląskie	11	20	3	6	—	—	40
Krakowskie	48	80	1	6	1	—	136
Lwowskie	57	34	2	2	2	—	97
Stanisławowskie	40	22	1	8	1	1	73
Tarnopolskie	27	23	4	3	1	—	58
Ogółem:	575	517	128	84	38	13	1.355

Z powyższego widać, że w województwach zachodnich przeważa pod względem ilości typ przedsiębiorstwa prywatnego, na-

tomiał w pozostałych województwach najliczniejszym typem organizacji, zajmującej się sprzedażą nawozów sztucznych, jest spółdzielnia.

Podobnie do wzajemnego stosunku ilościowego poszczególnych typów organizacji, sprzedających nawozy sztuczne, jednak z przewagą na korzyść spółdzielni i syndykatów, przedstawiają się obroty nawozami sztucznymi w tych organizacjach w 1928 r. Z ogólnej ilości 904.400 t sprzedanych nawozów sztucznych przypadało na poszczególne typy przedsiębiorstw:

Ogółem: Na 1 przeds.

	tonn	%	tonn
Spółdzielnie	413.090	45,7	709
Firmy prywatne	248.020	27,4	479
Syndykaty	164.890	18,3	1.300
T-wa i kółka roln.	20.580	2,3	250
Samorządy	13.140	1,4	350
Cukrownie	44.660	4,9	3.400

W poszczególnych województwach obroty tych organizacji wyniosły:

(patrz tablicę na następnej stronie)

Pierwsze z podanych wyżej zestawień, dotyczących obrotów, wskazuje, że i pod tym względem najbardziej typową organizacją w handlu nawozami sztucznymi w Polsce jest spółdzielnia. Przeciętny obrót roczny spółdzielni wynosił w 1928 r. 700 t. Prawie dwukrotnie większy obrót wykazuje przeciętnie syndykat, lecz jest ich stosunkowo mało. Średnie obroty mają przeciętnie firmy prywatne, największą zaś sprzedaż na jednostkę wykazują cukrownie. Z tych ostatnich sprzedają nawozów sztucznych zajmowały się tylko cukrownie w woj. poznańskim (10 cukr.), pomorskim (2 cukr.) i stanisławowskim (1 cukr.). Cukrownie sprzedają przeważnie nawozy azotowe, które stanowią 55% obrotu tej grupy sprzedawców, podczas gdy nawozy potasowe stanowiły 30%, a fosforowe tylko 15%. W porównaniu z obrotami wymienionych wyżej 4 grup organizacji, rozmiary sprzedaży, przypadające na towarzystwa, kółka rolnicze i samorządy, są bardzo małe.

Składów z nawozami sztucznymi było w/g ankiety w Polsce w 1929 r. 1.144, czyli przeciętnie po 4 na powiat. Ponieważ ilość organizacji, sprzedających nawozy sztuczne, wynosiła 1.355, oznacza to zatem, że część organizacji wzgl. firm prywatnych zupełnie składów nie posiadała, a udział ich w handlu

Województwo:	Spółdzielnie	Firmy prywatne	Syndykaty	T-wa i kółka rolnicze	Samorządy	Cukrownie	Ogółem
Warszawskie	38.613	11.015	10.183	2.833	2.137	—	64.831
Łódzkie	36.387	15.302	20.704	599	106	—	73.098
Kieleckie	13.193	20.029	33.607	909	7.815	—	75.553
Lubelskie	25.560	678	18.034	3.323	820	—	48.365
Białostockie	19.663	2.201	2.256	—	—	—	24.120
Wileńskie	5.179	1.329	2.260	57	597	—	9.422
Nowogrodzkie	1.228	655	1.114	110	—	—	3.107
Poleskie	2.905	165	25	544	169	—	3.808
Wołyńskie	1.436	724	1.659	1.101	270	—	5.190
Poznańskie	110.310	124.260	35.579	757	417	42.617	313.940
Pomorskie	60.855	38.428	17.968	27	—	2.007	119.285
Śląskie	25.559	5.573	11.407	4.781	—	—	47.320
Krakowskie	32.418	6.681	—	201	250	—	39.550
Lwowskie	26.737	18.759	7.485	3.735	139	—	56.355
Stanisławowskie	7.494	1.379	975	998	60	35	10.941
Tarnopolskie	5.545	1.395	1.640	557	357	—	9.494
Ogółem:	413.090	248.020	164.890	20.580	13.140	44.660	904.400

polegał tylko na pośredniczeniu w zamawianiu nawozów w fabrykach lub u hurtowników.

Ilość składów w poszczególnych województwach wynosiła:

Województwo	Ilość składów	% ogólnej ilości	Przeciętnie na 1 powiat
Warszawskie	78	7	3
Łódzkie	93	8	7
Kieleckie	93	8	6
Lubelskie	70	7	3
Białostockie	43	4	3
Wileńskie	41	3	5

Nowogrodzkie	14	1	15
Poleskie	15	1	15
Wołyńskie	25	2	2
Poznańskie	299	26	9
Pomorskie	73	7	4
Śląskie	21	2	2
Krakowskie	107	9	5
Lwowskie	89	8	3
Stanisławowskie	30	2	2
Tarnopolskie	53	5	3

Rozmieszczenie składów pod względem odległości od najbliższych stacji kolejowych z wyładunkiem towarowym było następujące (odległość — w km):

Województwo:	Przy stacji	Do 3	3—6	6—9	9—12	12—15	15—18	18—21	21—24	Powyżej 24	Odległość niewskazana	Ogółem
Warszawskie	8	46	3	—	1	1	—	—	1	3	15	78
Łódzkie	30	25	7	2	—	—	4	1	1	6	17	93
Kieleckie	32	21	8	6	1	5	4	—	2	1	13	93
Lubelskie	23	13	12	5	—	—	5	4	—	—	8	70
Białostockie	18	10	1	1	—	1	2	2	—	3	5	43
Wileńskie	10	17	—	2	3	—	—	1	—	4	4	41
Nowogrodzkie	2	10	—	—	—	1	1	—	—	—	—	14
Poleskie	5	6	1	2	1	—	—	—	—	—	—	15
Wołyńskie	6	10	3	2	—	—	1	—	1	—	2	25
Poznańskie	22	214	5	—	7	—	1	—	—	—	50	299
Pomorskie	4	63	1	—	—	—	—	—	—	—	5	73
Śląskie	—	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
Krakowskie	—	83	—	—	5	1	5	1	—	3	9	107
Lwowskie	1	56	7	1	1	4	1	1	2	9	6	89
Stanisławowskie	1	14	3	1	1	—	—	—	1	2	7	30
Tarnopolskie	1	35	6	—	—	—	—	1	—	—	10	53
Ogółem:	163	644	57	22	20	13	24	11	8	31	151	1.144

Składy były zatem przeważnie skupione przy stacjach kolejowych. Tuż przy stacjach i w promieniu 3 km od nich znajdowało się 70% składów; na składy, położone w odległości do 6 km, przypada 5% ich ilości; 11% rozkłada się mniej więcej równomiernie na różne odległości od 6 do 24 km i więcej; wreszcie dla 14% składów odległości nie wskazano.

Ankieta rzuciła światło na to, jakie ceny detaliczne płacili rolnicy, nabywając nawozy za pośrednictwem lokalnych organizacji i firm. Nie zatrzymując się dłużej nad tem zagadnieniem, zaznaczamy tylko, że największą rozpiętość pomiędzy cenami fabrycznymi i detalicznymi wykazały woj. wschodnie, przyczem

różnice były tak duże, że nie mogą być tłumaczone zwiększonymi kosztami przewozu kolejowego, ani kosztami przewozu na składy. Największe nadwyżki cen dotyczyły saletry, której cena dochodziła do zł 75 za 100 kg. Ceny azotniaku dochodziły do zł 58, nitrofosu do zł 58, superfosfatu 16% do zł 18—20 tomasyny do zł 18—24, wapna rolniczego do zł 450—750.

Na zawarte w ankiecie zapytanie, czy zachodzą nadużycia w sprzedaży, polegające na dostarczaniu nawozów o niższej zawartości składników użytecznych od zawartości gwarantowanej, 199 powiatów dało odpowiedź przeczącą, a 64 powiaty — twierdzącą. Z ogólnej liczby powiatów, w których ankieta wykazała tego ro-

dzaju nadużycia, przypada na woj. krakowskie 16, lwowskie 9, kieleckie 7, łódzkie 6, stanisławowskie 4, warszawskie 4, tarnopolskie 3, lubelskie 3, poznańskie 3, wileńskie 3, białostockie 2, pomorskie 2, śląskie 2. Wskazywałoby to, że najliczniejsze nadużycia były w woj. krakowskim i lwowskim. Zaznaczyć należy, że w województwach tych istniało według ankiety najczęściej drobnych firm prywatnych, których obroty wynosiły przeciętnie około 70 t rocznie na jedną firmę. Naogół jednak ankieta nie wykazuje, aby nadużycia na tle obniżania procentowości nawozów, co wskazywałoby na ich fałszowanie, były zjawiskiem rozpowszechnionym.

Zażalenia na złe opakowanie nawozów sztucznych zgłoszone zostały przez 63 powiaty. Z zażeń tych 52 dotyczą superfosfatu i tomasyny, 4 saletry zagranicznej i 5 azotniaku. Z jednego tylko powiatu zgłoszono zażalenie na niedotrzymywanie wagi dostarczanych nawozów (tomasyna, superfosfat).

Zażalenia na zbrylenie nawozów zgłoszono z 34 powiatów. Skargi z 15 powiatów dotyczyły superfosfatu, z 19 zaś nitrofosu i azotniaku. Odpowiedzi z 6 powiatów zawierają zażalenie na zbyt grube zmielenie soli potasowych.

Odpowiedzi z 205 powiatów wskazują, że cała ilość nawozów sztucznych mogła być nabywana na kredyt. W 53 powiatach rolnicy zmuszeni byli nabywać nawozy częściowo za gotówkę głównie w woj. zachodnich i południowych.

Zaopatrywanie nabywców w ulotki o stosowaniu nawozów sztucznych stwierdzają odpowiedzi z 243 powiatów, a brak takich ulotek zaznaczony został w odpowiedziach z 19 powiatów.

Ankieta pozwala wreszcie na zarejestrowanie innych skarg i życzeń, które ułatwić mogą orientację co do istotnych potrzeb rolnictwa.

Brak składów, prowadzących sprzedaż komisową, zaznaczony został w odpowiedziach 56 powiatów, położonych w 14 województwach, z wyjątkiem tylko woj. pomorskiego i śląskiego.

W 49 powiatach, położonych w 12 województwach, zanotowane zostało życzenie wprowadzenia dłużeterminowego kredytu nawozowego. Szczególnie licznie postulat ten został zgłoszony przez powiaty woj. lwowskiego, warszawskiego i poznańskiego.

W odpowiedziach z 37 powiatów wskazana jest potrzeba zakładania doświadczeń nawozowych. Życzenia te pochodzą głównie z woj. lwowskiego, krakowskiego i wołyńskiego.

Postulat zniesienia cen nawozów sztucznych zgłosiły 24 powiaty. Ze względu na zasadniczą zmianę stosunków gospodarczych taki wynik ankiety, jakoby tylko mała część rolników uważała za potrzebne obniżenie cen nawozów, nie jest już dla obecnych warunków miarodajny.

Potrzebę wprowadzenia nadzoru nad sprzedażą nawozów sztucznych zaznaczyło 20 powiatów: z woj. krakowskiego (8), lwowskiego (5), kieleckiego (4), tarnopolskiego (2) i stanisławowskiego (1).

16 powiatów wyraziło życzenie, aby handel nawozami sztucznymi oddany był wyłącznie w ręce spółdzielni. Życzenie to zgłosiły głównie powiaty woj. krakowskiego i lwowskiego.

Z innych zażeń, życzeń, względnie wyjaśnień zarejestrowano w ankiecie następujące: brak nawozów na składach w połowie sezonu (7 powiatów), zbyt wysokie taryfy na kolejkach dojazdowych (6 pow.), potrzeba posiadania składów w każdej gminie (3 pow.), potrzeba podniesienia wartości ulotek nawozowych (3 pow.), zbyt wysokie taryfy kolejowe (2 pow.), powodem małego zapotrzebowania na nawozy sztuczne jest dostateczna ilość obornika (2 pow.), potrzeba ułatwienia nabywania mączek fosforowych, których firmy nie chcą sprowadzać na skład (1 pow.), zbędne jest zajmowanie się gmin handlem nawozami sztucznymi (1 pow.), należy rozwijać sprzedaż nawozów sztucznych przez spółdzielnie mleczarskie i spożywcze (1 pow.), spółdzielnie powinny być zwolnione od opłacania %% do P. B. R. od remanentów nawozów, pozostałych na

składach po sezonie sprzedaży (1 pow.), należy ujednostajnić zawartość w nawozach sztucznych składników użytecznych (1 pow.), należy udzielać kredytów na opłacenie przewozu kolejowego (1 pow.).

Podane wyżej na podstawie wyników ankiety informacje, jakkolwiek nie wyczerpują tak ważnego i rozległego tematu, jakim jest organizacja sprzedaży nawozów sztucznych, pozwalają jednak na pewne uogólnienie wyników ankiety i wyciągnięcie wniosków.

Przedewszystkiem ankieta stwierdziła wyraźnie, że handel nawozami sztucznymi skupiony jest wybitnie w rękach tych organizacji, które ze stanowiska rolniczego należy uważać za najbardziej do tego powołane i na które rolnictwo może mieć wpływ, mianowicie w spółdzielniach i syndykatach, skupiających 64% obrotu; 9% obrotu przypada na cukrownie, samorządy i organizacje rolnicze, a więc na organizacje, które winny uwzględniać interesy rolnictwa. Firmy prywatne obejmują 27% obrotu ogólnego, z czego przeszło $\frac{2}{3}$ przypada na większych kupców o przeciętnym obrocie około 1.000 t, którzy działają w woj. zachodnich, gdzie poziom uświadczenia wśród rolników jest najwyższy. Na drobnych sprzedawców o obrocie przeciętnym do 100 t rocznie, którzy mają najgorszą opinię wśród sfer rolniczych, przypada według ankiety niecałe 2% obrotu ogólnego. Według opinii organizacji rolniczych udział w handlu tych drobnych sprzedawców jest w rzeczywistości większy, gdyż przy przeprowadzaniu ankiety zarejestrowanie tego typu sprzedawców było najtrudniejsze. W każdym jednak razie widoczne jest, że drobni sprzedawcy odgrywają w handlu nawozami bardzo małą rolę.

Tak samo ankieta wskazuje, że nadużycia w handlu nawozami są naogół nieliczne i że sprawa ta nie stanowi poważniejszego zagadnienia, a w każdym razie że nadużycia ograniczają się do małej części obrotu nawozami.

Kredyty nawozowe w tych rozmiarach, w jakich rolnicy mogli korzystać w 1928 r., zaspakajały prawie całkowicie zapotrzebowanie.

Obok powyższych, niewątpliwie korzystnych dla rolnictwa cech handlu nawozami sztucznymi w Polsce, ankieta stwierdziła, że ilość organizacji i firm lokalnych, sprzedających nawozy sztuczne, jest u nas bardzo mała. Z wyjątkiem najlepiej pod tym względem postawionego woj. poznańskiego, w pozostałych województwach ilość punktów sprzedaży wynosi przeciętnie 3-4 na powiat, spadając w woj. wschodnich do 2, a nawet 1-5 na powiat, co jest bezwzględnie nie wystarczające.

Tak nieliczna sieć lokalnych punktów sprzedaży nawet po ustąpieniu kryzysu rolniczego musiałaby być dużą przeszkodą w rozwoju konsumpcji nawozów sztucznych wśród drobnej własności, która musi mieć jak najbardziej udostępniiony zakup nawozów sztucznych.

Roczne obroty nawozami spółdzielni, syndykatów i większych firm prywatnych, wynoszące na jedną organizację przeciętnie około 900 t, które szacować można na około zł 150 tys., stanowią dla przedsiębiorstw, prowadzących różne działy sprzedaży, obroty dość duże. Obroty innych organizacji były bardzo małe — przeciętnie około 200 t.

Wobec niezbyt wielkich przeciętnych obrotów przedsiębiorstw już istniejących, zagęszczanie sieci punktów sprzedaży przez tworzenie nowych przedsiębiorstw nastąpić może normalnie dopiero równoległe ze wzrostem konsumpcji nawozów, a zatem nie można się spodziewać, aby mogło być procesem szybkim. Dlatego też wysiłek czynników zainteresowanych w zwiększeniu konsumpcji nawozów sztucznych będzie musiał iść w kierunku szerokiego wciągania do sprzedaży tych artykułów organizacji, które dotychczas stoją przeważnie na uboczu handlu nawozami, jak spółdzielnie kredytowe, jako też w kierunku daleko idącego ułatwiania drobnym rolnikom zbiorowych zakupów bezpośrednio w fabrykach lub przez centrale handlowe.

Prócz zwiększenia ilości punktów sprzedaży nawozów sztucznych, jednym z podstawowych warunków dla przyszłego rozwoju konsumpcji nawozów wśród drobnych rolników będzie ułatwienie firmom i organizacjom posiadania stałe nawozów na składach, tak aby rolnik, decydujący się na kupno, mógł bez

zamawiania otrzymać je w każdej chwili w najbliższym składzie. Najwłaściwszą do tego drogą wydaje się szerokie zastosowanie przez przemysł nawozowy oddawania nawozów do sprzedaży komisowej.

J. W.

H A N D E L

HANDEL ZAGRANICZNY

BILANS HANDLOWY W 1930 R. ORAZ W GRUDNIU 1930 R. — Bilans handlu zagranicznego Rzeczypospolitej Polskiej (łącznie z W. M. Gdańskiem) w 1930 r. przedstawiał się, jak następuje: przywieziono 3 571 023 t towarów, przyczem wartość wyniosła zł 2,245 973 tys. Wywieziono 18 922 132 t towarów, przyczem wartość wywozu wyniosła zł 2,433 244 tys. Saldo dodatnie w 1930 r. wyniosło zł 187 271 tys.

W grudniu 1930 r. przywóz wynosił w wadze 285 672 t towarów wartości zł 158 907 tys. Wywóz zaś w wadze 1 660 036 t towarów wartości zł 183 178 tys. Saldo dodatnie w grudniu 1930 r. wyniosło zł 24 271 tys.

W porównaniu do listopada przywóz zmniejszył się w wadze o 15 486 t, w wartości o zł 4 939 tys., wywóz zmniejszył się w wadze o 126 776 t, w wartości o zł 12 699 tys. Najważniejsze zmiany w przywozie wyrażają się w zmniejszeniu surowców włóknistych (o zł 4 8 milin.), zwłaszcza bawełny (o zł 3 8 milin.), oraz skór i futer zarówno surowych, jak wyprawionych (o zł 6 1 milin.). Zwiększył się natomiast przywóz maszyn i aparatów (o zł 2 3 milin.), jak również przyrządów oraz sprzętu elektrotechnicznego (o zł 2 1 milin.). Następnie zwiększył się przywóz środków komunikacyjnych (o zł 1 8 milin.).

W wywozie poza zniżką na artykułach spożywczych (o zł 11 4 milin.) zanotować należy zmniejszenie na węglu (o zł 2 1 milin.). Zwiększył się natomiast wywóz trzody chlewnej (o zł 2 0 milin.), drzewa, zwłaszcza tartego (o zł 3 5 milin.) oraz wytworów hutniczych i walcowniczych (o zł 1 7 milin.).

Przywóz w grudniu wykazuje w artykułach spożywczych znaczny spadek przywozu śledzi (o zł 1 1 milin.). Zwiększył się natomiast przywóz ryb (o 0 4 milin.) w związku ze świętami, jak również przywóz pomarańczy (o zł 0 6 milin.), cytryn (o zł 0 4 milin.), sliwek (o zł 0 3 milin.), herbaty (o zł 0 4 milin.), wreszcie tłuszczów jadalnych roślinnych (o zł 0 5 milin.).

W 1930 r. w porównaniu do 1929 r. godne zanotowania jest zmniejszenie konsumpcji ważniejszych artykułów, będących przedmiotem spożycia masowego, jak śledzi (o 10% w przybliżeniu), a podobnie herbaty.

Spożycie kawy i kakao utrzymało się wprawdzie na poziomie 1929 r., jednakowoż towarzyszyła im bardzo znaczna zniżka cen, dzięki której zahamowana została zniżka spożycia. Zmniejszenie spożycia wspomnianych wyżej artykułów jest jednym więcej ze wskaźników osłabienia siły nabywczej ludności oraz obniżenia stopy życiowej.

W 1930 r. zahamowany został, przybierający sezonowo znaczne rozmiary, przywóz pszenicy. Przywóz tłuszczów jadalnych, przybierający w ubiegłych latach znaczne, a niepożądane rozmiary, zwłaszcza słoniny, zmniejszył się w 1930 r. niemal dwukrotnie.

Zmniejszeniu uległ w grudniu przywóz skór i futer: skór surowych (o zł 1 3 milin.), futer surowych (o zł 0 9 milin.), skór wyprawionych (o zł 2 1 milin.), futer wyprawionych (o 1 6 milin.).

Przywóz obuwia, który zaznaczył się tak silnie w 1930 r., wykazał w stosunku do 1929 r. w ogólnym rocznym wyniku, nieznacznie wyższą konsumpcję (o zł 2 1 milin.).

W nasionach, zwłaszcza oleistych, zaznaczyła się w 1930 r. w porównaniu do 1929 r. dość znaczna zniżka (o zł 6 0 milin.).

W materiałach budowlanych cement wykazuje w grudniu wzrost (o zł 0 9 milin.), w stosunku rocznym jednak dość znaczny spadek w porównaniu do 1929 r. (o zł 9 2 milin.). Zmniejszył się w 1930 r. prawie o połowę w porównaniu do 1929 r. przywóz rud żelaznych oraz manganowych, podobnie jak innych surowców hutniczych, a mianowicie szmelcu (starego żelastwa) oraz surowca żelaza. Przywóz rud cynkowych pozostał natomiast prawie bez zmiany, aczkolwiek dość znacznie obniżyły się skutkiem spadku cen cynku — ceny rud.

W chemikaljach nastąpiło obniżenie w wadze i wartości w 1930 r. w porównaniu do 1929 r. przywozu wszystkich niemal nawozów sztucznych (za wyjątkiem saletry wapniowej norweskiej), szczególnie zaś soli potasowych oraz saletry chilijskiej, których zbyt, wobec niskich cen zboża oraz nie płacalności nakładów, uległ znacznej redukcji.

W metalach, poza omówionymi wyżej surowcami technicznymi, zmniejszył się w 1930 r. w porównaniu do 1929 r. przywóz miedzi oraz stopów miedzi, aczkolwiek w grudniu zanotować należy wyżkę w porównaniu do listopada (o zł 1 5 milin.).

Dwukrotnie niemal we wszystkich prawie artykułach zmniejszył się w 1930 r. w porównaniu do 1929 r. przywóz maszyn i aparatów, a więc: silników, obrabiarek do drzewa i metali, maszyn włókienniczych, rolniczych, do przemysłu spożywczego, kotłów i aparatów i t. d. W grudniu natomiast na maszynach i aparatach zaznaczyła się wyżka (o zł 2 2 milin.), co do trwałości której trudno obecnie wydać sąd.

Podobny objaw jak wyżej, zachodzi z przyrządami i materiałami elektrotechnicznymi, których przywóz w 1930 r. zmniejszył się o połowę w porównaniu do 1929 r. W grudniu natomiast nastąpiła wyżka (o zł 2 1 milin.), zwłaszcza na radioaparatach (o zł 0 6 milin.).

Przywóz samochodów i kołowców wykazuje w rocznych porównaniach 1930 r. i 1929 r. zmniejszenie niespełna o połowę, grudzień jednak daje wyżki w porównaniu do listopada dla samochodów (o zł 0 8 milin.) i dla kołowców (o zł 0 8 milin.).

W surowcach i wyrobach włóknistych w grudniu zaznaczył się w porównaniu do listopada spadek przywozu bawełny (o zł 3 9 milin.), wełny zwykłej i czesanej (o zł 1 0 milin.) oraz przedzi wełnianej (o zł 0 8 milin.), przy wzroście przywozu juty (o zł 0 4 milin.). W porównaniach rocznych 1930 r. i 1929 r. występuje w surowcach włóknistych, na tle bardzo znacznej zniżki cen, utrzymanie pod względem wagowym zużycia bawełny oraz wełny (wszelkiej i czesanej) na prawie niezmiennym poziomie.

Podobny objaw w przybliżeniu zachodzi z przedzą bawełnianą oraz wełnianą, w znacznie mniejszym stopniu z tkaninami wełnianymi i bawełnianymi.

Przywóz tkanin jedwabnych utrzymywał się zarówno pod względem wagi, jak wartości na jednakowym poziomie w porównaniu do r. ub.

W wywozie największa zniżka w grudniu w porównaniu do listopada przypada na artykuły spożywcze (o zł 11 4 milin.), zmniejszył się przytem wywóz jaj (o zł 6 9 milin.), masła (o zł 1 3 milin.), pszenicy (o zł 1 3 milin.), żyta (o zł 1 0 milin.), fasoli (o zł 1 5 milin.), ziemniaków (o zł 0 3 milin.), chmielu (o zł 0 3 milin.), paszy (o zł 0 3 milin.), wzrósł jednocześnie z ważniejszych pozycji wywóz bekonów (o zł 0 7 milin.), wędlin i szynek (o zł 0 6 milin.).

P R Z Y W Ó Z							W Y W Ó Z						
T O W A R Y	Grudzień	Styczeń-grudz.		Grudzień	Styczeń-grudz.		T O W A R Y	Grudzień	Styczeń-grudz.		Grudzień	Styczeń-g udz.	
	1930	1930	1929	1930	1930	1929		1930	1930	1929	1930	1930	1929
	T o n n y			Tysiące złotych				T o n n y			Tysiące złotych		
OGÓLEM:	235.872	3.571.023	5.087.870	15.907	2.245.973	3.110.982	OGÓLEM:	1.660.086	18.922.132	21.037.121	183.178	2.433.241	2.813.360
Artykuły spożywcze	30.184	368.529	445.376	27.155	357.231	451.225	Artykuły spożywcze	182.184	1.908.066	1.514.853	47.972	738.940	788.208
w tem:							w tem:						
pszenica	75	8.238	32.446	17	3.079	14.218	pszenica	9.087	57.019	1.936	2.029	15.918	854
kukur,dza	655	17.898	17.455	137	4.106	6.737	żyto	17.463	382.935	200.392	2.680	71.022	59.061
ryż	28	53.354	56.329	24	25.589	29.581	jęczmień	13.895	216.843	244.276	3.011	49.982	81.922
śliwki	1.133	7.577	9.321	1.258	8.312	9.955	owies	416	57.301	37.623	82	10.817	10.869
cytryny i pomarańcze	2.162	17.340	16.134	1.480	11.541	12.831	groch	2.094	34.64	34.883	766	13.630	20.349
orzechy i migdały	667	2.661	2.779	1.438	6.038	7.321	fasola	2.192	19.151	31.353	1.011	10.148	23.068
korzenie	241	1.977	2.119	679	6.937	10.923	ziemniaki	2.284	25.913	77.019	115	1.726	6.838
herbata	202	2.054	2.195	1.609	15.420	17.903	przetwory ziemniaczane	7.152	27.919	17.859	1.738	7.508	6.229
kakao	542	6.097	6.116	965	12.710	15.597	cukier	30.134	394.975	297.840	7.347	138.110	133.567
kawa	678	7.884	8.098	2.090	26.444	36.759	mięso świeże, sol. i susz	5.610	44.233	28.684	10.540	109.744	88.286
ryby świeże, solone i mrożone	622	5.458	4.227	1.030	9.186	8.584	w tem:						
śledzie	8.880	88.713	99.614	4.975	52.157	56.594	bekony	2.973	24.384	12.043	6.566	71.524	45.819
tłuszcze jadalne zwier.	22	14.212	20.638	38	34.901	53.953	wędliny i szynki	450	3.445	1.731	1.344	10.769	6.999
tytoń	1.521	19.268	16.489	3.437	60.613	51.872	jaja	1.324	55.111	53.492	4.119	134.828	142.504
pasza	4.228	33.074	50.681	760	8.054	17.347	masło	456	12.117	15.081	2.206	59.162	88.069
Zwierzęta żywe (szt.)	5.023	92.235	279.045	393	3.238	4.935	chmiel	279	2.074	2.590	266	2.610	7.303
Produkty zwierzęce	2.482	32.331	32.120	11.008	198.800	237.241	spiryтус	168	4.178	5.548	101	3.752	5.208
w tem:							pasza	23.457	293.282	296.270	2.546	43.829	4.906
skóry surowe	1.812	20.559	14.947	3.853	46.567	42.436	Zwierzęta (szt.)	193.528	2.758.800	2.949.674	16.588	187.883	224.977
futry	120	2.819	3.188	1.003	29.611	35.572	w tem:						
skóry wyprawione	127	2.599	3.841	2.615	63.056	85.634	trzcina chlewna	77.361	770.918	960.024	13.553	138.746	185.182
futry	9	208	279	1.161	26.33	35.059	gesi	76.652	1.405.898	1.474.107	668	11.523	14.383
obuwie skórzane	28	334	283	1.305	16.344	14.294	Produkty zwierz.	1.103	23.458	18.801	2.772	59.384	56.843
Mat. i wyr. z drzewa	2.682	50.696	55.475	1.553	18.405	26.117	w tem:						
Rośliny i nasiona	3.208	32.680	41.786	2.075	25.703	37.842	skóry surowe	369	10.206	5.223	853	27.427	17.531
w tem:							futry	69	875	576	312	7.456	10.405
nasiona oleiste	2.199	23.860	28.345	1.022	13.357	19.484	włosie, szczecina, puch i pierze	105	2.049	2.785	1.093	15.479	19.366
Materiały budowlane i wyr. ceramiczne	102.726	1.080.571	1.298.739	5.892	57.490	77.421	Mat. i wyr. drzewne	223.167	2.803.320	3.745.816	28.143	348.232	481.946
Szkló i wyroby szklane	801	7.854	10.767	1.234	11.508	14.858	w tem:						
Paliwo, asfalt, ropa i pochodne	20.433	178.234	332.300	1.076	12.789	20.984	papierówka	43.472	679.591	1.172.023	2.266	39.558	78.495
Gumelastyka	452	5.730	6.933	3.593	39.616	50.098	kopalnia i okrągłaki	27.532	320.854	415.634	1.305	15.676	22.908
w tem:							kłody, kłoci i dłużyce	13.311	294.733	516.902	1.384	31.209	56.591
kauczuk i gutaperka	256	3.114	4.043	773	10.656	15.779	bale, deski i łaty	109.102	996.361	983.709	17.303	168.347	202.467
gumelastyka miękka	16	241	307	294	4.244	5.243	podkłady kolejowe	9.226	188.075	218.586	1.296	27.051	34.573
opony i felki automob.	76	1.982	2.092	509	17.371	19.544	wyroby bednarskie	1.760	24.385	27.555	576	7.459	8.697
obuwie z kauczuku	102	362	443	1.841	6.793	8.618	meble wszelkie	425	5.513	7.340	936	12.956	15.958
Chemikalja	16.265	534.513	911.695	13.293	247.793	333.055	fornie	1.597	29.207	36.673	1.232	21.403	29.711
w tem:							Rośliny i nasiona	5.991	80.940	111.478	5.241	54.262	81.037
fosforyły	4.738	152.910	224.005	180	7.561	11.564	w tem:						
sole potasowe	1.082	24.434	112.063	267	5.237	17.817	nasiona buraków cukr.	925	6.545	4.919	1.233	10.319	7.287
saeitra chilijska	92	29.545	79.199	39	12.491	35.414	" roślin pastew.	2.326	51.572	64.145	2.552	29.748	46.122
" wapińowa (norw.)		48.395	48.105		19.245	18.108	" roślin oleistych	1.962	13.267	31.081	1.179	9.133	22.821
żuźle Thomasa	269	143.610	277.117	21	14.148	34.260	Materiały budowlane, wyroby ceramiczne, minerały i szkło	31.631	383.398	684.260	1.373	16.025	17.934
oleje roślinne techn.	2.308	28.748	31.311	2.693	39.823	46.716	w tem:						
garbniki	1.732	21.208	17.352	1.786	18.749	16.053	cement	4.049	71.824	84.552	276	5.241	6.326
środki lecznicze	66	1.121	1.640	704	13.728	14.393	szkło i wyroby	223	1.761	1.668	208	1.854	1.625
kosmetyki i pachnidła	26	352	360	602	10.337	9.968	Paliwo, asfalt, ropa i pochodne	1.140.750	12.988.763	14.933.169	34.045	400.494	466.923
Farby, barwniki i lakiery	651	7.358	9.433	1.220	19.164	23.733	w tem:						
Różne przetwory chemiczne	247	4.426	5.474	1.059	15.695	18.823	węgiel	1.114.544	12.497.414	13.933.804	29.447	334.899	384.393
Rudy, metale i wyroby z metalu	366.476	1.067.694	1.658.139	6.557	2.573.392	370.920	przetwory naftowe	9.321	145.650	185.593	3.632	52.628	71.313
w tem:							w tem:						
rudy żelazne i mangan.	59.938	405.238	786.808	2.007	23.700	44.641	nafta	973	22.153	50.774	163	4.752	10.142
rudy cynkowe	19.513	207.684	196.735	2.366	34.775	49.360	oleje pędne i smarowe	3.646	66.097	97.058	818	14.516	18.845
stare żelazno (szmelc)	25.037	3.377	7.591	169	2.044	4.005	benzyna	1.789	33.669	37.761	652	13.033	15.020
szyny, żelazo i stal	2.056	37.208	51.271	621	11.360	17.177	parafina	2.913	23.731	28.000	1.999	20.327	27.306
druż żelazny i stalowy	567	5.216	4.171	624	6.586	8.910	Gumelastyka	124	1.475	1.230	1.327	14.307	10.421
narzędzia rzemieśln.	72	914	1.496	641	8.214	11.782	w tem:						
miedz, stopy miedzi							obuwie gumowe	116	1.399	1.171	1.267	13.784	10.128
i wyroby	1.228	2.893	3.311	1.319	19.797	24.967	Chemikalja	11.184	208.645	158.767	3.689	61.706	60.179
cyna i wyroby	51	815	268	5.551	7.766	7.666	w tem:						
Maszyny i aparaty	2.339	32.369	63.724	12.751	171.189	300.970	nawozy sztuczne	5.097	131.145	70.571	1.206	28.076	16.259
w tem:							materiały i przetwory chemiczne organiczne	2.254	30.302	37.507	1.413	16.722	20.232
silniki	212	3.321	6.875	873	14.450	28.271	Metale i wyroby z metalu	59.820	611.205	422.152	26.435	317.201	323.751
maszyny elektryczne	170	2.443	4.244	1.475	20.347	31.159	w tem:						
obrabiarki do drzewa i metali	138	2.476	6.077	637	10.605	27.223	szyny, żelazo i stal	34.283	272.786	107.560	10.066	83.758	35.604
kottly i aparaty	400	4.131	8.437	2.089	21.513	36.513	wszelkie	7.675	90.105	49.544	3.249	36.923	26.415
przrzady i mat. elektrot.	820	7.596	11.889	6.575	71.104	96.666	blacha żel. i stalowa	4.545	53.611	66.839	3.381	41.053	45.339
Środki komunikacji	610	9.373	16.413	4.053	67.								

W porównaniach rocznych 1930 r. z 1929 r. wysuwa się na pierwsze miejsce wzmógłony skutek stosowania premij wywóz pszenicy oraz żyta, a poniekąd owsa. Nadto wzrósł wywóz mąki pszennej oraz żytniej. Zniżka cen osłabia w znacznym stopniu porównanie efektywnych wysiłków wzmoczenia eksportu w 1931 r. w zestawieniu z ubiegłymi latami. Wywóz przetworów ziemniaczanych, zwłaszcza mąki i krochmalu rozwijał się w 1930 r. w porównaniu do 1929 r. dość pomyślnie, jak świadczy o tem proporcjonalny wzrost wagi oraz wartości.

Do artykułów, na których szczególnie odbyła się światowa niżka cen, należy cukier. Pomimo wyeksportowania w 1930 r. około 100.000 t cukru więcej, aniżeli w 1929 r., t. j. o 25%, osiągnięto w wyniku pieniężnym zaledwie o zł 4'5 miljn., t. j. o 3%, więcej niż w roku poprzednim.

Działalność chłodni gdyńskiej oraz nawiązanie bezpośrednich połączeń morskich z głównymi rynkami zbytu dla artykułów spożywczych hodowlanych, jak również akcja standaryzacyjna odbiła się dodatnio na wywozie bekonów (dwukrotny wzrost w 1930 r. w porównaniu do 1929 r.), jak również jaj, a w znacznie mniejszym stopniu w wywozie masła. Wywóz zwierząt żywych, za wyjątkiem koni oraz bydła rogatego, wykazuje w najważniejszych pozycjach spadek w 1930 r. w zestawieniu z 1929 r., szczególnie na trzodzie chlewnej (ograniczenia w Czechosłowacji i Austrii) oraz gęsi.

W grudniu zmiany w porównaniu do listopada wykazują dla trzody chlewnej wzrost (o zł 2'0 miljn.), dla gęsi natomiast niżkę (o zł 1'9 miljn.).

Wywóz produktów zwierzęcych, a mianowicie skór i futer wykazuje w grudniu w porównaniu do listopada niżkę (o zł 1'5 miljn.), podobnie jak pierze, puch i wyroby z nich (o zł 0'5 miljn.).

W zestawieniach rocznych skóry surowe wykazują dość proporcjonalny dwukrotny niemal wzrost w wadze i wartości w 1930 r. w porównaniu do 1929 r.

Dla wywozu drzewa 1930 r. był, wobec ogólnego zmniejszenia w kraju i zagranicą ruchu budowlanego oraz konkurencji drzewa z Rosji, szczególnie niepomyślny. Zawarcie umowy drzewnej polsko-niemieckiej, wygasłej po 1 stycznia r. b. wpłynęło wprawdzie na pewne ustabilizowanie wywozu na rynek niemiecki, wywołało jednak, wobec nieodnowienia jej w terminie prekluzyjnym, szereg wzmógłony wywóz drzewa, tartego przede wszystkim, do Niemiec w ostatnich miesiącach, a przede wszystkim w grudniu r. b. (wzrost w porównaniu do listopada o zł 3'5 miljn.).

Wywóz nasion roślin pastewnych w 1930 r. utrzymał się na poziomie 1929 r., zwiększył się natomiast, pomimo światowego kryzysu w cukrownictwie, wywóz nasion buraków cukrowych. Zmniejszenie natomiast, dość znaczne nawet, wykazuje wywóz nasion oleistych.

W paliwie węgiel w zestawieniach rocznych 1930 r. i 1929 r. wykazuje niżkę wywozu w 1930 r. o c-a 10% w stosunku do 1929 r. (w wadze). Wzmógł się natomiast wywóz koksu. Wywóz produktów naftowych wykazuje niżkę, dochodzącą w wadze do 50% na nafcie i olejach pędnych, w mniejszym stopniu na olejach smarowych, niewielką na benzynie oraz parafinie, przy czem ostatnie dwa artykuły utrzymały proporcje cen. W grudniu większą niżkę w porównaniu do listopada wykazuje węgiel (o zł 2'1 miljn.), wyżkę natomiast parafina.

Przemysł gumowy, który zaznaczył się w wywozie przede wszystkim wywozem obuwia gumowego i kaloszy, wykazał w 1930 r. w porównaniu do 1929 r. pewną wyżkę, dość proporcjonalną, zarówno w wadze, jak wartości. W grudniu natomiast wywóz obuwia gumowego i kaloszy wykazał w porównaniu do listopada dość znaczną niżkę (o zł 1'2 miljn.).

Hutnictwo, skutkiem skurczenia zbytu na rynku wewnętrznym, w dość intensywny sposób wzmogło eksport niektórych artykułów, jak: szyn, żelaza oraz stali wszelkiej oraz blachy żelaznej i stalowej.

Wywóz cynku, wskutek ogromnej niżki cen, pomimo utrzymania się pod względem wagowym na zeszłorocznym poziomie, wykazuje w wartości niżkę blisko o 30%.

W grudniu nastąpiło wzmoczenie w porównaniu do listopada wywozu szyn, żelaza i stali wszelkiej (o zł 0'9 miljn.), blachy żelaznej i stalowej (o zł 1'1 miljn.), przy niżce wywozu cynku (o zł 0'8 miljn.).

W przemyśle papierniczym dość znacznie zwiększył się w 1930 r. w porównaniu do 1929 r. wywóz celulozy. Jest to objaw w 1930 r. z miesiąca na miesiąc dość stały, a zaznaczył się również w grudniu w odniesieniu do listopada, wykazując wyżkę (o zł 0'1 miljn.). Materiały włókniste wykazują w 1930 r. w porównaniu do 1929 r. niżkę prawie o połowę, a mianowicie: len, konopie, sierść oraz puch zwierzęcy, wełna i odpadki.

W półfabrykacjach nastąpiło natomiast wzmoczenie wywozu, a mianowicie: przędzy bawełnianej, przędzy wełnianej oraz jedwabiu sztucznego. W wyrobach natomiast gotowych niżka w 1930 r. w porównaniu do 1929 r. wystąpiła (zarówno w wadze, jak wartości) na tkaninach i workach jutowych, tkaninach wełnianych oraz tkaninach bawełnianych. Wywóz tkanin jedwabnych wykazuje wzrost w zestawieniach rocznych, który jednak, wydaje się, zawdzięczać należy głównie wliczeniu obrotów uszlachetniających (wywóz tkanin do barwienia).

W grudniu zmiany w materiałach i wyrobach włóknistych wyrażały się w stosunku do listopada w zwiększeniu wywozu przędzy wełnianej (o zł 1'1 miljn.), w zmniejszeniu natomiast tkanin bawełnianych (o zł 0'3 miljn.) oraz jedwabnych (o zł 0'9 miljn.).

W zakończeniu niniejszej analizy handlu zagranicznego Polski na tle porównań rocznych 1930 i 1929 nadmienić należy, że wobec znacznej niżki cen szeregu podstawowych artykułów zarówno przywozu, jak wywozu, porównanie takie, bez sprowadzenia zarówno przywozu, jak wywozu do wspólnej bazy cen, jest dla szeregu artykułów dość problematyczne, gdyż nie odzwierciedla tej dynamiki zjawisk gospodarczych, jakie zachodziły w 1930 r. i 1929 r. w handlu zagranicznym Polski oraz handlu światowym.

W. St.

HANDEL WEWNĘTRZNY

GIEŁDA ZBOŻOWA I TOWAROWA W LUBLINIE. —

W dn. 24 stycznia r. b. odbyło się uroczyste otwarcie Giełdy Zbożowej i Towarowej w Lublinie. W otwarciu wziął udział przedstawiciel Min. Przem. i Handlu, Radca Min. J. Wojtyna, a z miejscowych władz P. Wojewoda Lubelski i wyżsi urzędnicy województwa. Ponadto delegowały na otwarcie swych przedstawicieli izby przemysłowo-handlowe i giełdy. W tym samym dniu dokona no pierwszych transakcyj na giełdzie. Do programu uroczystości wchodziły przemówienia wzgl. referaty PP.: Prezesa Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie M. Michniewskiego, Prezesa Giełdy Kosztowskiego, przedstawiciela Min. Przem. i Handlu J. Wojtyny, Prezesa Związku Izb Przemysłowo-Handlowych Cz. Klarnera, Komisarza Rządowego m. Lublina Piechoty i Dyrektora Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie T. Millera.

W dn. 24 b. m. po południu odbyły się jednocześnie obrady izb przemysłowo-handlowych w sprawach polityki zbożowej i organizacji handlu zbożowego.

TARGI I WYSTAWY

X MIĘDZYKRAJOWE TARGI W POZNANIU. — X Międzynarodowe Targi w Poznaniu odbędą się w dn. 26 kwietnia — 3 maja 1931 r. Zgłoszenia eksponatów należy uskutecznić do dn. 10 marca r. b. Eksponaty, zgłoszone w późniejszym terminie, w każdym razie nie będą korzystały z udzielanych opustów i rabatów, ponadto wogóle zgłoszenie ich będzie uwzględniane tylko w wniatkowych wypadkach.

Wystawione towary będą podzielone na następujące 21 grupy: 1) tekstylja, 2) przemysł garbarski, szewski i rymarski, 3) konfekcja, 4) galanteria wszelkiego rodzaju, 5) zabawki i artykuły sportowe, 6) papier, urządzenia biurowe, opakowania, 7) instrumenty muzyczne, 8) wyroby precyzyjne i artystyczne, 9) ceramika, szkło i porcelana, 10) mchle, wyroby z drzewa i wikliny, 11) przemysł chemiczny, 12) artykuły szczeniowe i powroźnicze, 13) artykuły spożywcze, 14) nasiona, ziemiopłody i przetwory rolnicze, 15) maszyny i wyroby z żelaza 16) przybory do gospodarstwa domowego, 17) środki lokomocji wszelkiego rodzaju, 18) elektrotechnika, 19) oświetlenie, 20) materiały budowlane, 21) różne.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

NA PODSTAWIE DANYCH MIN. PRZEM. I HANDLU I MIN. ROLNICTWA, DONIEŚCIEN WYDZIAŁÓW PRZEM. WOJEWÓDZTW, ORGANIZACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH, WŁASNYCH KORESPONDENTÓW, DEPEZ „PATA” I „AGENCJI WSCHODNIEJ” I T. D.

ZIEMIOPŁODY

RUCH CEN ZBÓŻ

w okresie od 16 do 31 stycznia 1931 r.

	16 — 22/I		23 — 31/I		Różnica w % w stos. do cen z 16—22/I
	zł	\$	zł	\$	
Pszenica					
Warszawa . . .	23.50	2.64	23.50	2.64	—
Poznań . . .	21.48½	2.41	21.23	2.38½	— 1.1
Lwów . . .	23.75	2.67	21.54½	2.42	— 9.2
Średnia giełd krajowych	22.91	2.57	22.09	2.48	— 3.5
Żyto					
Warszawa . . .	18.50	2.07	18.50	2.07	—
Poznań . . .	17.75	1.99	17.63½	1.98	— 0.6
Lwów . . .	18.03	2.02	16.68½	1.87	— 7.4
Średnia giełd krajowych	18.09	2.03	17.60½	1.97½	— 2.6
Owies					
Warszawa . . .	22.50	2.52½	21.55	2.42	— 4.2
Poznań . . .	20.69	2.32	19.78½	2.22	— 4.3
Lwów . . .	22.25	2.50	20.75	2.33	— 6.7
Średnia giełd krajowych	21.81	2.45	20.69	2.32	— 5.1
Jęczmień browarowy					
Warszawa . . .	25.50	2.86½	25.50	2.86½	—
Poznań . . .	26.00	2.98½	26.00	2.98½	—
Lwów . . .	—	—	—	—	—
Średnia giełd krajowych	—	—	—	—	—
Jęczmień zwykły					
Warszawa . . .	19.28½	2.16½	18.60	2.09	— 3.5
Poznań . . .	20.67	2.32	20.46	2.30	— 1.0
Lwów . . .	—	—	17.00	1.91	—
Średnia giełd krajowych	—	—	18.68½	2.10	—

NOTOWANIA GIEŁDOWE

za okres od 26 do 31 stycznia 1931 r.

WARSZAWA. — Okres sprawozdawczy minął przy tendencji spokojnej dla zbóż chlebowych. Ceny większości zbóż utrzymywały się na dotychczasowym poziomie, z wyjątkiem owsa, który w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzed-

niego zniżkował o zł 1.50, oraz nieco niżej cenowego jęczmienia przemiałowego. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytut wagon Warszawa (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica 23.00 — 24.00 (23.00 — 24.00), żyto 18.00 — 19.00 (18.00 — 19.00), jęczmień brow. 25.00 — 26.00 (25.00 — 26.00), — przemiałowy 18.00 — 19.00 (18.50 — 19.50), owies jednolity 22.00 — 21.50 (22.00 — 23.00), otręby pszenne szale 15.00 — 16.00 (15.00 — 16.00), — pszenne średnie 14.00 — 15.00 (14.00 — 15.00), — żytnie 11.50 — 12.00 (11.50 — 12.00).

— Na rynku mąki sytuacja bez zmian; mąka żytnia obniżyła się. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytut wagon Warszawa (jak wyżej): mąka pszenna luksusowa 50.00 — 60.00 (50.00 — 60.00), — pszenna 4.0 40.00 — 50.00 (42.00 — 50.00), — żytnia (typ przepisowy) 33.00 — 34.00 (34.00 — 35.00).

— Dla kasz i grochów tendencja słabsza cenę kształtują się zniżkowo. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg loco skład: kasza pszenna mąka 55.00, kasza gryczana palona cała 65.00, — w półkach 60.00, — biała cała 60.00, — w półkach 55.00, — krakowska maczek „0” 80.00, — „00” 85.00, — „000” 90.00, — kasza j. glana I gat. 75.00 — II gat. 64.00, kasza owsiana 65.00, płatki owsiane 65.00, kasza jęczmienna łamana 35.00, pęczak 35.00, kasza perlowa 58.00, maczka kartoflana 35.00, groch łuskany cały 60.00, — w półkach 50.00, — Wiktorja 40.00 — polny 30.00, fasola biała olbrzymia 70.00, — drobna biała 50.00, ryż Burma 84.00, — Siam 106.00 — 109.00, — Patna 120.00.

POZNAŃ. — Na rynku zbóż chlebowych panowała w okresie sprawozdawczym tendencja słaba; większość notowanych cen, a mianowicie: pszenicy, żyta, jęczmienia przemiałowego, owsa, mąki pszennej i żytniej oraz otręb żytnich, wykazuje zniżkę w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego. W ostatnim dniu okresu sprawozdawczego notowano następujące ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytut Poznań (jak wyżej): pszenica 20.50 — 21.25 (21.00 — 21.75), żyto 17.50 (17.50 — 18.00), jęczmień brow. 25.00 — 27.00 (25.00 — 27.00), — przemiałowy 19.25 — 20.75 (20.00 — 21.25), owies 19.00 — 20.00 (19.50 — 20.75), mąka pszenna 65% -owa wraz z workiem 36.50 — 39.50 (38.50 — 41.50), — żytnia 65% -owa wraz z workiem stand. 27.50 (29.50), otręby pszenne grube 14.50 — 15.50 (14.50 — 15.50), — pszenne średnie 12.50 — 13.50 (12.50 — 13.50), — żytnie 11.50 — 12.50 (12.50 — 13.50).

KRAKÓW. — Przy zmniejszonych dowozach cenę zbóż chlebowych nie wykazują niemal żadnych zmian. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytut Kraków (jak wyżej): pszenica dworska czerwona stand. 25.00 — 25.50 (25.00 — 25.50), — biała stand. 23.50 — 24.00 (23.50 — 24.00), — targowa stand. 22.75 — 23.25 (22.75 — 23.75), żyto dworskie stand. 18.50 — 19.00 (18.50 — 19.00), — targowe stand. 18.00 — 18.50 (18.00 — 18.50), jęczmień brow. 26.00 — 27.00 (26.00 — 27.00), — przemiałowy stand. 20.00 — 20.50 (20.00 — 20.50), — pastewny stand. 17.50 — 18.50 (17.50 — 18.50), owies dworski stand. 22.50 — 23.50 (22.50 — 23.50) — targowy stand. 20.50 — 21.00 (20.50 — 21.00), mąka pszenna 65% -owa 41.00 — 42.50 (41.00 — 42.50), — żytnia typowa 32.50 — 33.00 (32.50 — 33.00), otręby pszenne 15.50 — 16.00 (15.50 — 16.00), — żytnie 14.50 — 15.00 (14.50 — 15.00).

LWÓW. — Zainteresowanie rynkiem zbóż chlebowych silnie ograniczone. Ceny kształtują się zniżkowo. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytut Lwów (jak wyżej): pszenica dworska 21.25 — 21.75 (22.75 — 23.75), — zbiorowa 19.50 — 20.00, (21.50 — 21.75), żyto małopolskie jednolite 16.00 — 16.75 (17.25 — 17.50), — zbiorowe 15.75 — 16.00 (16.50 — 16.75), jęczmień małopolski przemiałowy 16.25 — 17.75, owies małopolski 20.00 — 20.50 (21.00 — 21.50), mąka pszenna 39.00 — 40.00 (42.00 — 43.00), — żytnia 29.00 — 30.00, otręby pszenne 11.75 — 12.00 (13.00 — 13.50), — żytnie 11.25 — 11.50 (12.00 — 12.50).

WILNO. — Słabsza tendencja dla żyta i przetworów; cenę pozostałych zbóż bez zmiany. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg franco stacja Wilno (jak wyżej): pszenica 26.00 — 27.00 (26.00 — 27.00), żyto 17.00 — 17.50 (17.50 — 18.50), jęczmień brow. 22.00 — 23.00 (22.00 — 23.00), — przemiałowy 18.00 — 19.00 (18.00 — 19.00), owies 18.00 — 19.00 (18.00 — 19.00), otręby pszenne 15.00 — 16.00 (15.00 — 15.50), — żytnie 11.50 — 12.00 (12.00 — 12.50), makuchy lniane 28.00 — 29.00 (28.00 — 29.00), — słonecznikowe 22.00 — 23.00 (22.00 — 23.00).

GDĄŃSK. — Zniżkowały ceny: pszenicy, żyta i owsa, poprawiły się nieco — jęczmienia pastewnego. Notowano — w guld. ed. za 100 kg (jak wyżej): pszenica (zaletnie od gatunku) 13.00 — 13.30 (13.00 — 13.60), żyto 9.70 (11.00 — 11.10), jęczmień brow. 13.00 — 14.50 (13.00 — 14.50), — pastewny 11.50 — 12.50 (11.60 —

12:00). owies 11:50 — 12:50 (12:50 — 13:50), otręby pszenne 10:50 (10:00 — 10:50), — żytnie 8:50 (8:50).

PASZA

WARSZAWA. — Tendencja słaba zarówno dla siana i słomy, jak i małuchów. Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 100 kg: siano koniczynowe świeże 14:00 — 15:00, — zwykłe, średnie gat. 11:00 — 12:00, słoma prosta (przeważnie żytnia) 8:00 — 8:50; franco wagon stacja załadowania: siano I gat. 8:00, słoma prasowana 3:80 — 4:00; parvlet wagon Warszawa: makuchy lniane 30:00 — 31:00, — rzenakowe 10:00 — 20:00, otręby pszenne 14:00 — 15:00, — żytnie 11:50 — 12:00; franco skład Warszawa: maczka arachidowa (z orzecha ziemnego) 50% białka i tłuszczu w workach brutto za netto 37:00 — 38:00, kuchy słonecznikowe w taflach 25:50 — 26:50, — mielone 26:50 — 27:50, — rzepekowe 21:50 — 22:50, — mielone 22:50 — 23:50, — lniane w taflach 34:00 — 35:00, — mielone 35:00 — 36:00.

KRAKÓW. — Zapotrzebowanie niewielkie, tendencja nieco słabsza. Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 100 kg parvlet Kraków: siano słodkie 11:50 — 12:00, — średnie 9:50 — 10:50, — kwaśne 7:00 — 8:00, koniczyna pastewna 12:50 — 13:00, słoma długa 5:50 — 6:00 — mierzwa luzem 4:00 — 5:00, — prasowana 5:00 — 5:50, makuchy z orzecha ziemnego 55-56% 34:00 — 35:00, — rzepekowe 22:00 — 23:00, — lniane 32:00 — 33:00, — słonecznikowe 46% białka i tłuszczu 27:00 — 27:50, śrut soya 46% niem. 36:00 — 37:00, — 48% włoski 37:50 — 38:50, śrut słonecznikowy ekstrahowany 24:00 — 25:00, otręby pszenne 15:50 — 16:00, — żytnie 14:50 — 15:00.

POZNAŃ. — Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 100 kg parvlet Poznań: siano zwykłe luzem 7:10 — 7:50, — prasowane 7:80 — 8:50, słoma prasowana 2:20 — 2:80, otręby pszenne grube 14:50 — 15:50, — pszenne średnie 12:50 — 13:50, — żytnie 11:50 — 12:50.

LUBLIN. — W związku z ograniczoną podażą ceny siana i słomy nieznacznie się poprawiły. Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 100 kg parvlet Lublin: siano gruntowe słodkie 12:00 — 13:00, — półsłodkie 9:50 — 11:00, — kwaśne 7:50 — 8:00, — koniczynowe 12:00 — 14:00, słoma prosta 8:00 — 9:00, — targana 5:00 — 5:50.

LEN I KONOPIE

LUBLIN. — Tendencja słaba przy bardzo niewielkich obrotach. Orientacyjne ceny eksportowe — w \$ za 100 kg loco granica: len czesany I gat. 22:50 — 23:00, — II gat. 16:50 — 17:00, — nieczesany I gat. 14:00 — 14:50 — II gat. 10:00 — 10:50, pakuły lniane I gat. 10:50 — 11:00, — II gat. 5:50 — 6:00; loco stacja załadowania: len czesany I gat. 21:00 — 21:50, — II gat. 15:00 — 15:50, — III gat. 9:00 — 9:50, — nieczesany I gat. 12:50 — 13:00, — II gat. 8:50 — 9:00, — III gat. 5:00 — 5:50, pakuły lniane I gat. 9:00 — 9:50, — II gat. 4:00 — 4:50, — III gat. 2:00 — 2:50.

WARZYWA

WARSZAWA. — Notowania Hurtowego Targu Warszawskiego — w \mathcal{Z} za 100 kg: brukiew 6:00 — 7:00, buraki 8:00 — 10:00, cebula twarda I gat. 32:00 — 36:00, — II gat. 24:00 — 30:00, kapusta biała 4:50 — 6:00, brukselka 60:00 — 80:00, pietruszka 30:00 — 36:00, marchew 7:00 — 9:00, seler 36:00 — 40:00, szpinak 60:00 — 80:00, ziemniaki jadalne (transport wozowy) 7:00 — 8:00; za 1 kg: chrzan 1:50 — 2:00, szczaw 2:50 — 3:00; za 100 sztuk względnie paczków: kapusta biała 12:00 — 15:00, — czerwona 10:00 — 12:00, — włoska 12:00 — 20:00, pory 80:00 — 100:00.

NASIONA

POZNAŃ. — Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 100 kg loco stacja załadowania: koniczyna czerwona 200:00 — 300:00, — biała 330:00 — 400:00, — szwedzka 180:00 — 210:00, — żółta chmielowa odfuszczona 100:00 — 125:00, — chmielowa w łuskach 60:00 — 70:00, inkarnatka 150:00 — 175:00, przelot nospolity 150:00 — 175:00, rajgras angielski krajowy 95:00 — 115:00, tymotka 70:00 — 100:00, seradela 52:00 — 64:00, wyka letnia 28:00 — 31:00, wiczka zimowa 50:00 — 60:00, peluska 27:00 — 30:00, groch Wiktorja 25:00 — 30:00, — polny mały 20:00 — 25:00, gorczyca 45:00 — 50:00, rzedzik letni 50:00 — 60:00, rzenak zimowy 40:00 — 42:00, tatarka 24:00 — 29:00, sienie lniane 48:00 — 55:00, — konopne 50:00 — 60:00, prosa 40:00 — 45:00, mak niebieski 70:00 — 80:00, — biały 70:00 — 80:00, łubin niebieski 18:00 — 20:00, — żółty 27:00 — 29:00.

LUBLIN. — Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 100 kg franco Lublin: koniczyna biała 250:00 — 350:00, — czerwona 180:00 — 240:00, przelot 160:00 — 200:00, tymotka 70:00 — 85:00, wyka 25:00 — 27:00, bobik 19:00 — 21:00, peluska 25:00 — 30:00, łubin niebieski 18:00 — 19:00, rzenak zimowy 40:00 — 45:00, — letni 48:00 — 50:00, seradela 45:00 — 50:00, groch Wiktorja 30:00 — 31:00, — zielony Folgar 20:00.

WARSZAWA. — Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 100 kg parvlet wagon Warszawa: koniczyna czerwona 250:00 — 350:00, — biała 270:00 — 370:00, wyka 30:00 — 33:00, seradela 53:00 — 60:00, groch Wiktorja 30:00 — 35:00, — polny jadalny 25:00 — 28:00.

LWÓW. — Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 100 kg parvlet Podwołoczyska: kukurydza 21:00 — 22:00, wyka czarna 24:75 — 25:75, — szara 21:25 — 22:25, sienie lniane 44:50 — 45:50, łubin 19:00 — 20:00, koniczyna czerwona 230:00 — 250:00.

KRAKÓW. — Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 100 kg parvlet Kraków: kukurydza rumuńska 29:00 — 30:00, groch Wiktorja 38:00 — 40:00 — półwiktorja małopolski 27:00 — 35:00, — polny 24:00 — 27:00 fasola cukrowa biała „Jasiek” 70:00 — 75:00, — biała okrągła 38:00 — 42:00, — biała długa 38:00 — 42:00, — biała krótka 34:00 — 38:00, — Warchoł 33:00 — 36:00, — mieszana 29:00 — 32:00, bobik pastewny 25:00 — 26:00, wyka siwna ciemna 30:00 — 32:00, — pastewna 27:00 — 29:00, łubin żółty 32:00 — 34:00, — niebieski 23:00 — 23:50, rzepek zimowy wraz z workiem 43:00 — 43:50, rzepek czyszczony słodki 60:00 — 62:00, mak niebieski wraz z workiem 95:00 — 105:00, — szary wraz z workiem 80:00 — 90:00, kminek krajowy czyszczony 180:00 — 190:00, esparseta 50:00 — 51:00.

SKÓRY

WILNO. — Dla skór surowych tendencja słaba. Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 16 kg: skóry bydłecze lekkie 18:00, — ciężkie 18:00; za 1 sztukę: kórv cielęc 8:00 — 9:00, — baranie 5:00 — 6:00, — końskie 22:00 — 23:00.

WARSZAWA. — Ceny skór surowych niżkowały, usposobienie słabe. Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 1 kg loco rzędzina miejska: skóry bydłecze lżejsze 1:65 — 1:80, — ciężkie 1:60 — 1:70, — cielęc 2:80 — 2:90; za 1 sztukę: skóry końskie 25:00 — 26:00.

GRUDZIADZ. — Tendencja niżkowa. Ceny orientacyjne skór surowych — w \mathcal{Z} za 1 kg loco Bydgoszcz: skóry bydłecze ciężkie i średnie 1:10, — lekkie 1:30 — 1:40, — owcze krótkowelniste 0:60, — długowelniste 0:80 — 0:90; za 1 sztukę: skóry cielęc 7:00 — 7:50, — końskie 18:00 — 20:00, — kozie z młodych kóz 7:00 — 7:50, — z starych kóz 5:00 — 6:00.

RYBY

WARSZAWA. — Zainteresowanie małe, tendencja słabsza. Notowano — w \mathcal{Z} za 1 kg franco Warszawa: karpie żywe 3:30; orientacyjne ceny detaliczne: karpie żywe 3:50 — 3:80, — śniecie 2:50 — 3:00, liny żywe 4:00, — śniecie 2:00 — 3:00, karasie żywe 5:00 — 6:00, — śniecie 3:00, łososie 16:00 — 17:00, węgorze 8:00 — 9:00, sandacze rosiewskie na lodzie 4:50, — mrożone 2:80, leszcze na lodzie 3:00 — 3:50, sumy krajane 3:00 — 4:00, okonie 2:00, sielawy 3:00 — 3:50, średnica 1:50 — 2:00, drobnica 0:60 — 1:00.

TŁUSZCZE I OLEJE

WARSZAWA. — Ceny orientacyjne tłuszczów technicznych — w \mathcal{Z} za 1 kg franco stacja odbiorcza P. K. P.: klej kostny „Strem”, „Ceres”, „Urodzaj”, „Dr. R. Mav” przy odbiorze do 1.000 kg 2:75, — przy odbiorze powyżej 1.000 kg 2:65, — przy odbiorze wagonowym 2:50, klei kostny biały „Strem” w workach po 50 kg brutto za netto 2:75, klej skórn „Extra I” i „Ceres” w workach po 25 kg brutto za netto 4:00, — II gat. 3:80, klej eksportowy 4:50, klej do pasów 4:25, żelatyna techniczna w workach po 25 kg brutto za netto 4:50, gliceryna chemiczna czysta 30 Bė 95% w blaszankach po 9, 15, 25, 50 i 100 kg 3:05, gliceryna techniczna biała 85/88% (w beczkach żelaznych do zwrotu) netto 1:75, — żółta 85% (w beczkach żelaznych do zwrotu) netto 1:60, oleina destylat (w beczkach drewnianych) netto 2:55, oleina saponificat (w beczkach drewnianych) netto 2:45, stearyna (w workach po 100 kg) brutto za netto 2:40; loco skład Warszawa: lanolina bezwodna chemicznie oczyszczona w beczkach po 50 kg 4:40, — w opakowaniu 5:70, guma arabska I gat. 3:20, — II gat. 2:20, воск twardy dla celów garb. „Car-nauba” 5:00, szellak lemon prima 6:00, — orange 5:00, — biały

6'00. — rubin 5'50, żywica krajowa (za 100 kg) \$ 7'00; za 100 kg franco wagon fabryka: terpentyna I gat. \$ 14'00, — II gat. \$ 13'00.

KATOWICE. — Zapotrzebowanie małe, ceny kształtują się zniżkowo. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg loco składowa Katowice: pokost zwykły 185'00, — czysty 210'00, olej lniany 235'00, — rzepakowy rafinowany do palenia 210'00, — rycynowy techniczny 315'00, — med czny 345'00, — arachidowy (z orzechów ziemnych) 255'00, — sojowy jadalny 230'00, terpentyna amerykańska 265'00 — krajowa zwykła I gat. 138'00, — II gat. 130'00, olej kostny 265'00, — skórnny I gat. 420'00, — II gat. 345'00, szellak T. N. orange 490'00, — lemon 645'00, — rubin 580'00, guma arabska Cordofan 385'00, czerzyna 220'00, wosk Carnauba 490'00, wosk japoński 460'00, pemeks włoski prawdziwy, lekki w kawalkach 170'00, — w proszku 52'00.

WILNO. — Usposobienie spokojne. Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg (w transakcjach wagonowych): olej lniany netto (bez beczek) 1'50, — słonecznikowy 1'57, pokost 1'80; za 100 kg siemię lniane 90% czystości 43'00 — 44'00.

DRZEWO

WILNO. — Usposobienie słabe, zapotrzebowanie minimalne. Ceny orientacyjne — w zł za 1 m³: deski sosnowe czyste (stolarskie) 75'00 — 80'00, — półczyste (ceśliarskie) I gat. 55'00 — 60'00, — II gat. 35'00 — 40'00, łaty 70'00 — 75'00, kantówka do 20 cm grubości 80'00 — 85'00, — od 20 cm grubości 90'00 — 110'00, bale 85'00 — 90'00, kłocce 40'00 — 45'00, deski stolarskie wszystkich grubości: debowe 175'00 — 200'00, grabowe 250'00 — 280'00, jesionowe 180'00 — 200'00, klonowe 180'00 — 200'00, brzoźowe 90'00 — 100'00, olszowe 85'00 — 90'00.

POZNAŃ. — Ceny orientacyjne — w zł za 1 m³ franco wagon Poznań: kantówka 75'00 — 80'00, belki 85'00 — 90'00, łaty 85'00 — 90'00, szalówka 60'00 — 65'00, deski i bal. stolarskie 115'00 — 135'00, drzewo podłogowe heblowane i szpuntowane 115'00 — 120'00.

METALE I WYROBY METALOWE

KATOWICE. — Notowania Syndykatu Polskich Hut Żelaznych — w zł za 1 tonnę franco huta: żelazo sztabowe (cena zasadnicza) 350'00, żelazo formowe (do NP 24 włącznie) 350'00, żelazo formowe (NP 26 i ponad) 390'00, bednarka gorąca walcowana 422'50, żelazo uniwersalne 390'00, blacha gruba (do 5 mm) 525'00, drut walcówka (w jakości handlowej) 397'50.

— Blacha do cynkowania dostarcza się w stanie żarzonem bez specjalnej dopłaty za żarzenie, przy innych natomiast zamówieniach na cienkie blachy żarzone dolicza się następujące dopłaty: przy 1 do poniżej 5 mm 10'345%, — 0'875 mm 5'36%, — 0'75 mm 4'68%, — 0'625 mm 4'04%, — 0'562 mm 4'85%, — 0'50 mm 6'32%, — 0'48 mm 1'88%, — 0'375 mm 0'58%.

— Ceny blach 2 razy dekapowanych (efektywne) — w zł za 1 tonnę: grubość 0'32 do poniżej 0'35 mm 25'10, — 0'35 do poniżej 0'37 mm 23'10, — 0'37 do poniżej 0'43 mm 22, — 0'43 do poniżej 0'50 mm 21'15, — 0'50 do poniżej 0'55 mm 21'10, — 0'55 do poniżej 0'62 mm 21'5, — 0'62 do poniżej 0'75 mm 21, — 0'75 do poniżej 0'87 mm 20'15, — 0'87 do poniżej 1 mm 20'10, — 1 do ponad 11 mm 20'5; za blachy okrągłe i półokrągłe dochodzi do pow. cen nadpłata. Blachy 1 raz dekapowane kosztują o £ 3 na tonnie mniej.

WARSZAWA. — Ceny orientacyjne — w zł za 1 tonnę loco stacja Warszawa lub stacja odbiorcza: żelazo ha dlowe (cena zasadnicza) 490'00, żelazo taśmowe 570'00, blacha żelazna cienka 670'00, — gruba 590'00.

RYNEK AKCJNY

za okres od 26 do 31 stycznia 1931 r.

— Na giełdzie warszawskiej minął okres sprawozdawczy przy tendencji niejednorodnej dla akcji; obroty wyka-

zują dalsze zmniejszenie, wywołane z jednej strony zniżając się ultimo miesiąca, silnie dającym się odczuwać brakiem gotówki i t. p., z drugiej zaś — dużą rozpiętością cen podaży i popytu i ogólną niechęcią do angażowania się w poważniejsze transakcje. Ilość notowanych akcji również silnie się zmniejszyła, kursy natomiast, ulegając nieznacznym stosunkowo wahaniom, nie wykazują przeważnie większych różnic w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego.

W grupie akcji bankowych, należącej do stosunkowo ożywionych, jedynie kurs akcji Banku Polskiego nieznacznie się obniżył. Akcje Banku Handlowego w Warszawie i Banku Zachodniego zakończyły okres sprawozdawczy na poziomie tygodnia poprzedniego.

Akcje przedsiębiorstw chemicznych i elektrycznych, zainteresowanie którymi było w okresie sprawozdawczym bardzo ograniczone, pozostały zupełnie bez notowań.

Z ogólnych akcji przedsiębiorstw cukrowniczych doszło do notowań jedynie akcji Warsz. T-wa Fabryk Cukru; uzyskały one niewielką poprawę kursu (+ zł 1'25).

Grupa akcji przedsiębiorstw cementowych nie było w okresie sprawozdawczym notowana.

Sporadyczne transakcje akcjami Warsz. T-wa Kopalń Węgla zawierane były po kursie nieco obniżonym. Akcjami przedsiębiorstw naftowych nadal nie interesowano się zupełnie.

W grupie przedsiębiorstw metalurgicznych notowane były jedynie najpopularniejsze papiery. Przy dość ograniczonych obrotach bez zmiany pozostał kurs akcji Lilpopa i Starachowic, nieco niżej ceniono Modrzejów, Norblin zaś wykazuje w rezultacie tygodniowym niewielką poprawę kursu.

Z akcji pozostałych grup notowano jedynie akcje Haberbuscha i Schielego — po kursie dotychczasowym.

Na giełdach prowincjonalnych akcjami interesowano się nadal bardzo mało; obroty mało ożywione, kursy zaś notowanych papierów nie wykazują niemal różnic w porównaniu z notowaniami ostatnich tygodni.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Kurs w dn. 31/I
		w zł		
Bank Polski	zł 100	155'00	152'00	153'00
„ Handl. w Warsz.	zł 100	108'00	106'00	—
„ Zachodni	zł 100	70'00	70'00	70'00
Warsz. T-wa Fabryk Cukru	zł 100	30'00	30'00	—
Warsz. T-wa Kopalń Węgla	zł 100	34'00	33'00	—
Lilpop	zł 25	20'00	19'75	20'00
Modrzejów	zł 50	9'50	8'25	—
Norblin	zł 100	31'00	30'00	30'00
Starachowice	zł 50	12'00	11'25	11'50
Haberbusch i Schiele	zł 100	102'00	101'00	101'00-102'00-101'00

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje (w dn. 30/I — w zł): Zieleniewski — 18'75—19'00

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje (w dn. 30/I — jak wyżej; w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): Chodorów — 110'50—111'00, Gazy Wschodnie — 15'00, Tesp — 90'00 (90'00).

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje (w dn. 30/I — jak wyżej): Bank Polski — 148'00 — (148'00—147'00), Roman May — 25'00—30'00 (30'00).

CLA ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWN.

PODWYŻSZENIE CLA OD ZAPAŁEK I ZAPALNICZEK. — W związku z nową umową, dotyczącą monopolu zapalczanego, w najbliższych dniach ogłoszone zostanie rozporządzenie, wprowadzające zmiany stawek celnych od zapalek i zapalniczek. Zmiany te przedstawiać się będą, jak następuje:

Poz. tar. celnej	Nazwa towaru	Cło zł od 100 kg
123	Zapalki, zapalniczeki oraz inne przyrządy do niecenia ognia, oprócz	

	osobno wymienionych; kamienie do zapalniczek:	
p. 1	Zapałki:	
	a) drewniane normalne	40 00
	b) w paskach, krążkach (do lamp górniczych)	40 00
	c) inne	60 00
	UWAGA 1. — Zapałki za pozwoleniem Ministra Skarbu	bez cła
p. 2	Zapalniczki, również elektryczne oraz inne przyrządy do niecenia ognia, oprócz osobno wymienionych:	
	a) wykonane całkowicie lub częściowo z kosztownych materiałów oprócz metali szlachetnych oraz wszelkie pozłacane i posrebrzane o wadze sztuki:	
	I) 50 gramów i mniej od sztuki	15 00
	II) powyżej 50 gramów:	
	od wagi	18.000 00
	a nadto od sztuki	7 50

	UWAGA 2. — Zapalniczki, w których złoto, srebro lub platyna stanowią główną wartość, opłaca się cło według poz. 148 taryfy celnej od wagi, a nadto od sztuki	15 00
	b) wykonane ze wszelkich pospolitych metali lub materiałów, chociażby z ozdobami lub dodatkami z pospolitych materiałów o wadze sztuki:	
	I) 50 gramów i mniej od sztuki	5 00
	II) powyżej 50 gramów:	
	od wagi	1.800 00
	a nadto od sztuki	4 00
p. 3	Kamienie do zapalniczek	1.50 00
	UWAGA 3. — Zapalniczki, wymienione w p. 2 lit. b, oraz kamienie do zapalniczek, wymienione w p. 3 niniejszej pozycji — za pozwoleniem Ministra Skarbu	bez cła

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

PAŃSTWOWY FUNDUSZ DROGOWY¹⁾. — Przyjęcie przez Izby Ustawodawcze projektu ustawy o państwowym funduszu drogowym¹⁾ powitać należy z największym uznaniem. Stanowi ono moment zwrotny w dotychczasowym stanie u nas sprawy drogowej, sprawy, której znaczenie dla Państwa odważyłbym się postawić prawie narówni ze znaczeniem oświaty. Podobnie, jak bez oświaty nie zdołamy stworzyć społeczeństwa, mogącego się uporać z olbrzymim zadaniem, stawianem dziś Państwu — tak również bez dróg nie potrafimy stworzyć organizmu gospodarczego, funkcjonującego normalnie. Tylko rozległa, a celowo zbudowana sieć dobrych dróg komunikacyjnych może wzmóc wytwórczość, rozszerzając rynki zbytu i zwiększając spożycie, obniżyć ceny przez ułatwienie dowozu surowców, a wywozu wyrobów, wreszcie udostępnić wpływom kulturalnym przeniekanie do najdalszych kątów kraju, podnosząc w ten sposób ogólny poziom kultury i dobrobytu.

Inż. M. Nestorowicz, wytrwały bojownik o dobre drogi w Polsce, oblicza straty, które ponosi kraj z powodu złych dróg w sposób następujący. Produkcja rolna i leśna, zmuszona wskutek braku lub złego stanu dróg ograniczać swoją wytwórczość lub też stosować nieproduktownie większą siłę pociągową, straciła w 1923 r. kwotę równą 400 miljn.²⁾ Wobec znacznego wzrostu produkcji rolnej i leśnej stratę tę można liczyć dziś na 500 miljn. Przemysł i handel — przy zastosowaniu tegoż samego sposobu obliczenia — traci rocznie z powodu złego stanu dróg w Polsce około 250 miljn. Wreszcie, właściciele pojazdów mechanicznych — najwięksi użytkownicy dróg kołowych — tracą z powodu złego stanu dróg: z powodu zmniejszenia do połowy okresu użytkowania samochodów — około 100 miljn., z powodu większego zużycia materiałów pędnych — 30 miljn., z powodu szybszego niszczenia opon i dętek — 15 miljn., co czyni razem przeszło 145 miljn.

Łącznie z wyżej przytoczonymi stratami, ponoszonymi przez rolnictwo, leśnictwo, przemysł i handel daje to olbrzymią kwotę około 900 miljn. rocznie.

Zapobiec tym stratom można tylko przez poprawę stanu dróg w Polsce, a to osiągnąć można tylko przez odpowiednie zwiększenie dotacji na budowę dróg nowych i poprawę, względnie przebudowę, dróg istniejących. Jakie są w tym względzie potrzeby — o tem świadczy następujące zestawienie naszych dotychczasowych wydatków na cele drogowe z tem, co wydają nasi sąsiedzi.

Wydatki na drogi kołowe i mosty stanowiły w Polsce (w tys. zł):

	W y d a t k i :	
	Rządu	samorządów
1924	27 000	19.400
1925	27.630	33.590
1926/27	30.306	41.010
1927/28	42 830	57.930
1928/29	76 845	61.790
1929/30	77.072	90.000

W stosunku do rozciągłości sieci drogowej wydatki w ostatnim roku sprawozdawczym stanowiły u nas 2.182 na każdy kilometr. W tym samym czasie wydatki te wynosiły: w Niemczech 8 900, w Austrii 7.700, w Czechosłowacji 6.860 na 1 km, a więc 3½—4 razy więcej. pomimo że kraje te posiadają sieć dróg kołowych w stanie bardzo dobrym, niezniszczonym przez wojnę.

Jak się przedstawia kalkulacja utrzymania dróg rozmaitego typu — o tem przekonywa następujące obliczenie, dokonane przez Ministerstwo Robót Publicznych.

Pogrubienie zwykłej drogi bitej do grubości normalnej przy natężeniu ruchu, odpowiadającym ruchowi w odległości 20 km od Warszawy, gdzie połowa ruchu odbywa się samochodami, kosztuje 30 000 za 1 km i wystarcza na 2 lata, co czyni koszt roczny utrzymania 1 km drogi 15 000.

Ułożenie na tej że drodze nawierzchni asfaltowej, komdrobitowej lub termakowej kosztuje 90.100 tys., ale wobec trwania takiej nawierzchni lat 15 przy rocznym koszcie konserwacji około 4 tys., czyni to roczny koszt utrzymania 1 km 10.500, czyli daje prawie 32% oszczędności.

Porównanie to wskazuje, jak duże oszczędności można osiągnąć, mając do budowy dróg pewien znacznie większy fundusz, pozwalający na jednorazowy większy nakład celem przerobienia przynajmniej części najpilniejszych dróg w sposób, odpowiadający nowoczesnym wymaganiom ruchu samochodowego.

Czy projektowany fundusz drogowy czyni tym potrzebom zadość?

Według uchwalonej ustawy opłata od samochodów ma wynieść 23 miljn., podatek od biletów autobusowych — 22 miljn., opłaty od przewożonych towarów — 3 miljn., grzywny i wpływy z reklam — 600 tys. Razem — nie licząc dotacji ze skarbu Państwa, która przypuszczalnie pozostanie bez zmiany — wpływy na fundusz drogowy mają wynieść 48,6 miljn. rocznie. Ponieważ jednak równocześnie ulegają skasowaniu dotychczasowe opłaty t. zw. rejestracyjne, kopytkowe, rogatkowe, myta, podatek „od zbytku” podatek za „nad

¹⁾ P. „Polska Gospodarcza” zesz. 4/1931, str. 149.

²⁾ P. „Inżynierja Rolna” Nr. 1/1926.

mierne zużywanie" i t. p., pobierane dziś przez samorzady miejskie i powiatowe, co razem czyniło około zł 6 miljn., przeto nowych faktycznie wpływów przysporzy ustawa w kwocie około zł 42—43 miljn. rocznie.

Ponieważ dotychczasowe wydatki na drogi stanowiły w 1929/30 r. około zł 167 miljn., przeto nowe źródła wpływów zwiększą je o 25—27%, czyli zamiast zł 2.182 rocznie wydatków na 1 km sieci będzie zł 2.750. Z porównania z nakładami, czynionymi na cele drogowe przez inne państwa, uznać należy kwotę tę za bezwzględnie nie wystarczającą. Jeżeli się jednak uwzględni, że realizacja funduszu drogowego przychodzi w momencie wyjątkowo trudnej konjunktury gospodarczej, to trzeba się będzie pogodzić z tem, że narazie niemożliwe było wprowadzenie obciążenia większego przy całkowitej nawet świadomości, że okupiłoby się ono wielokrotnie przez zmniejszenie strat, powodowanych przez złe drogi.

Spowodowane tą samą depresją względy natury skarbowo-budżetowej sprawiły, że Ministerstwo Skarbu nie mogło przelać na rzecz funduszu drogowego wpływów z podatku od benzyny oraz z cel za samochody, opony i dętki, obliczanych przez Min. Robót Publicznych w projekcie pierwotnym na zł 34 miljn. Kompensatę tej ostrożności w określaniu źródeł wpływów na fundusz drogowy stanowi wniesiony w związku z ustawą o funduszu drogowym i przyjęty razem z nią projekt ustawy, upoważniającej Ministerstwo Skarbu do udzielenia państwowemu funduszowi drogowemu pożyczki z realizacji serji II premijowej pożyczki dolarowej — z którego to źródła przewidywany jest wpływ około zł 22 miljn., oraz przyznanie temuż funduszowi, jako osobowości prawnej, prawa obciążenia go zobowiązaniami dłużnymi do łącznej kwoty zł 400 miljn., gwarantowanymi przez Skarb Państwa.

Przypuszczać należy, że z prawa tego państwowy fundusz drogowy skorzysta w szerokiej mierze, aby jak najrychlej usunąć te główne braki naszej sieci drogowej, które powodują dziś marnowanie środków pieniężnych i pracy wskutek uciekania się do naprawy poważniejszych dróg bitych, zamiast całkowitej, acz stopniowej ich przebudowy odpowiednio do wyma-

gań nowego czynnika komunikacyjnego, jakim są samochody.

Z wymiany zdań, powstałej w prasie z powodu projektu funduszu drogowego, podnieść należy niektóre momenty, zasługujące — zdawałoby się — istotnie na uwzględnienie. Do nich należy, w pierwszym rzędzie, konieczność większego uprzywilejowania samochodów wytwórczości krajowej. Zmniejszona norma opłat od pojazdów mechanicznych, przewidziana w ustawie, nie wystarczy dla poparcia tej wytwórczości i konieczną jest rzeczą konsekwentne przeprowadzenie tej samej zasady przy pozostałych źródłach opłat.

Również zupełnie wyraźna jest konieczność niezwłocznego uzupełnienia ustawy o funduszu drogowym przez równoległą ustawę o koncesjonowaniu linii samochodowych. Pomijając już logiczną sprzeczność — ustalania opłat od dowodów przewozowych (biletów i kwitów towarowych) — bez ustawowego obowiązku wystawiania tych dowodów, ich formy i t. p., za wprowadzeniem ustawy koncesyjnej przemawiają również względy merytoryczne, mianowicie konieczność uprzedniego zorganizowania pracy przedsiębiorstw samochodowych i zabezpieczenia ich od szkodliwego współzawodnictwa niezorganizowanych „dzikich” konkurentów — zanim się je pociągnie do świadczeń materialnych.

Natomiast bezpodstawne są skargi na rzekomo zbyt wysokie obciążenie samochodów projektowanymi opłatami, jeżeli się zwąży, że najbardziej rozpowszechniony u nas typ samochodu Forda o wadze 1.000 kg ma opłacać u nas zł 400 rocznie, gdy w Niemczech płaci on RM 450, czyli zł 945, a w Czechosłowacji — Kcz. 3.500, czyli zł 824.

Płonne są również obawy pewnych samorządów, iż cofnięcie niektórych opłat drogowych (myta, kopytkowe i t. d.) może nie być skompensowane przez dotacje Skarbu dla samorządów na cele drogowe, gdyż projekt budżetu Min. Robót Publicznych na 1931/32 r. przewiduje dla samorządów asygnację z funduszu drogowego zł 23 miljn., wówczas gdy dotąd dotacja ta nie przekraczała połowy tej kwoty, wpływy zaś z opłat skasowanych wynosiły zaledwie czwartą jej część.

J. G.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

REORGANIZACJA ZARZĄDU PORTU W GDYNI. — W „Monitorze Polskim” z dn. 27 stycznia 1931 r. Nr. 21, poz. 37, ogłoszone zostały 2 rozporządzenia: jedno Ministra Przemysłu i Handlu, drugie Rady Ministrów. Na podstawie tych rozporządzeń, dn. 4 lutego r. b. przeprowadzona została reorganizacja gdynskich władz portowych.

Podstawą nowej organizacji jest przedewszystkiem zlanie się w jedno dwóch dotychczas samodzielnych urzędów portowych: Urzędu Morskiego i Zarządu Budowy Portu, z których drugi budował baseny, nadbrzeża, drogi w porcie, oraz uzgadniał z koleją inwestycje kolejowe, pierwszy zaś uskuteczniał poza te inwestycje kolejowe (magazyny, dźwigi, budynki wszelkiego rodzaju etc.), a poza tem administrował portem i prowadził jego eksploatację. Przy nowej organizacji Zarząd Budowy Portu wchodzi do Urzędu Morskiego jako Wydział Budowy Portu.

Drugim istotnym momentem, uwzględnionym przy reorganizacji, jest przelanie na Urząd Morski w Gdyni niektórych kompetencji Departamentu Morskiego Min. Przem. i Han. i przeniesienie w związku z tem z Warszawy do Gdyni niektórych agend tego Departamentu, a przedewszystkiem Biura Projektów Budów i Inwestycji Portowych.

Wreszcie trzecim zasadniczym założeniem przeprowadzonej reformy jest ściśle rozdzielenie w ramach Urzędu Morskiego trzech różnorodnych funkcji, przez urząd ten pełnionych. Urząd Morski w Gdyni jest mianowicie nie tylko zarządcą portu gdynskiego, lecz poza tem zarządcą pozostałego wybrzeża morskiego, wreszcie urzędem żeglarskim (rejestracja i kontrola statków morskich, karty żeglarskie, hydrografia etc.). Wszystkie te trzy funkcje dotąd były pełnione przez te same agendy Urzędu Morskiego. Obecnie są one ściśle rozdzielone. Wspólnie będą przez jakiś czas załatwiane jedynie sprawy personalne i sprawy finansowo-budżetowe, które zostają skoncentrowane w Wydziale I Ogólnym. Jest to wydział o charakterze przejściowym. Na jego czele staje Inż. S. Garnuszewski, dawniej Dyrektor Szkoły Morskiej w Tczewie, a ostatnio Naczelnik Wydziału Technicznego w Urzędzie Morskim.

W Wydziale II Administracji Wybrzeża i Marynarki Handlowej zostają skoncentrowane poza sprawami wybrzeża wymienione wyżej funkcje urzędu żeglarskiego. W przyszłości też, po ostatecznym zorganizowaniu służby morskiej na wybrzeżu i ew. zautonomizowaniu portu w Gdyni, Wydział ten zostanie przekształcony na samodzielny Urząd Marynarki Handlowej.

Na czele Wydziału II staje Inż. St. Łęgowski, przedtem Naczelnik Wydziału Portowego w Departamencie Morskim Min. Przem. i Han.

Wydział III Budowy Portu zatrzymuje nienaruszone kompetencje dotychczasowego Zarządu Budowy Portu. Na jego czele pozostaje w dalszym ciągu Inż. T. Wenda, autor zasadniczego projektu portu i długoletni kierownik portowych prac budowlanych.

Wreszcie, poza wymienionymi trzema wydziałami, jako oddzielna jednostka administracyjna w ramach Urzędu Morskiego zostaje utworzony Zarząd Portu Gdynińskiego, dzielący się na 2 działy: Handlowy i techniczny. Dział Handlowy obejmuje P. Wł. Gieysztor, ostatnio Szef Biura Ekonomiczno-Handlowego Portu, a przedtem Redaktor Naczelnny tygodnika „Polska Gospodarcza”. Dział Techniczny w porcie obejmuje Inż. Wł. Szawernowski, przedtem Szef Biura Projektów Departamentu Morskiego Min. Przem. i Han.

Na czele Urzędu Morskiego stoi w dalszym ciągu Kom. J. Poznański, będący Dyrektorem Urzędu od chwili objęcia morza przez władze Rzeczypospolitej.

RYNEK FRACHTOWY. — Sytuacja na rynku frachtowym nietylko że się nie poprawiła, ale, ogólnie biorąc, przyznać należy, iż popyt na tonnaż był nawet słabszy. Coraz niższe stawki akceptowane są z Południowej Ameryki, a, niestety, także z Australji. Czy ta zażka jest chwilowa, nie wiadomo; w każdym razie powrotny rynek rozporządza wystarczającym tonnazem, gdyż nawet frachty, płacone za transporty australijskie, zaledwie pozwalaly armatorom związac koniec z końcem.

Poza stałem zapotrzebowaniem Południowej Rosji na tonnaż pod transport zboża, na Morzu Śródziemnem i sąsiednich rynkach ruch jest słaby. Około 20 statków zostało ostatnio zafrachtowanych ze zbożem z Południowej Rosji do portów Angliji i Kontynentu; frachty na przyszły miesiąc mają być płatne, zależnie od typu statku, od sh 10,9 do sh 11. Idą też transporty cukru z Południowej Rosji do Indji, jak również rudy z Poti i Mikołajowa.

Sytuacja na rynku argentyńskim pogorszyła się ze względu na liczny powrotny tonnaż, na dżdżystą pogodę, panującą obecnie w Argentynie, oraz z powodu bardzo zmiennego rynku zbożowego.

Rynek oaltycki nie wykazuje poważniejszych zmian. Frachty na węgiel utrzymały się na poziomie poprzedniego tygodnia, t. zn. za statek c.a. 2.700 t płacono z Gdyni/Gdańska do Sztokholmu sh 4/3, do dobrego duńskiego portu sh 4/6.

Z powodu zamarzania wybrzeży Estonji, frachty na węgiel do Rewla nieco się podniosły.

RUCH W PORCIE GDYŃSKIM w tygodniu od 26 stycznia do 1 lutego r. b. był następujący:

	Przyszło		Wyszło	
	ilość	tn	ilość	tn
Polska	6	5.588	5	5.429
W. M. Gdańsk	—	—	—	—
Anglja	1	1.034	1	1.034
Danja	4	2.329	2	880
Estonja	—	—	—	—
Finlandja	—	—	1	585
Francja	—	—	—	—
Łotwa	2	3.008	1	1.826
Niemcy	10	8.132	7	5.388
Norwegja	7	6.554	9	8.552
Stany Zjednoczone Am.	2	6.269	2	6.269
Szwecja	13	10.545	14	11.173
Litwa	1	612	1	612
Rumunja	1	2.866	—	—
Czechosłowacja	—	—	1	103
Razem:	47	46.937	44	41.851

Przeładunek towarów (w tonnach)

Wyladowano	
Saletra	2.255
Zelastwo (złom)	5.027
Bawetna	94
Żywica	51
Spirytus i wódki	4
Łój	15
Części samochod.	1
Orzechy ziemne	102
Olje mineralne	7
Różne	120
Razem:	7.677

Zaladowano

Zboże (żyto)	191
Bekony	1.264
Wędliny (szynki)	111
Masło	1
Cukier	857
Wyłoki buracz.	732
Węgiel: eksportowy	61.276
bunkrowy	3.135
razem:	64.411
Koks	250
Nawozy azot. (siarcz. am.)	600
Manufaktura	3
Bawelny	39

Razem: 68.460

Obrót ogólny: 76.137

Ruch pasażerów

	Przyjechało	Wyjechało
Ruch zamorski	2	9

POCZTA I TELEGRAF

POD REDAKCJA MINISTERSTWA POCZT I TELEGRAFÓW

WPŁYWY I ROZCHODY PRZEDS. „POLSKA POCZTA, TELEGRAF I TELEFON” ORAZ PRZEDS. „RADJOTELEGRAF” W GRUDNIU 1930 R. przedstawiają się, jak następuje (w zł):

Wpływy:

Urzędy poczt., telegraficzne i telefon.	19.732.196 51
Główne Składy Materjałów P. i T.	410 24
Izba Kontroli Rachunkowej P. i T.	95 52
Emerytury	435.536 53

Razem: 20.168.238 80

Radjotelegraf.	169 753 99
------------------------	------------

Ogółem: 20.337.992 79

Rozchody:

Urzędy poczt., telegraf. i telef.	25.132.671 61
Główne Składy Materjałów P. i T.	3.784 25
Izba Kontroli Rachunkowej P. i T.	195.973 73
Emerytury	14 620 98

Razem: 25.374.050 57

Radjotelegraf.	268.224 80
------------------------	------------

Ogółem: 25.642.275 37

Nadwyżka rozchodów nad wpływami z państwowego przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon” oraz przed-

siębiorstwa „Radjotelegraf” w grudniu 1930 r. wynosiła nego przez Ministerstwo Poczty i Telegrafów, stanowiły: $\text{z} 5.304.282,58$.

Niezależnie od tego dochody i wydatki Zarządu, wykonywa-

$\text{z} 401,26$ w dochodach i $\text{z} 300.747,13$ w wydatkach.

RUCH POCZTOWY, TELEGRAFICZNY I TELEFONICZNY W GRUDNIU 1930 R.¹⁾ w ważniejszych miastach przedstawiał się w sposób następujący (w tysiącach jednostek, wzgl. z):

Nadano w urząd- dach poczt.-tel.	Listy zwykle i pole- cone	Listy warto- ściowe	Paczki	Przesyłki za po- braniem	Zlecenia pocztowe	Przekazy poczt. i tel. (wplacono na kwotę)	Wpłaty P. K. O. na kwotę	Czasopisma (egzempla- rzy)	Tele- gramy	Rozmowy telef. między- miastowe i z zagranicą
Warszawa	19.656,2	270	188,6	84,7	52,2	20.713,5	35.904,5	4.898,6	62,7	169,1
Łódź	2.123,7	33	530	14,2	98,3	3.802,0	18.761,5	313,8	17,5	49,5
Lwów	5.907,2	68	56,7	30,6	24,6	5.035,8	16.712,6	2.772,2	22,1	38,1
Poznań	13.962,7	24	47,9	27,3	3,7	4.871,3	15.056,4	2.924,6	19,4	46,5
Kraków	4.375,5	5,6	49,6	20,9	13,1	4.149,1	13.232,7	1.911,1	16,8	45,7
Wilno	2.495,2	1,7	13,7	4,4	7,6	2.996,1	4.682,9	527,2	9,0	12,5
Katowice	1.739	1,6	23,3	9,3	10,1	2.709,8	5.857,8	715,1	10,3	75,8
Lublin	891,8	1,3	5,7	1,8	3,5	1.439,2	5.474,0	87,4	6,5	20,4
Bydgoszcz	1.924,5	0,8	15,3	3,6	1,9	1.853,2	5.135,2	782,4	5,5	22,5
Sosnowiec	448,2	0,6	4,1	0,8	3,4	1.628,7	3.707,4	27,4	3,8	19,0
Częstochowa	559,9	0,5	8,0	2,6	3,3	885,1	4.144,7	57,1	2,9	8,6
Białystok	1.258,0	1,2	4,7	1,3	3,6	1.030,5	3.167,2	11,3	3,0	14,6
Król. Huta	1.604,8	0,3	4,3	1,6	1,3	836,8	4.916,8	2,6	2,4	12,5
Toruń	1.226,7	0,5	4,7	1,3	0,5	1.389,0	3.513,5	268,6	3,3	17,7

Nadeszło do urząd- dów poczt.-tel.	Listy zwykle i pole- cone	Listy warto- ściowe	Paczki	Przesyłki za po- braniem	Zlecenia pocztowe	Przekazy poczt. i tel. (wplacono na kwotę)	Wpłaty P. K. O. na kwotę	Czasopisma (egzempla- rzy)	Tele- gramy	Rozmowy telef. między- miastowe i z zagranicą
Warszawa	12.363,9	16,8	64,4	9,5	14,3	18.498,5	3.939,5	547,4	84,3	211,2
Łódź	2.205,6	2,6	27,9	6,1	1,3	11.962,5	1.209,4	182,2	19,5	54,1
Lwów	5.532,6	8,2	52,3	6,8	4,8	7.759,5	4.072,9	390,6	28,9	38,8
Poznań	2.894,5	1,7	33,4	11,4	1,1	5.077,3	1.652,7	167,6	18,2	55,9
Kraków	4.018,7	7,1	49,1	5,6	4,9	4.934,5	2.543,7	147,9	16,3	48,5
Wilno	857,9	4,6	13,2	2,3	2,3	3.886,6	777,2	215,0	10,6	16,0
Katowice	1.739,6	1,3	22,8	4,4	3,0	2.078,6	703,2	114,3	9,3	62,0
Lublin	507,0	2,8	7,3	3,1	0,6	1.420,5	313,1	70,3	7,0	30,3
Bydgoszcz	1.210,2	1,2	17,1	4,4	0,8	2.045,3	890,5	493,3	5,1	33,6
Sosnowiec	474,0	0,4	7,3	2,2	0,7	653,6	306,6	116,2	3,6	19,2
Częstochowa	562,6	0,6	6,6	1,8	0,6	1.213,5	337,5	68,2	3,1	8,8
Białystok	1.887,0	3,9	5,7	1,6	1,1	1.341,3	233,6	64,8	4,0	14,2
Król. Huta	850,0	0,2	6,5	1,7	0,5	364,3	334,5	29,1	2,2	14,0
Toruń	1.155,5	0,6	6,3	3,2	0,6	1.003,7	525,3	56,2	3,2	18,7

Rozmów telefonicznych miejscowych przeprowadzono: w Warszawie 22.147.621, w Łodzi 5.066.572, we Lwowie 4.752.908, w Krakowie 2.276.635, w Wilnie 1.740.930, w Kielcach 1.523.258, w Poznaniu 1.480.266, w Katowicach 1.368.755, w Toruniu 1.228.910, w Bydgoszczy 898.744, w Białymstoku 739.200, w Sosnowcu 695.660, w Lublinie 665.214.

Wekslu zaprotestowano w urządach pocztowych ogółem 51.765 na kwotę $\text{z} 9.325.361$, w tem w woj.: warszawskim na kwotę $\text{z} 944.431$ (6.046 szt.), kieleckim — $\text{z} 852.576$ (5.268), poznańskim — $\text{z} 728.982$ (3.601), lubelskim — $\text{z} 648.327$ (4.483), śląskim — $\text{z} 591.672$ (3.136), łódzkim — $\text{z} 583.773$ (3.800), białostockim — $\text{z} 493.773$ (3.365), krakowskim — $\text{z} 490.761$ (3.065), lwowskim — $\text{z} 422.651$ (2.710), tarnopolskim — $\text{z} 332.142$ (2.056).

ŚLŹBA RADJOWA W PORTACH I NA WODACH TERYTORJALNYCH POLSKICH.

— Rozporządzeniem Ministrów: Poczty i Telegrafów, Spr. Wojsk., Przemysłu i Handlu oraz Komunikacji z dn. 8 października 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 87, poz. 682) została unormowana służba radiowa stacji radiowych w portach (wojennych i handlowych) tudzież na i nad wodami terytorjalnymi polskimi.

Wedle postanowień tego rozporządzenia wszelkie cudzoziemskie i polskie statki handlowe, znajdujące się w obębie portu wojennego, nie mają prawa nadawania radjotelegraficznego lub radjotelefonicznego, a także statki powietrzne żegluga cywilnej mogą to czynić tylko w wypadkach grożącego im niebezpieczeństwa oraz przymusowego lądowania, względnie wodowania na terenie polskiego portu wojennego. Natomiast cudzoziemskie okręty wojenne i także statki powietrzne, znajdujące się w porcie wojennym lub na redzie w pobliżu portu wojennego morskiego winny uzyskać upoważnienie do nadawania radjo-

telegraficznego lub radjotelefonicznego od władz portu wojennego.

Podobnie wszelkie cudzoziemskie i polskie statki zarówno handlowe, jak i inne, znajdujące się w porcie handlowym, mają prawo nadawać tylko w wypadkach wyjątkowych, gdy statek niema innego sposobu komunikacji z lądem, a o ile chodzi o statki powietrzne — w wypadkach, dotyczących bezpieczeństwa żegluga powietrznej, oraz w razie przymusowego lądowania względnie wodowania na terenie portu handlowego.

Na wodach terytorjalnych polskich oraz nad temi wodami nadawanie radjotelegraficznie lub radjotelefonicznie przez wszystkie okręty i statki (cudzoziemskie i polskie) oraz wszelkiego rodzaju statki powietrzne jest dozwolone przy zastosowaniu p stanowiących następujących:

a) nadawanie na fali typu A, to jest niegasnącej, nie podlega ograniczeniom;

b) nadawanie na falach innego typu do stacji ruchomych lub lądowych winno być ograniczone do wypadków najniezbędniejszych, wywołanych potrzebami żegluga;

c) użycie fali 500 Kc/s (600 m) jest dozwolone tylko w celu wywołania stacji lub w wypadku wezwań w niebezpieczeństwie i odpowiedzi na nie.

Wszelka jednak korespondencja w portach i na wodach terytorjalnych polskich winna być przerwana na żądanie właściwych władz marynarki wojennej, a jeżeli chodzi o statki niewojenne — również na żądanie najbliższej radjostacji porbrzeżnej.

Odbiór nadawań radiowych jest dozwolony z warunkiem niewywoływania tem zakłóceń w istniejących komunikacjach radiowych.

TELEGRAMY ZNIŹKOWE W OBROTCIE ZAGRANICZNYM. — Z dniem 1 lutego r. b. wprowadza się w obrocie między Polską a Palestyną i Egiptem zniżkowe telegramy listowe, oznaczane skrótem = NLT =.

¹⁾ Dane za listopad 1930 r. — p. tyg. „Polska Gospodarcza” zes. 2/1931, str. 66.

Telegramy te będą przesyłane na całym przebiegu (do Palestyny i Egiptu) w obu kierunkach w drodze radiotelegraficznej (via Radio-Warszawa) lub telegraficznej (via Eastern, via Riga Northern Eastern) lub, wreszcie, radiotelegraficznej via London — Marconi.

Oplata od wyrazu telegramu wynosi (w centymach):

	Via Radjo Warszawa	Via inne drogi
Palestyna	52	57
Egipt I strefa	49'5	49'5
" II "	57	57
" III "	69'5	69'5

Minimum opłaty za 25 wyrazów.

WYMIANA PRZEKAZÓW POCZTOWYCH Z W. KSIĘSTWEM LUKSEMBURSKIM. — Z dniem 1 lutego 1930 r. podejmuje się wzajemną wymianę przekazów pocztowych między Polską a Wielkim Księstwem Luksemburskim na zasadach, obowiązujących ogólnie w obrocie z zagranicą.

Do wymiany dopuszcza się narazie tylko zwykłe przekazy pocztowe (także ekspresowe) i przekazy za zwrotnym poświadczaniem wypłaty) z wykluczeniem przekazów telegraficznych, pobraniowych i zleceniowych.

Do przyjmowania i wypłaty przekazów pocztowych upoważnione są w W. Księstwie Luksemburskim wszystkie urzędy pocztowe.

Przekazy pocztowe, nadawane w Polsce do W. Ks. Luksemburskiego, należy wystawiać w walucie luksemburskiej, t. j. w

frankach i centymach luksemburskich (1 fr. = 100 c.), a wypełniać je i oznaczać słownie kwotę przekazową możliwie w języku francuskim.

Przekazy wysyłane z W. Ks. Luksemburskiego do Polski, będą opiewać na walutę polską.

Kwota przekazu do W. Ks. Luksemburskiego nie może przekraczać 4.000 franków luksemburskich względnie równowartości zł 1.000, przekazu zaś do Polski — zł 1.000.

Oplaty od przekazów pocztowych do W. Ks. Luksemburskiego będą pobierane według taryfy obowiązującej dla przekazów pocztowych w obrocie zagranicznym.

ZMIANA KURSU WALUT OBCYCH¹⁾. — Z dniem 15 stycznia 1931 r. Ministerstwo P. i T. poleciło urzędowi pocztowemu przy przyjmowaniu przekazów pocztowych do Hiszpanji przeliczać kwoty przekazowe według kursu: 100 pesetów = zł 100.

ZMIANY W OBROTCIE PACZKOWYM DO FRANCJI I DO KOLUMBII. — Od dn. 1 stycznia 1931 r. Zarząd Poczty Francuskiej dopuszcza paczki wagi 15 i 20 kg do całego terytorjum Francji. Zauważyć należy, że dotychczas paczki wagi 15 i 20 kg były dopuszczane tylko do Alzacji i Lotaryngji.

Zarząd Poczty Kolumbji ze względu na uciążliwe drogi górskie ograniczył wymiary paczek, nadawanych do Kolumbji. Wymiary te wynoszą: do miejscowości pocztowych — Barranquilla, Buenaventura, Cartagena i Tumaco: długość 125, obwód 55; do innych zaś miejscowości: długość 105, lub długość łącznie z obwodem przekroju 180 cm.

PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM

ORZECZNICTWO SĄDOWE

SPRZEDAŻ WYPRODUKOWANYCH TOWARÓW PAŃSTWOWYM PRZEDSIĘBIORSTWOM PRZEMYSŁOWYM A PODATEK OBROTOWY. — Skarżąca domaga się przyznania ulgowej stawki podatkowej z art. 7 lit. a ustawy o państw. podatku przemysłowym dla obrotu, osiągniętego ze sprzedaży wyprodukowanego w swoim przedsiębiorstwie kwasu siarczanego Państwowej Wytwórni Prochu w Zagożdźdźnie, która przedmiot ten zużywa przy fabrykacji prochu.

Otóż w tym względzie przedewszystkiem stwierdzić należy, iż w czasie, do którego odnoszą się wspomniane transakcje kwasu siarczanego, Państwowa Wytwórnia Prochu w Zagożdźdźnie nie była jeszcze samoistnym przedsiębiorstwem przemysłowym, mającym odrębną osobowość prawną, gdyż wydzielenie tej wytwórni z ogólnej administracji, jako samoistnego przedsiębiorstwa, nastąpiło dopiero w 1927 r. na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 17/III 1927 r. Powyższy brak odrębnej osobowości po stronie Państwowej Wytwórni Prochu w Zagożdźdźnie sprawia, iż zarząd tej wytwórni, we wszelkich transakcjach, dotyczących tego zakładu, działać mógł jedynie na rzecz Skarbu Państwa, jako osoby uprawnionej, względnie zobowiązanej.

O ile więc chodzi o rozpoznawany przypadek, nabywcą wyprodukowanego przez skarżącą surowca a mianowicie kwasu siarkowego był Skarb Państwa jako taki, który artykułu tego użył w swoim zakładzie przemysłowym do fabrykacji prochu. Z akt sprawy wynika, że Państwowe Zakłady Przemysłowe w Zagożdźdźnie pracowały wyłącznie na potrzeby państwowe własne. Wobec tego także produkty tej wytwórni, t. j. proch, nie były przeznaczone do dalszej sprzedaży, lecz służyły tylko do zaspokojenia potrzeb wojska, a więc do celów własnej konsumpcji.

Skoro więc władze wymiarowe przy wymiarze podatku dla obrotu, wynikającego z dostarczenia kwasu siarkowego, zużytego do fabrykacji prochu, a przeznaczanego na potrzeby wojska, nie przyznały 1% ulgowej stawki podatkowej, to Najwyższy Trybunał Administracyjny nie dopatrzył się w tej okoliczności obrazu postanowienia art. 7 lit. a powołanej ustawy (wyciąg z wyroku N. T. A. L. Rej. 3540/28 w sprawie skargi f. „Kijewski, Scholtze i S-ka”).

PRACA NADLICZBOWA A WYNAGRODZENIE ZA URLOP. — Sąd Najwyższy (w sprawie Nr. I C 1675/29) rozważał sprawę, związaną z wykładnią art. 4 ustawy o urlopach, stanowiącego, że w razie pracy na akord lub na sztuki pracownikowi należy się za czas urlopu wynagrodzenie, obliczone według przeciętnego zarobku pracownika w ciągu 3 miesięcy, bezpośrednio poprzedzających urlop. Istotna myśl tego przepisu, jak wyjaśnia Sąd Najwyższy, polega na zapewnieniu pracowni-

kowi przez czas trwania urlopu wynagrodzenia bądź takiego samego, jakie byłby otrzymywał, gdyby przez ten czas pracował, bądź przynajmniej możliwie doń zbliżonego.

W świetle powyższej zasady wpływ zatrudnienia pracownika w godzinach nadliczbowych w okresie, poprzedzającym urlop, na jego wynagrodzenie za czas urlopu musi być całkowicie uzależniony od okoliczności czynu, a mianowicie od charakteru i trwałości owego dodatkowego zatrudnienia. Jeżeli bowiem, jak to przeważnie bywa, praca nadliczbowa jest jedynie przegodna i krótkotrwała, to dodatkowa za nią zapłaćta nie może i nie powinna być brana pod uwagę przy określeniu wynagrodzenia za czas urlopu. Mogą jednak zachodzić wypadki, kiedy praca w godzinach nadliczbowych staje się w danym przedsiębiorstwie pracą normalną, a wtedy praca w godzinach nadliczbowych według okoliczności faktycznych musi mieć wpływ na wynagrodzenie za czas urlopu, w przeciwnym bowiem razie, wbrew intencji ustawodawcy, pracownik otrzymałby za czas urlopu wynagrodzenie niższe od tego, jakie byłby otrzymał, gdyby przez ten czas pracował.

UPRAWNIENIA UPADŁEGO PO ZATWIERDZENIU UKŁADU. — Sąd Najwyższy (w sprawie Nr. I C 1780/29) wyjaśnił, że wobec postanowienia art. 525 Kodeksu Handlowego w myśl którego po zawarciu przez upadłego z wierzycielami układu i po zatwierdzeniu tego układu przez sąd, czynności syndyka tymczasowego ustają i obowiązany on jest tylko do złożenia rachunku upadłemu i oddania mu jego mienia — wskutek zawarcia i zatwierdzenia układu istnienie masy upadłości zostaje przerwane, a upadły odzyskuje prawo rozporządzenia swoim majątkiem, wobec czego syndyk nie jest uprawniony do podejmowania czynności, zmierzających do włączenia do masy spadkowej upadłego jakiegokolwiek majątku, jako należącego do b. upadłego, gdyż o prawa swoje, o ile byłyby naruszone, może się upomnieć tylko b. upadły, względnie jego wierzyciele, w granicach, zakreślonych ustawą.

POTRĄCALNOŚĆ KAR ZA ZWŁOKĘ PRZY USTALENIU DOCHODU. — Najwyższy Trybunał Administracyjny (w sprawie L. Rej. 2397/28) rozważał kwestję, czy zwiększone przez płatnika odsetki (kary) za zwłokę ulegają potrąceniu od podstawy wymiarowej podatku dochodowego, i orzekł, co następuje:

Według ustawy o podatku dochodowym od ogólnego dochodu należy odliczyć bezpośrednio podatki państwowe i samorządowe, przymusowe lub ustawowe świadczenia pieniężne oraz świadczenia przymusowe innego rodzaju na cele publiczne, z wyjątkiem wymienionych w ustawie podatków i danin, między innymi państwowego podatku dochodowego. Niepotrącał-

¹⁾ P. tyg. „Polska Gospodarcza” zesz. 51/1930, str. 2237.

ność podatku dochodowego jest zatem jednym z wyjątków od reguły, że bezpośrednie podatki i przymusowe lub ustawowe świadczenia należy odliczyć od ogólnego dochodu. Zważywszy przeto, że wspomniany wyjątek nie może podlegać rozciągłej wykładni, i że kary za zwłokę, bez względu na to, od jakiej zaległości podatkowej przypadają, mają swój byt samoistny, oparty na specjalnych przepisach prawnych, co się przedewszystkiem w tem przejawia, że o ich należności, obowiązku uiszczenia oraz wysokości nie decydują wcale momenty miar-

dajne dla ustalenia świadczenia podatkowego, lecz zupełnie inne kryteria, a mianowicie powstanie zaległości z winy płatnika — przeto należy uznać, iż nie są one tak związane z świadczeniem głównym, od którego przypadają, iżby musiały dzielić jego los. To też Trybunał stanął na stanowisku, że kary za zwłokę są ustawowem świadczeniem pieniężnym, nie będącem podatkiem w ścisłym znaczeniu, i orzekł, że kary za zwłokę ulegają odliczeniu od ogólnego dochodu przy ustalaniu podstawy wymiaru podatku dochodowego.

KRONIKA BIEŻĄCA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

USTAWY:

Monopol zapalczany — ust. z dn. 30/I 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 9, poz. 45).

Zaciągnięcie 6½% pożyczki zagranicznej — ust. z dn. 26/I 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 9, poz. 46).

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA:

Zmiany organizacji komisji szacunkowych do spraw podatku przemysłowego i dochodowego w okręgu województwa śląskiego — rozp. Ministra Skarbu z dn. 31/XII 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 9, poz. 47).

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

9 lutego:

— „Wielkopolska Spółdzielnia Kredytowa”, S. A.: zebra. nadzwycz. (zmiany statutu) — o godz. 19 w lokalu „Pod Strzechą” w Poznaniu.

19 lutego:

— „Bank Handlowo-Przemysłowy”, S. A.: zebra. zwycz. — o godz. 18 w lokalu S-ki we Włocławku, ul. Cyganka 19.

21 lutego:

— **Fabryka Maszyn, Odlewnia Żelaza i Metali „Bracia Kanczewscy”**, S. A.: zebra. zwycz. — o godz. 18 w lokalu S-ki w Częstochowie; ul. Ogrodowa 51/53.

23 lutego:

— „Kolej Lokalna Lwów — Stojanów”, S. A.: zebra. zwycz. — o godz. 11 w lokalu Biura Zarządów Małopolskich

Kolei Lokalnych we Lwowie w gmachu Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych (pokój 453).

25 lutego:

— „Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń Cukrowni w Polsce”, S. A.: zebra. zwycz. (zmiany statutu) — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Krakowskie-Przedmieście 7 m. 19.

— **Pierwsza Krajowa Hurtownia Win i Spirytualji „Maurycy Seydel i S-ki”**, S. A. (w likwidacji): zebra. zwycz. (sprawozdanie Komisji Likwidacyjnej) — o godz. 17½ w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Senatorska 38.

26 lutego:

— **Towarzystwo Akcyjne Fabryki Szkła, dawniej „S. Reich i S-ka”**, S. A.: zebra. nadzwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 11 w lokalu S-ki w Zawierciu, ul. Towarowa 16.

28 lutego:

— **Spółka Akcyjna Gospodarstwa Krajowego „Ekonomja”**, S. A.: zebra. zwycz. — o godz. 16 w Warszawie, ul. Częstochowska 44 m. 9.

2 marca:

— „**Spółka Akcyjna dla Budowy Mieszkań w Bielsku**”, S. A.: zebra. zwycz. — o godz. 17 min. 30 w biurach Związku Przemysłowców w Bielsku, ul. Wzgórze 19.

11 marca:

— „**Wileński Bank Ziemiński**”, S. A.: zebra. zwycz. (rozpatrzenie projektu nowego statutu) — o godz. 18 w lokalu S-ki w Wilnie, ul. Mickiewicza 8 (ewent. II termin — dn. 30 marca o godz. 18).

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

PODATKI I OPŁATY

ULGI PODATKOWE PRZY EKSPORCIE PAPIERÓWKI. — Okólnikiem z dnia 22 stycznia 1931 r. Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Ministerstwem Przemysłu i Handlu obniżyło do ½ stawkę podatku przemysłowego od obrotu, przypadającego od transakcyj eksportowych papierówką, z wyjątkiem osikowej, dokonanych w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 1931 r.

Ulga niniejsza stosowana będzie przy ścisłym przestrzeganiu przepisów ustępu pierwszego § 9 rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 8 sierpnia 1925 r.

ULGI PODATKOWE PRZY EKSPORCIE BITEGO DROBIU. — Okólnikiem z dn. 22 stycznia 1931 r. L. D. V 12103/4 Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Ministerstwem Przemysłu i Handlu zawiesiło od dn. 1 grudnia 1930 r. pobór podatku przemysłowego od obrotu, przypadającego od transakcyj eksportowych bitym drobiem.

Ulga ta stosowana będzie przy ścisłym przestrzeganiu przepisów ust. pierwszego § 9 rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 8 sierpnia 1925 r.

PRZESUNIĘCIE NA ROK 1931 TERMINU DO SKŁADANIA ZEZNAŃ O DOCHODZIE. — Rozporządzeniem Ministra Skarbu z dn. 23 stycznia 1931 r. termin składania przez osoby fizyczne i spadki wakuujące (nieobjęte) zeznań o dochodzie, wyznaczony w art. 50 ustawy o państwowym podatku dochodowym, przesunięty został na rok podatkowy 1931 z dnia 1 marca do dnia 1 maja 1931 r.

ODROCZENIE TERMINU SKŁADANIA ZEZNAŃ O OBRODZIE ZA 1930 R. — Okólnikiem z dn. 28 stycznia 1931 r. L. D. V 526/4 Ministerstwo Skarbu odroczyło termin składania zeznań o obrocie za 1930 r. dla instytucji kredytu krótkoterminowego (banków akcyjnych) do dn. 15 marca 1931 r. włącznie.

W tymże terminie, t. j. do dn. 15 marca 1931 r. włącznie, winny być wpłacone ewentualne różnice pomiędzy kwotami podatku, przypadającymi od wykazanego w zeznaniach za 1930 r. obrotu, a kwotami już wpłaconymi, przyczem od wpłaconych w powyższym terminie kwot nie będą pobierane kary za zwłokę i odsetki.

WYZNACZENIE KONTYNGENTU CUKRU NA CZAS OD 1 PAŹDZIERNIKA 1930 R. DO 30 WRZEŚNIA 1931 R. — Rozporządzeniem Ministra Skarbu z dn. 9 stycznia 1931 r., wydanem w porozumieniu z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa, został wyznaczony na potrzeby ludności na obszarze Rzeczypospolitej na okres czasu od 1 października 1930 r. do 30 września 1931 r. ostateczny kontyngent cukru:

- a) zasadniczy kontyngent cukru białego w ilości 3,473.500 q,
b) zapasowy kontyngent w ilości 173.675 q takiegoż cukru.

Ostateczny kontyngent zasadniczy, tudzież zapasowy, będzie rozdzielony zgodnie z postanowieniami art. 3 ustawy o uregulowaniu obrotu cukrem pomiędzy poszczególne cukrownie po ukończeniu przerobu produkcji cukru w bieżącej kampanji przez wszystkie cukrownie, położone na obszarze Rzeczypospolitej, najpóźniej do dn. 31 marca 1931 r. Do czasu dokonania podziału ostatecznych kontyngentów poszczególne cukrownie będą mogły wypuścić na rynek wewnętrzny na poczet tego ostatecznego kontyngentu do 80% ich prowizorycznego kontyngentu zasadniczego, określonego na bieżący okres. Cukrownie, które ukończyły całkowicie kampanję, mogą przed dokonaniem rozdziału ostatecznego kontyngentu wywozić cukier zagranicę ponad normę, określoną w § 16 rozporządzenia z dn. 17 grudnia 1925 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 6/1926, poz. 32) jedynie za zgodą Ministerstwa Skarbu.

PRZEDŁUŻENIE MANDATÓW CZŁONKÓW KOMISJI SZACUNKOWYCH I ODWOŁAWCZYCH DLA SPRAW PODATKU MAJĄTKOWEGO. — Okólnikiem z dn. 14 stycznia 1930 r. Ministerstwo Skarbu przedłużyło mandaty członków (zastępców) komisji szacunkowych i odwoławczych dla spraw podatku majątkowego do końca 1930 r.

Z uwagi na to, że komisje powyższe mogą być jeszcze potrzebne w przyszłości, Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 27 stycznia przedłużyło mandaty do końca 1931 r.

WYKŁADNIA USTAWY O OPŁATACH STEMPLOWYCH. — W przypadku konkretnym gmina miejska wypuściła w dzierżawę na lat 20 elektrownię miejską spółce, związanej celem eksploatacji tej elektrowni. Kontrakt dzierżawy zawiera m. in. postanowienia następujące: „W razie potrzeby wzmocnienia siły elektrowni w ciągu pierwszych 15 lat dzierżawy spółka uskuteczni to swoim kosztem. Po upływie terminu umowy wszelkie budynki, maszyny i urządzenia elektrowni, uskutecznione w pierwszych 15 latach według prowadzonej księgi inwentarzowej, przechodzą na własność magistratu bezpłatnie. W ciągu pozostałych 5 lat dzierżawy spółka ponosi również koszty wzmocnienia siły elektrowni, które jednak po upływie terminu umowy magistrat obowiązany jest spółce zwrócić przy amortyzacji takowych w stosunku 5% rocznie, poczynając od 16 roku dzierżawy”.

Najwyższy Trybunał Administracyjny orzekł wyrokiem z dn. 17 października 1930 r. L. Rej. 3101/28, że do podstawy wymiaru opłaty stempłowej należy włączyć świadczenia dzierżawcy, polegające na odstąpieniu gminie — po upływie czasu, na który umowa została zawarta — urządzeń, wprowadzonych przez dzierżawcę w ciągu pierwszych 15 lat trwania umowy.

Do świadczenia, o którym mowa, mają zastosowanie art. 9 i 22 ustawy o opl. stempl. Ostateczne ustalenie podstawy wymiaru ma zatem nastąpić dopiero po ustaniu stosunku dzierżawy. Ustalenie to następuje przez włączenie do podstawy wymiaru świadczenia wyżej określonego według jego wartości w ostatnim dniu trwania stosunku dzierżawy, t. j. w tym dniu, w którym gmina uzyska własność urządzeń, wprowadzonych w pierwszych 15 latach.

KALENDARZYK PODATKOWY NA LUTY 1930 R. — W lutym r. b. płatne są następujące podatki:

1) w ciągu lutego — wpłata państwowego podatku od nieruchomości miejskich i niektórych wiejskich za IV kwartał 1930 r. tudzież podatku od lokali za I kwartał 1931 r.;

2) do 15 lutego — zaliczka miesięczna na poczet państwowego podatku przemysłowego od obrotu, osiągniętego w styczniu r. b. przez przedsiębiorstwa handlowe I i II kategorii i przemysłowe I—V kategorii, prowadzące prawidłowe księgi handlowe, oraz przez przedsiębiorstwa sprawozdawcze;

3) do 28 lutego — wpłata raty na poczet zaległości podatku majątkowego w wysokości 3% wartości majątku w II i III grupie kontyngentowej, przyjęj za podstawę wymiaru tego podatku;

4) do dnia 7 lutego — podatek dochodowy od oposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę, potrącony w ciągu stycznia 1931 r.

Nadto płatne są zaległości, odroczone i rozłożone na raty z terminem płatności w lutym, tudzież podatki, na które płatnicy otrzymali nakazy płatnicze również z terminem płatności w tym miesiącu.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 26 do 31 stycznia 1931 r.

— Okres sprawozdawczy minął przy tendencji słabszej dla większości notowanych walut. Kursy kształtowały się następująco: dolary, franki francuskie i szwajcarskie, belgi, korony czeskosłowackie, szylingi austriackie, liry włoskie i floreny holenderskie wykazują zniżkę w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego, bez zmiany pozostał jedynie kurs koron szwedzkich, nieco zaś podniósł się — funtów szterlingów, koron norweskich, guldenów gdańskich i lei rumuńskich. Zapotrzebowanie na dolary gotówkowe były nadal niewielkie; kurs ich wykazuje dość znaczną zniżkę — do $\text{zł } 8.91$ za $\text{\$ } 1$. W obrotach przywrotnych również nastąpiła zniżka — nieco większa — do $\text{zł } 8.9025$ za $\text{\$ } 1$.

Wysokość dziennego zapotrzebowania nie przekraczała niskiego poziomu ostatnich tygodni.

	Kurs najniższy	Kurs najwyższy	Kurs w dn. 31/I
	w zł		
Dolary St. Zjedn.	8.914	8.913	8.914
" " " " " telegr.	8.923	8.922	8.923
Funty szterlingów	43.32½	43.31½	43.32½
Franki francuskie	34.97	34.96½	34.96½
Franki szwajcarskie	172.62	172.39	172.39
Belgi	124.39	124.38	124.39
Korony czeskosłowackie	26.40½	26.39½	—
Szylingi austriackie	125.42	125.37	—
Liry włoskie	46.71½	46.70	46.70
Floreny holenderskie	359.10	358.60	358.60
Korony szwedzkie	238.85	238.78	238.85
Korony duńskie	238.60	238.60	—
Guldeny gdańskie	17.5.21	17.3.20	17.3.21
Leje rumuńskie	5.31	5.31	—

Dla papierów lokacyjnych państwowych panowała w okresie sprawozdawczym tendencja mocna. Specjalnie dużym zainteresowaniem cieszyły się pożyczki premjowe, uzyskując poważne wyższe kursowe, a mianowicie: 3% Pożyczka Budowlana, notowana dotychczas niemal wyłącznie al pari, zyskała $\text{zł } 0.50$, 4% Pożyczka Inwestycyjna sztuki + $\text{zł } 4.50$, serja + 6.00 , 5% Pożyczka Dolarowa + $\text{zł } 8.50$. Kursy pozostałych papierów tej grupy również kształtowały się zwyklowo: 6% Pożyczka Dolarowa wykazuje wzrost o 2¼%, 10% Pożyczka Kolejowa + ½%; bez zmiany pozostał kurs 5% Pożyczki Konwersyjnej, jak również listów zastawnych i obligacji banków państwowych.

Również i dział listów zastawnych wykazuje poprawę; przy wzrastającym zainteresowaniu większość papierów tej grupy miała nieco większe obroty, kursy zaś kształtowały się zwyklowo, osiągając niewielkie wyższe w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego. Dotyczy to zarówno listów ziemskich i miejskich, jak i prowincjonalnych. Z pośród listów zastawnych w walucie obcej obracano nadal 7% i 8% L. Z. T-wa Kredytowego Ziemińskiego w Warszawie (dolarowemi) — po kursach dotychczasowych.

Dla obligacji panowała tendencja nieco mocniejsza, i notowane VI oraz VIII i IX 6% Obligacje Pożyczek Konwersyjnych m. Warszawy 1926 r. wykazują niewielką poprawę kursów. W okresie sprawozdawczym po raz pierwszy zanotowane zostały obligacje I 4½% Pożyczki Konwersyjnej m. Warszawy 1926 r. po kursie 59.00.

	Wartość nominalna	Kurs naj-wyższy	Kurs naj-niższy	Kurs w dn. 31/I
3% Pożyczka Budowlana	zł w zł. 50	50'75	50'00	50'00
4% " Inwestycyjna	zł w zł. 100	97'00	92'00	—
4% " " (serie)	zł w zł. 100	102'00	97'00	—
5% " Dolarowa	\$ 5	55'00	46'50	54'00
			-55'00	
		w %	nominału	
5% Pożyczka Konwersyjna	zł	48'00	48'00	48'00
6% " Dolarowa	\$	70'00	67'25	69'75
10% " Kolejowa	fr. w zł.	103'50	102'75	—
7% L. Z. Państ. Banku Roln.	zł w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
8% " " " "	zł w zł. 1927	94'00	94'00	94'00
7% L. Z. " Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
8% " " " "	zł w zł. 1924	94'00	94'00	94'00
7% Obl. Kom. " " "	zł w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
8% " " " "	zł w zł. 1924	94'00	94'00	94'00
8% Obl. Bud. " " "	zł w zł. 1927	93'00	93'00	—
8% Obl. Polskiego Banku Komunalnego III em.	zł w zł. 1924	93'00	93'00	—
4% L. Z. T-wa Kred. Ziems.	zł	41'50	40'00	—
4% " " " " "	zł	52'75	51'50	52'50
			-52'75	
7% L. Z. T-wa Kredyt. Ziems. w Warszawie, 1928 r.	\$	76'50	76'50	—
8% L. Z. T-wa Kred. Ziems. w Warszawie, 1924 r.	\$	90'00	90'00	—
4% L. Z. T-wa Kred. m. Warsz.	zł	53'25	52'75	—
5% " " " " "	zł	58'00	57'50	58'00
8% " " " " "	zł	72'50	71'00	72'00
8% " " " " Kalisza	zł	62'00	62'00	—
8% " " " " Lublina	zł	62'00	62'00	—
10% " " " " "	zł	77'00	76'50	—
8% " " " " Łodzi	zł	68'00	68'00	68'00
8% " " " " Piotrkowa	zł	62'50	62'00	—
10% " " " " Radomia	zł	76'00	75'50	—
10% " " " " Siedlec	zł	75'00	74'25	—
I 4% Obl. Pożyczki Konwers. m. Warszawy 1926 r.	zł	59'00	59'00	—
VI 6% Obl. Pożyczki Konwers. m. Warszawy 1926 r.	zł	52'00	52'00	52'00
VIII i IX 6% Obl. Pożyczki Konwers. m. Warszawy 1926 r.	zł	50'25	49'50	50'00

ZŁOTY ZAGRANICĄ

	Gdańsk ¹⁾	Berlin ¹⁾	Wiedeń ¹⁾	Paryż ³⁾	Zurych ¹⁾
1931					
26/I	57'67—57'79	47'025—47'225	79'53—79'81	—	57'90
27 "	"	"	"	—	57'925
28 "	57'65—57'77	47'0—47'20	79'545—79'825	—	"
29 "	57'65—57'76	47'025—47'225	79'53—79'81	286'00	"
30 "	57'64—57'76	47'00—47'20	—	—	57'92
31 "	57'65—57'76	47'025—47'225	79'545—79'825	—	57'925
1931					
26 I	Londyn ²⁾ 43'32	Praga ¹⁾ —	New-York ¹⁾ 11'23½	Amsterdam ¹⁾ —	
27 "	43'33	377'75	"	—	
28 "	43'34	—	"	—	
29 "	43'33	—	"	—	
30 "	43'34	377'75	"	—	
31 "	43'33	—	—	—	

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH

	Kurs naj-wyższy	Kurs naj-niższy	Kurs ultimo	Obroty
	(w %/o-ach nominalu)			
Giełda w New-York'u				
6% pożyczka dolarowa z 1920 r. \$				
12—17/I	67	63	64½	29.000
19—24/I	66	64	66	11.000
26—31/I	67½	66	66	7.000

¹⁾ Za zł 100.²⁾ Za £ 1.

8% pożyczka z 1925 r. (Dillon, Read & Co.)

12—17/I	84½	83	84½	54.000
19—24/I	83½	82½	82½	45.000
26—31/I	84	82½	84	68.000

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.

12—17/I	79	76½	79	267.000
19—24/I	80	77½	80	210.000
26—31/I	80	78½	79¾	242.000

7% pożyczka m. Warszawy z 1928 r.

12—17/I	64½	57½	56	72.000
19—24/I	64¾	56¾	62	25.000
26—31/I	62¾	61¼	62¼	12.000

7% pożyczka śląska z 1928 r.

12—17/I	65½	59	59½	47.000
19—24/I	63	58½	63	9.000
26—31/I	64½	61	61	16.000

Giełda w Londynie

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.

12—17/I	84'25	81'25	81'75	
19—24/I	82'65	80'15	82'15	
26—31/I	82'50	80'50	82'00	

Giełda w Zurychu

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.

12—17/I	77'50	75'50	—	
19—24/I	78'00	75'00	—	
26—31/I	—	—	—	

Giełda w Sztokholmie

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.

Październik 1930	83	77½	77½	15.000
Listopad "	79	77	77	14.000

Giełda w Paryżu

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.

12—17/I	87'40	86'65		
19—24/I	96'10	86'90		
26—31/I	99'45	94'05		

Giełda w Medjolanie

7% pożyczka włoska z 1924 r. Liry

12—17/I	99'40	99'20	99'40	50
19—24/I	99'50	99'20	99'50	484
26—31/I	99'50	99'40	99'50	130

Z BANKU POLSKIEGO

STAN RACHUNKÓW BANKU POLSKIEGO W DN.

20 STYCZNIA 1931 R. — Już w poprzednim sprawozdaniu pisaliśmy, że powstrzymywane w grudniu — ze względu na ultimo roczne — zapotrzebowanie walutowe wystąpiło z całą siłą w styczniu, powodując odpływ walut z Banku Polskiego, nie przybierający jednak znacznie większych rozmiarów i o wiele mniejszy niż w styczniu 1930 r. Mianowicie, naskutek tego odpływu walut rezerwy walutowe Banku zmniejszyły się w I dekadzie stycznia z zł 412'7 miljn. do zł 399'7 miljn. i w II dekadzie w dalszym ciągu do zł 388'4 miljn., a więc w nieco słabszym stopniu. Spadek powyższy dotyczył głównie rezerw walutowych, wchodzących w skład pokrycia obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań, które to rezerwy zmniejszyły się w I dekadzie o zł 12'1 miljn. i w II dekadzie o zł 14'2 miljn., podczas gdy rezerwy, niezaliczone do pokrycia, w I dekadzie obniżyły się tylko o zł 0'8 miljn., a w II dekadzie nawet wzrosły o zł 3'0 miljn.

Rezerwy złote wzrastały — jak zwykle — tylko dzięki drobnemu skupowi złota (głównie w monetach), dokonywanemu przez oddziały Banku; skup ten wyniósł w II dekadzie stycznia zł 105 tys. i spowodował wzrost zapasu złota, znajdującego się w skarbcu Banku, z zł 484'9 miljn. do zł 485'0 miljn.; zapas złota, znajdującego się zagranicą, pozostał niezmienny (zł 77'4 miljn.), tak, że ogólny zapas złota wzrósł tylko z zł 562'3 miljn. do zł 562'4 miljn.

Zmiany w stanie rezerw złoto-walutowych, stanowiących pokrycie obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań

Banku, w ciągu 2 pierwszych dekad r. b. ilustruje następujące zestawienie (w tys. zł):

	31/XII 1930	10/I 1931	20/I 1931
Złoto	562.244	562.288	562.393
Waluty i dewizy netto . .	288.417	276.243	261.906
Razem:	850.662	838.531	824.299

W stosunku do sumy obiegu banknotów i natychmiast płatnych zobowiązań powyższe pokrycie złoto-walutowe stanowiło w dn. 20/I 56·33%, gdy w dn. 10/I 56·42% i w dn. 31/XII 1930 r. 55·29% (statutowe minimum 40%). Samo pokrycie złotem wynosiło: w dn. 20/I 38·43%, w dn. 10/I 37·84%, w dn. 31/XII 1930 r. 36·54% (statutowe minimum 30%).

Stosunkowo znacznie słabszy spadek procentu pokrycia niż sumy pokrycia (rezerw) tłumaczy się jednoczesnym zmniejszeniem się sumy obiegu biletów bankowych i natychmiast płatnych zobowiązań, mianowicie z zł 1.486·1 miljn. do zł 1.463·5 miljn.

Właściwie zmniejszył się — i to silnie — tylko jeden składnik powyższej sumy, mianowicie obieg biletów bankowych (z zł 1.204·7 miljn. do zł 1.154·5 miljn.), podczas gdy drugi składnik — natychmiast płatne zobowiązania — wykazał dość znaczny wzrost — ze zł 281·5 miljn. do zł 309·0 miljn.

Wzrost zobowiązań dotyczy głównie lokat żyrowych, które zwiększyły się w dekadzie sprawozdawczej z zł 260·9 miljn. do zł 286·8 miljn. (w I dekadzie stycznia o zł 71·9 miljn.), przy czym — podobnie jak w I dekadzie — znacznie silniej wzrosły lokaty kas państwowych (z zł 64·7 miljn. do zł 88·8 miljn.), a w bardzo nieznacznym stopniu — lokaty na rachunkach prywatnych (z zł 196·2 miljn. do zł 197·9 miljn.).

Z innych pozycji natychmiast płatnych zobowiązań — saldo rachunku zakupu srebra pozostało w dalszym ciągu niezmiennione (zł 13·0 miljn.), saldo rachunku państwowego funduszu kredytowego wykazało spadek do minimalnej kwoty zł 0·05 miljn., a jedynie saldo pozycji „różne r. chunki” wzrosło — z zł 7·3 miljn. do zł 9·2 miljn.

Spadek obiegu biletów bankowych w II dekadzie stycznia o 4·4% (w I dekadzie o 9·3%) stanowił w pierwszym rzędzie odpowiednik wzrostu lokat na rachunkach żyrowych, poza tem zaś wiązał się z odpływem walut z Banku i ze skurczeniem się kredytów Banku.

Kredyty dyskontowe wykorzystane (suma weksli w portfelu), które — po spadku w grudniu 1930 r. o zł 8·9 miljn. — w I dekadzie stycznia obniżyły się w dalszym ciągu, i to bardzo silnie, bo o zł 29·8 miljn., zniżkowały i w dekadzie sprawozdawczej, mianowicie o zł 14·7 miljn. do zł 627·6 miljn. Natomiast pożyczki zastawowe, które w I dekadzie również silnie zmniejszyły się (o zł 8·9 miljn.), wykazały w dekadzie sprawozdawczej lekki wzrost — o zł 1·2 miljn. do zł 78·7 miljn.

Z innych pozycji bankowego pokrycia obiegu — suma weksli zagranicznych wykazała spadek z zł 106·8 miljn. do zł 101·3 miljn., zapas monet srebrnych i bilonu, przejętych przez Bank na własność, wzrósł o zł 0·5 miljn. do zł 12·8 miljn. i zapas papierów procentowych własnych zwiększył się o zł 2·3 miljn. do zł 10·4 miljn.

Podkreślić należy, że od I dekady stycznia Bank Polski zgodnie z przepisami statutu pokrycie bankowe liczy tylko w stosunku do niepokrytej przez pokrycie złoto-walutowe części obiegu banknotów, nie odnosząc go natomiast już do natychmiast płatnych zobowiązań. Jednocześnie Bank wprowadził do pokrycia bankowego równorzędnie z portfelem weksli krajowych — portfel weksli zagranicznych, zawartych w pozycji „pieniędzy i należności zagranicznych, niezaliczonych do pokrycia” (rezerwy walutowe niezaliczone). W związku z tem sumy ogólne bankowego pokrycia w r. b. są właściwie nie-

porównalne z sumami pokrycia w r. ub., jak to widać z poniższego zestawienia (w tys. zł):

	31/XII 1930	10/I 1931	20/I 1931
Weksle	672.047	642.273	627.602
Weksle zagraniczne	106.799	101.260
Polskie monety srebrne i bilon	12.160	12.260	12.794
Pożyczki, zabezpieczone zastawami	86.344	77.448	78.689
Papiery proc. własne	8.835	8.132	10.394
Razem:	779.386	846.912	830.739

Obieg pieniędzy skarbowych, wykazujący naogół nieznaczne tylko wahania, po spadku w I dekadzie o zł 8·2 miljn., zmniejszył się w dekadzie sprawozdawczej w nieco mniejszym stopniu — o zł 6·7 miljn., osiągając poziom zł 226·2 miljn.

Na sumę powyższą składa się: 1) obieg biletów państwowych (5-złotowych) w wys. zł 1·5 miljn. (w dn. 10/I zł 1·5 miljn.), 2) obieg biletów zdawkowych (5- i 2-złotowych) w wys. zł 1·1 miljn. (w dn. 10/I zł 1·1 miljn.), 3) obieg monet srebrnych (5-, 2- i 1-złotowych) w wys. zł 151·5 miljn. (w dn. 10/I zł 156·0 miljn.), 4) obieg bilonu niklowego i brzożowego w wys. zł 72·1 miljn. (w dn. 10/I zł 74·3 miljn.). Bilety zdawkowe i państwowe są już wycofane, podlegają jednak jeszcze wymianie.

AKTYWA

ZŁOTO w skarbcu	zł 484.997.389·04	
„ zagranicą	77.395.709·57	
	<u>zł 562.393.098·61</u>	
PIENIĄDZE I NALEŻN. ZAGRAN.	zł 261.906.111·47	zł 824.299.210·08
PIENIĄDZE I NALEŻN. ZAGR., niezaliczone do pokrycia	„ 126.479.160·10	
POLSKIE MONETY SREBRNE I BILON	„ 12.793.891·23	
PORTFEL WEKSLOWY	„ 627.601.812·87	
POŻYCZKI ZASTAWOWE	„ 78.688.830·93	
PAPIERY PROCENTOWE WŁASNE	„ 10.393.952·24	
PAPIERY FUNDUSZU ZAPASOWEGO	„ 87.804.409·66	
NIERUCHOMOŚCI	„ 20.000.000·—	
INNE AKTYWA	„ 120.275.646·69	
	<u>zł 1.998.336.913·80</u>	

PASYWA

KAPITAŁ ZAKŁADOWY	zł 150.000.000·—
FUNDUSZ ZAPASOWY	„ 114.000.000·—
NATYCHM. PŁATNE ZOBOWIĄZANIA:	
a) rachunki żyrowe kas państwowych	zł 88.814.496·74
b) pozostałe rachunki żyrowe	„ 197.939.036·12
c) rachunek zakupu srebra	„ 13.000.000·—
d) rachunek państw. funduszu kredyt.	„ 50.548·39
e) różne rachunki	„ 9.187.980·84
	<u>zł 308.992.062·09</u>
OBIEG BILETÓW BANKOWYCH	zł 1.154.464.870·—
INNE PASYWA	„ 180.879.981·71
	<u>zł 1.908.336.913·80</u>

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

KRONIKA ZAGRANICZNA

M. IN. NA PODSTAWIE RAPORTÓW I DONIESIEN POLSKICH PLACÓWEK ZAGRANICZNYCH

OGÓLNE

PROJEKTY ODNOWIENIA SKANDYNAWSKIEJ UNII MONETARNEJ. — W lutym r. b. w Kopenhadze

odbędzie się konferencja w sprawie odnowienia unii monetarnej między Szwecją, Norwegią i Danią; wezmą w niej udział reprezentanci zarówno banków emisyjnych, jak i rządów. Konferencja nie ma

na celu powzięcie żadnych decydujących wniosków, a jedynie ustalenie zasadniczych wytycznych, które będą mogły stanowić punkt wyjścia dla przyszłych szczegółowych porozumień zarówno między

rzadami i bankami emisyjnymi, jak i bankami prywatnymi. Panuje pogląd, że konferencja będzie miała przebieg pomyślny, i już niedługo po niej rozpocząć można będzie praktyczne prace nad ujednostajnieniem systemu monetarnego państw skandynawskich, jak to miało miejsce przed wojną.

PRODUKCJA STALI W 1930 R. — Czasopismo „Steel” w Cleveland opublikowało dane, dotyczące światowej produkcji żelaza w r. ub. Według danych tych światowa produkcja stali sztabowej wyniosła w r. ub. około 95 miljn. t (à 1.016 kg), wobec 117.7 miljn. t w 1929 r. i 107.4 miljn. t 1928 r.; podobnie produkcja surowki wyniosła w r. ub. 79.5 miljn. t wobec 96.4 miljn. t w 1927 r. i 87.1 miljn. t w 1928 r. Oznacza to, że w r. ub. produkcja stali okazała się o 19% i surowki o 17.4% mniejszą niż w roku poprzednim; udział Stanów Zjedn. Am. spadł, albo-

wiem wytworzyły one 44% produkcji światowej wobec 47.25% w 1929 r. Najsilniejszy spadek produkcji wykazały Niemcy, wyniósł on bowiem 27.5%, dalej idąc Stany Zjedn. z 24.5%, Anglia z 21.2%, Belgja 17%, Luksemburg 15.3%, Włochy 14.6%, Czechosłowacja 12.4%, okrąg Saary 11.7%, Polska 11.4% i Francja 3.4%.

OBROTY PORTÓW MORZA PÓŁNOCNEGO. — Z pośród trzech wielkich portów morza Północnego w r. ub. jedynie Hamburg wykazał nieco zwiększone obroty w porównaniu z 1929 r., podczas gdy obroty Antwerpji spadły nieznacznie, a obroty Rotterdamu bardzo silnie. Decydujący wpływ na liczby całoroczne miał przyległy ostatni kwartał r. ub., kształtujący się wybitnie niepomyślnie we wszystkich trzech portach. Liczby odnośne przedstawiają się w porównaniu z latami ubiegłymi następująco:

	Rotterdam		Hamburg		Antwerpja	
	określów	tys. tonn	określów	tys. tonn	określów	tys. tonn
1927	13.155	21.242 7	16.332	19.748 7	11.418	19.980 1
1928	12.291	20.456 3	17.629	21.438 2	11.333	20.057 8
1929	12.635	21.316 8	18.303	22.245 1	11.582	20.191 4
1930	12.409	20.412 9	20.985	22.438 3	11.002	19.865 2
IV kw. 1929	3.303	5.533 1	5.010	5.731 4	2.855	5.204 0
IV kw. 1930	3.111	5.032 0	5.661	5.640 6	2.753	4 885 3

Co się tyczy Rotterdamu, wykazującego największy spadek, to przyczyną tego jest w pewnym stopniu przeniesienie się części obrotów portów do mniejszych przystani, leżących nad Nieuwe Waterwey, łączącym Rotterdam z morzem. Obroty tych portów wynosiły w 1929 r. 25.461 9 tys. t, w porównaniu więc z 1929 r. nastąpił spadek b. nieznaczny, wynoszący zaledwie 0.1%; skutki więc depresji światowej tem silniej musiały się odbić na Rotterdamie.

We wszystkich trzech portach tonnaż okrętów był znacznie mniejszy niż w 1929 r.; wynika to z faktu, że np. w Hamburgu ilość okrętów wzrosła o 14.7%, a ich tonnaż o 0.9%, spadek ilości okrętów w Rotterdamie wyniósł 1.8%, a tonnażu — 4.2%, odpowiednio liczby dla Antwerpji wynoszą 5% i 1.6%.

FRANCJA

SYTUACJA GOSPODARCZA W ZWIĄZKU Z MIĘDZYNARODOWYM KRYZYSEM. — Jest to powszechna opinia, że Francja do tej pory została stosunkowo najmniej dotknięta przez międzynarodowy kryzys gospodarczy. Szereg przyczyn złożyło się na podtrzymanie pewnego ożywienia gospodarczego, względnie na odsunięcie momentu załamania, którego charakterystyczne objawy zaczęły dopiero pod koniec 1930 r. niepokoje społeczeństwo francuskie.

Czynnik demograficzny, który skądinąd słusznie jest uważany jako kryjący największe niebezpieczeństwo dla Francji, w danym wypadku, z punktu widzenia ekonomicznego, okazał się korzystnym. Wobec odczuwania chronicznego braku rąk roboczych, Francja jest niemal całkowicie zabezpieczona przed klęską bezrobocia. Liczna imigracja rolnicza, wynosząca obecnie około 3 miljn., daje się stosunkowo łatwo regulować przez powstrzymanie jej napływu, tembardziej, że w razie braku pracy wielu emigrantów powraca samorzutnie do krajów rodzinnych.

Francja jest w dużej mierze krajem samowystarczalnym, wobec czego stosunkowo mniej jest wrażliwa na spadek cen na rynkach międzynarodowych. W swych stosunkach handlowych z zagranicą Francja jest importermem przedewszystkiem surowców, a eksporterem głównie produktów fabrycznych. Kryzys obecny, który charakteryzuje gwałtowny spadek cen najważniejszych surowców, początkowo okazał się więc korzystny dla Francji, jako dla importera, i dopiero, gdy zmniejszył zdolność nabywczą krajów, dostarczających surowca zaczął odbijać się ujemnie na eksporcie francuskim.

Stabilizacja waluty francuskiej w 1926 r., dokonana na poziomie stosunkowo niskim, stała się źródłem t. zw. premii eksportowej, pozwalającej, dzięki różnicy cen, na zwycięską konkurencję produktów francuskich.

Do sprzyjających okoliczności należy zaliczyć także świetną sytuację finansową Francji. Duża płynność pieniądza, a, co za tem idzie, niska stopa procentowa była czynnikiem, podtrzymującym ożywienie w przemyśle. Inna rzecz, że nadmiar środków pieniężnych jest coraz więcej uważany za jedną z przyczyn wzrostu kosztów utrzymania.

Międzynarodowa współzależność gospodarcza jest obecnie zbyt duża, aby jakiś kraj mógł być całkowicie izolowany od wpływów zewnętrznych. Pomimo zatem ponysłej konjunktury wewnętrznej — 1930 r. nie przeszedł dla Francji bez pewnych niepokojów, których napięcie, jak to już zaznaczyliśmy, pod koniec roku znacznie wzrosło.

Według statystyki Ministerstwa Pracy, liczba bezrobotnych w całej Francji, zarejestrowanych przez Fundusz Bezrobocia, w dn. 20 grudnia wzrosła do 10.686, podczas gdy w dn. 27 września wynosiła zaledwie 988. W porównaniu z bezrobociem w innych krajach, liczby te, pomimo że nie obejmują wszystkich bezrobotnych, są narazie mało niepokojące. Warto zaznaczyć, iż podczas ostatniego kryzysu przemysłowego we Francji, wynikłego w związku ze stabilizacją franka, liczba bezrobotnych, zarejestrowanych w dn. 10

marca 1927 r., osiągnęła swoje maksimum — 81.918.

Przechodząc do bilansu handlowego Francji, należy stwierdzić, że statystyka, obejmująca pierwsze 11 miesięcy 1930 r., wykazuje, iż ogólny obrót wyniósł fr. 88 milj., wobec fr. 99 milj. za taki sam okres 1929 r. Import zmniejszył się o fr. 5 milj., czyli prawie o 10%, a eksport — o fr. 6 milj., t. j. o przeszło 13%.

Na zmniejszenie się importu złożyły się artykuły spożywcze, których wartość zmniejszyła się o fr. 1.571 miljn., czyli około 13%, surowce o fr. 4.976 milj., t. j. o 15%. Natomiast import towarów fabrycznych wzrósł o fr. 1.350 miljn., co stanowi około 15%.

Co do eksportu, to wartość surowców wywiezionych zmniejszyła się o fr. 2.312 miljn., towarów fabrycznych o fr. 3.674 miljn., czyli prawie o 13%, a artykułów spożywczych tylko o fr. 71 miljn.

Zasze w 1930 r. zmiany w handlu zagranicznym Francji tłumaczą się przede wszystkim spadkiem cen surowców oraz zmniejszeniem zapotrzebowaniem na artykuły spożywcze, wskutek pomyślnego urodzaju.

Sytuację tę wyjaśnia bilans ilościowy handlu zagranicznego Francji za te same 11 miesięcy 1930 r. Import wzrósł o 1.603.000 t, czyli prawie o 3%. Przedewszystkim dowieziono więcej surowców, t. j. o 1.840.000 t, z czego 519.000 t przypada na węgiel. Tak samo znacznie, bo o 241.000 t, czyli o 13%, powiększył się dowóz artykułów fabrycznych. Zmniejszenie dotyczy tylko dowozu artykułów spożywczych, mianowicie o 478 000 t.

W eksporcie zmniejszenie nastąpiło również pod względem ilościowym — 2.675.000 t. Dotyczy ono przedewszystkiem surowców — o 2.900.000 t, towarów gotowych — o 392 000 t, czyli 8%. Wywóz artykułów spożywczych wzrósł natomiast o 634.352 t, pomimo że pod względem wartości wykazał zmniejszenie, co należy przypisać spadkowi cen produktów rolnych.

Jeszcze bardziej charakterystycznym objawem, pozwalającym na ocenę sytuacji gospodarczej Francji, jest poziom cen. Wskaźnik cen hurtowych wykazuje w 1930 r. spadek z 588 do 500 w dn. 20 grudnia, ale głównie spadły ceny artykułów importowanych, dla których wskaźnik, obliczony osobno, wykazuje cofnięcie się z 530 do 382, podczas gdy wskaźnik produktów krajowych utrzymuje się na poziomie 566. Natomiast wskaźnik cen detalicznych w okresie od grudnia 1929 r. do listopada 1930 r. wzrósł z 614 do 647. Utrzymaniu się na dość wysokim poziomie, w porównaniu z innymi krajami, cen hurtowych we Francji należy przypisać zmniejszenie się eksportu. Ale jeszcze więcej zaczyna niepokoić opinię publiczną i czynniki oficjalne francuskie wzrost wskaźnika cen detalicznych, a właściwie kosztów utrzymania, którym ten wskaźnik odpowiada. Podczas gdy wskaźnik cen detalicznych w złocie w 1930 r. obniżył się w Anglii o 10 punktów, w Stanach Zjednoczonych — o 12 punktów, w Niemczech — o 14 punktów, we Włoszech — o 10 punktów, to we Francji wskaźnik ten powiększył się o 7 punktów. Trudno jest w tych warunkach myśleć o redukcji płać, która obniżyła koszty produkcji i zwiększyła zdolność eksportową producenta francuskiego.

Dotychczas, jak to zresztą wskazywała niewielka liczba bezrobotnych, przemysł francuski dotknięty został niewiele. Wskaźnik produkcji przemysłowej we wrześniu

1930 r. wyniósł 137, a więc był zaledwie o 2 punkty mniejszy od przeciętnego wskaźnika w 1929 r., a o 10 punktów większy od wskaźnika w 1928 r.

Uprzywilejowana sytuacja Francji wynika także z faktu, iż budżet na 1930/31 r. w ciągu pierwszych 8 miesięcy wykazał w dochodach nadwyżkę fr. 1.102 milj., głównie dzięki wzrostowi wpływów z podatków pośrednich. Pod względem walutowym rok ubiegły zaznaczył się kolosalnym wzrostem zapasów złota w Banku Francuskim: z r. 41.668 milj. do fr. 53.284 milj. w dn. 19 grudnia. Obieg banknotów powiększył się z fr. 68 milj. do fr. 75 milj. W związku z obfitością środków płatniczych Bank Francuski już od kwietnia 1930 r. obniżył stopę dyskontową do 2½%.

Tem jaskrawiej występuje na tem tle — niewątpliwie dobrej konjunktury — zaburzenie na rynku finansowym francuskim, który wykazał dużą solidarność z rynkami zagranicznymi. Jedynie kurs walorów o dochodzie stałym utrzymał się na poziomie prawie niezmiennym. Natomiast wskaźnik, dotyczący kursu akcji francuskich, spadł z 496 do 360, a w porównaniu z lutym 1929 r., kiedy kursy osiągnęły maksimum wysokości, spadek wynosi 188 punktów, czyli 35%. Wskaźnik walorów zagranicznych obniżył się jeszcze bardziej, gdyż z 722 w lutym 1929 r. do 417 w grudniu 1930 r. Kryzys giełdowy, co do którego we Francji niema wątpliwości, pociągnął za sobą upadek szeregu, przeważnie małych, przedsiębiorstw bankowych, co pozwoliło na pewne odprężenie sytuacji. Trudno jest jednakże orzec, czy fala zniżkowa dalej się nie posunie, pomimo że stopa kapitalizacji walorów o dochodzie zmiennym z 2% podniosła się do 4%, co mniej więcej odpowiada stopie procentowej obligacji.

Reasumując, należy stwierdzić, iż aczkolwiek dotychczas Francja wykazała odporność wobec międzynarodowego kryzysu gospodarczego, to, w związku z kryzysem giełdowym, niewątpliwą inflacją środków płatniczych, a, co za tem idzie, wysokim poziomem cen, wreszcie zależnością od sytuacji w innych krajach — przyszłość zarysowuje się mniej pomyślnie. Jak to potwierdził w swej deklaracji z dn. 27 grudnia Minister Finansów Prof. Germain — Martin, „z kolei, w ostatnich tygodniach, i Francja zaczyna odczuwać skutki kryzysu powszechnego”.

B. Przegaliński

STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI

EMISJA KREUGERA. — International Match Corporation zapowiada za pośrednictwem domu bankowego Leo Higginson and Co. ulokowanie na rynku nowojorskim obligacji na sumę \$ 50 milj., przy kursie emisyjnym 96 i stopie 5%, na okres dziesięcioletni. Pożyczka ta ma być przeznaczona na nowe inwestycje w polskim przemyśle zapalczanym, na zakup niektórych papierów niemieckich, tureckich i innych, na budowę fabryki zapałek w Turcji, wreszcie na rozszerzenie produkcji zapalczanej w krajach, objętych akcją Kreugera, jak w Norwegii, Portugalii, Danii i Kolumbji.

STANY ZJEDNOCZONE A PRZEMYSŁ AZOTOWY. — Przy omawianiu zagadnienia azotowego mało naogół uwagi

poświęca się roli Stanów Zjednoczonych Am. Prawda, iż nie mają one poważniejszej produkcji azotowej, są one jednak wielkim konsumentem nawozów azotowych, a, dysponując odpowiednią siłą finansową, starają się swoich dostawców od siebie uzależnić. Przed wojną, a zwłaszcza w czasie wojny, byli nimi producenci chilijscy, po wojnie natomiast zaczęła Ameryka importować na wielką skalę azot syntetyczny z Europy, głównie z Niemiec. Smutne doświadczenia, które Ameryka uczyniła z potasem, gdzie kartel niemiecko-francuski zaczął jej dyktować odpowiednio wysokie ceny, oraz z kauczukiem, gdzie znowu Anglicy nałożyli na nią haracz, sięgający rocznie sumy blisko \$ ½ milj., skłoniły Stany Zjednoczone do uwolnienia się od supremacji Europy i w tak ważnej dla rolnictwa i celów wojennych dziedzinie aż tu.

Kapitał amerykański wkroczył do produkcji chilijskiej i temu zdaje się należy zawdzięczyć, iż Chile wybrnęło z ciężkiej opresji, w jaką ją wpędził w latach 1921—27 nadmierny rozwój europejskiego przemysłu syntetycznego azotu.

Stany Zjednoczone podejmowały próby utworzenia własnego przemysłu azotowego. Zbudowano szereg fabryk, największe jednak z nich są nieczynne. Rentowność produkcji jest możliwa tylko przy dużej ochronie celnej, ta jednak musiałaby się zważyć całym ciężarem na rolnictwo. W warunkach trwającego od lat kryzysu amerykańskiego rolnictwa było to wykluczone, i stąd wspomniany wyżej zwrot do Chile. Będzie to miało decydujące znaczenie w dalszym rozwoju wypadków na światowym rynku azotowym. Saletra chilijska, która, według niedawno jeszcze panującego poglądu, jakoby schodziła już z widowni, wraca w 1929 r. z ilością 500 tys. t azotu, a więc bezmała ¼ produkcji światowej (2.100 tys. t), wsparta na 2 filarach: rządzie chilijskim i kapitale finansowym amerykańskim. Rząd w drodze przymusowej przeprowadził reorganizację całego aparatu produkcyjnego, jego komasację, unowocześnienie, mechanizację, słowem jego racjonalizację, co jest zrozumiałe wobec tego, iż na dochodach, płynących z opłat, nałożonych na eksport saletry, opiera się w całości budżet państwowy.

Wpominaliśmy o próbach Ameryki zbudowania własnego przemysłu. Oczywiście, iż trudności technicznych nie ma ona żadnych, wzniesione fabryki jednak nie rentują się. Mimo to buduje się nowe fabryki, wszystko — dla stworzenia rezerwy azotowej na wypadek wojny. Na to sobie jednak może pozwolić tylko zasobna w kapitały Ameryka; natomiast w innych krajach z tych samych względów wybudowane fabryki uruchamia się przy pomocy odpowiednich barjer celnych. Rośnie więc nadprodukcja, która dzisiaj już przekracza ¼ produkcji światowej, a na którą niema zbytu w krajach tropikalnych, jak to przez jakiś czas sądzono. Kryzys na rynkach bawełny, kauczuku i t. d. nie sprzyja rozwojowi konsumpcji azotu w tych „wolnych” jeszcze krajach.

J. B.

NIEMCY

PRZEMYSŁ POTASOWY W 1930 R. — Sprzedaż, dokonana przez syndykat potasowy w r. ub., wyniosła około 1.356 tys. t czystego potasu wobec 1.401 tys. t w 1929 r., wartość zrealizo-

wanej produkcji łącznie z produktami ubocznymi stanowiła RM 250 milin. Ograniczenie obrotów przypisać należy głównie eksportowi; spadek zapotrzebowania na rynku wewnętrznym był stosunkowo mniejszy. Sprawozdanie tow. komandytowego Gebr Dammanbank, z którego powyższe dane zaczerpnięta, wskazuje na wzrost konkurencji zagranicznej. W pierwszym rządzie chodzi tu o Z. S. R. R., budujący 2 kopalnie soli potasowych w Solikamsku, które będą gotowe i rozpoczną wydobycie zapewne jesienią r. b.; urzędnicy i kierownictwo techniczne kopalń solikamskich oceniane są dodatnio ze względu na zaangażowanie fachowych sił zagranicznych, ponieważ zaś produkcja ta przeznaczona będzie prawdopodobnie na eksport, liczyć się można z jej ujemnym wpływem na kształtowanie się cen. Co do produkcji hiszpańskiej, to wątpliwe jest, aby przekroczyła ona 20 tys. t potasu, choć bierze się pod uwagę założenie nowych kopalń na północ od Saragossy. Dodać tu należy, że istnieją informacje, jakoby kopalnie zarówno sowieckie, jak i hiszpańskie pozostawały w ścisłym związku z niemiecko-francuskim porozumieniem potasowym i były od niego silnie uzależnione. Eksploatacja bogactw potasowych m. Martwego nadal stoi pod znakiem zapytania, produkcja amerykańska zaś, wynosząca swego czasu 55 tys. t potasu, nie jest zdolna przekroczyć 80 tys. t rocznie. Oznacza to więc, że porozumieniu niemiecko-francuskiemu nie grozi narazie powstanie poważniejszej konkurencji; tem samem potęguje się znaczenie rosnącej produkcji polskiej. Produkcja francuska, skoncentrowana w Alzacji, nadal znajduje się w ścisłej współpracy z syndykatem niemieckim, przyczem dają się słyszeć głosy, że porozumienie, istniejące w tym względzie, będzie umocnione i utrwalone. Wydobycie we Francji stale wzrasta, i proces ten trwał jeszcze przez pierwsze 5 mies. r. ub., poczem dopiero nastąpił spadek, który nie pozwoli zapewne osiągnąć liczb produkcji z 1929 r. (494 tys. t, czego połowa na eksport).

Największym odbiorcą syndykatu okazuje się ostatnio I. G. Farbenindustrie, którego zapotrzebowanie wynosiło w latach ubiegłych około 100 tys. t potasu rocznie. Nastąpi zapewne ściślejsze porozumienie między Farbenindustrie a syndykatem odnośnie mieszanek nawozowych; w Stanach Zjedn. zwiększono ostatnio w tych mieszkankach zawartość procentową potasu. Projekty utworzenia niemieckiego trustu potasowego nie zostały zrealizowane wskutek niechętnego stanowiska koncernu Salzedfurth. Stworzenie porozumienia w dziedzinie zbytu produktów ubocznych okazało się celowe, przyczyniając się do uregulowania rynku; porozumienie to obowiązuje do 1934 r. i ma być przedłużane o 5 lat, o ile nie nastąpi wymówienie półroczne.

Wydobycie i przerób soli potasowych dokonywane było w r. ub. przez 40 kopalń z 30 fabrykami, których zdolność wytwórcza była wykorzystywana w 70%.

TOWARZYSTWA KOLONJALNE. — Hamburska firma bankowa E. Calmann opublikowała okólnik, zawierający szereg informacji o niemieckich przedsiębiorstwach kolonialnych. Okazuje się, że od 1924 r. postępował proces odzyskiwania przez Niemcy wpływów gospodarczych w ich dawnych kolonjach, przy czym tendencje te znajdowały podtrzymanie w do-

brych cenach na produkty kolonialne, a wślad za tem w zyskach odnośnych przedsiębiorstw. Jednak już w 1929 r., pod wpływem spadku cen kawy, kakao, kauczuku, bawełny, sisalu, kopry, oleju palmowego i t. p. sytuacja tych przedsiębiorstw znacznie się pogorszyła, doprowadzając do silnej niżki kursów akcji, która w końcu r. ub. wystąpiła ze szczególną siłą. Wskaźniki kursów akcji niektórych przedsiębiorstw przedstawiały się następująco:

	Styczeń 1930	Maj 1930	Wrzesień 1930	Grudzień 1930
Bibundi	17½	19½	12¼	8
Ekona	50	49	22	9
Dtsch. Südsee- phosphat	13	8	5	10
Kamerun Kau- tschuk	40	32	35	20
Neu Guinea . . .	420	362	420	190

Przyczyny złej sytuacji niemieckich przedsiębiorstw kolonialnych dopatrywać się należy w niemożności szybkiego dostosowania się do obecnej sytuacji rynkowej, przez długi czas ocenianej zresztą jako przejściowej. W spóźnionym dopiero terminie rozpoczęte zostały prace nad racjonalizacją i melioracją warsztatów pracy, co pozwoliło na obniżenie kosztów własnych, jednak, oczywiście, nie we wszystkich wypadkach i nie w tym stopniu, jakby to było niezbędne. Zaznaczyć wypada, że niemal wszystkie przedsiębiorstwa otrzymały już odszkodowania rządowe, a ostatnio poczyniono zabiegi o nowe odszkodowania dla poszkodowanych z racji likwidacji wojennej. Zwrot majątku niemieckiego dokonany został w nielicznych stosunkowo wypadkach, a mianowicie skutecznymi go Stany Zjedn. Am., Japonia, Afryka Połudn. oraz w pewnym stopniu Francja. Tem samem istniejące obecnie niemieckie przedsiębiorstwa kolonialne w znacznej części powstały na nowo, jako obławy powojennej ekspansji niemieckiej. Natomiast osiedlanie się niemieckich kolonistów nie napotyka na trudności, przeciwnie spotyka się raczej z poparciem, z wyjątkiem posiadłości na morzach południowych.

WŁOCHY

ZAŁAMANIE SIĘ FINANSOWE TOWARZYSTWA ŻEGLUGOWEGO W FIUME.

Sensacją we włoskich kołach żeglugowych stało się niedawno załamanie się finansowe towarzystwa żeglugowego „Adria” w Fiume. Towarzystwo to, eksploatujące 22 statki o łącznej pojemności 56.300 tonn rej. brutto, poniosło — mimo wydatnej pomocy państwowej — wielkie straty, które w końcu 1930 r. wyraziły się kwotą 32.832.103 lirów. Straty przewyższyły kapitał zakładowy towarzystwa, który wynosi 30 miljn. lirów.

Dnia 29 grudnia r. ub. odbyło się walne zebranie akcjonariuszów, na którym uchwalono celem pokrycia tych strat zmniejszenie kapitału zakładowego z 30 miljn. do 5 miljn. lirów, wskutek czego nominalna wartość każdej 200 lirowej akcji obniża się do 33⅓ lir., poczem nastąpi skontrowertowanie każdych 3 akcji na jedną o nominalnej wartości 100 lirów.

Na pokrycie kosztów i strat postanowiono przeznaczyć cały fundusz rezer-

wowy, zwykły i nadzwyczajny w sumie 7.832.000 li.ów.

Po zrównoważeniu w ten sposób bilansu towarzystwa walne zebranie akcjonariuszów uchwaliło podwyższyć zredukowany kapitał zakładowy o 10 miljn. lirów, t. j. do sumy 15 miljn. lirów, przyczem posiadacze zredukowanych i skontrowertowanych starych akcji będą mogli nabyć akcje nowej emisji w stosunku: 2 nowe akcje na 1 starą po kursie al pari.

Akcje nowej emisji będą miały charakter akcji uprzywilejowanych, zarówno w stosunku do dochodów towarzystwa, do wysokości 5%, jak i do ewentualnej likwidacji majątku towarzystwa oraz do ewentualnej dalszej redukcji kapitału zakładowego. Są to bardzo ostre postanowienia, które w praktyce sprowadzają się poniekąd do ekspropriacji dawnych posiadaczy akcji.

Emisję nowych akcji przeprowadza Banca Commerciale Italiana; bank ten zobowiązał się przyjąć wszystkie akcje, które nie zostaną nabyte przez akcjonariuszów prywatnych.

Ponieważ właścicielem większości akcji towarzystwa „Adria” jest towarzystwo żeglugowe „Cosulich” w Trieście, którego większość akcji należy znowu do Banca Commerciale Italiana, przeto bank ten jeszcze bardziej skoncentruje w swem ręku żeglugę morską we Włoszech. Może to mieć dodatnie skutki, z uwagi na potrzebę koncentracji żeglugi wogóle, w związku z ciężkim stanem na ryn u frachtów morskich i niepomyślną ogólną konjunkturą handlową.

Towarzystwo „A'ria” utrzymuje żeglugę na następujących liniach:

1) linia mieszana pasażersko-towarowa Fiume — Neap 1 — Genua — Francja Południowa — Hiszpanja (odjazdy statków co tydzień),

2) linia towarowa z Fiume naokoło Włoch i Sycylii (odjazdy statków co 2 tygodnie),

3) linia towarowa — Londyn — Antwerpia — Rotterdam — Hamburg (odjazdy statków co 2 tygodnie),

4) linia towarowa Genua — Londyn — Antwerpia — Rotterdam — Hamburg (odjazdy statków co 2 tygodnie).

Mimo stałego wzrostu ruchu pasażerskiego i towarowego na tych liniach, przynosiły one towarzystwu straty. Statki towarzystwa przewiozły:

	Towarów tonn	Pasażerów
1928	660.000	2 373
1929	726.000	4.794

Załamanie się tego towarzystwa jest dotkliwym ciosem dla pozycji Włoch na Adriatyku. Mimo przekształcenia całego terytorjum Fiume na wolną strefę, sytuacja tego portu jest niepomyślna. Składa się na to silna konkurencja portów jugosłowiańskich w Suszaku i w Splicie oraz portu włoskiego w Trieście.

To też Rząd włoski przychodził i przychodzi nadal towarzystwu z wydatną pomocą. M. inn., uwzględniając obecne ciężkie jego położenie, zgodził się na odroczenie budowy nowych statków towarzystwa, na co zaciągnięta została odpowiednia pożyczka państwowa, do czasu poprawienia się konjunktury.

Włosi zdają sobie doskonale sprawę ze znaczenia państwowego żeglugi morskiej i nie szczędzą ofiar, aby umożliwić przedsiębiorstwom żeglugowym pomyślne przetrwanie obecnego kryzysu światowego.

WĘGRY

ŚREDNIOTERMINOWY KREDYT ROLNY.

— Jak wiadomo, jednym z ważnych tematów obrad konferencji państw rolniczych w Warszawie była sprawa kredytów średnioterminowych, która to forma kredytu najbardziej odpowiada potrzebom rolnictwa. Interesujące jest wobec tego stwierdzić, że na Węgrzech średnioterminowy kredyt rolny jest już oddawna zorganizowany przez Krajową Centralną Spółdzielnię Kredytową. Udzielanie kredytów średnioterminowych stanowiło jedną ze stałych i najważniejszych gałęzi interesów bankowych Spółdzielni przed wojną; po wojnie, a raczej po inflacji, Spółdzielnia była pierwszą, która, zdając sobie sprawę z doniosłości kwestii kredytów średnioterminowych, wyjechała w 1927 r. od pewnej grupy kapitalistów amerykańskich pożyczkę w kwocie \$ 3 miljn., oddając ją na bardzo dogodnych warunkach z terminem od 5 do 10 lat do dyspozycji rolnictwa węgierskiego.

SZWECJA

BILANS PŁATNICZY.

— „Skandinaviska Kreditaktiebolaget” publikuje dane, dotyczące bilansu płatniczego Szwecji w 1929 r. Wśród pozycji aktywnych figuruje bilans handlowy, który dał saldo 41 miljn. koron (import 1.772 miljn. i eksport 1.813 miljn. koron), poza tem frachty morskie, po uwzględnieniu zagranicznych zakupów opału, 205 miljn. koron, przekazy emigrantów 35 miljn. koron, dochody z kapitałów inwestowanych zagranicą 110 miljn. koron. W pasywach znajdują się oprocentowanie walorów szwedzkich, znajdujących się zagranicą, 75 miljn. koron, dochody z kapitałów zagranicznych, ulokowanych w Szwecji, 5 miljn. koron, bilans tu wistyki 30 miljn. koron. Bilans zamyka się saldem aktywnem 281 miljn. koron, które tylko w pewnym stopniu kompensowane jest przez ruch kapitałów. W aktywach ruchu kapitałów figuruje eksport walorów szwedzkich 130 miljn. koron i walorów zagranicznych 38 miljn. koron oraz inne rodzaje importu kapitałów w sumie 90 miljn. koron; w pasywach import walorów szwedzkich wwniósł 95 miljn. koron i zagranicznych 112 miljn. koron i inne rodzaje eksportu kapitałów 80 miljn. koron.

UNIERUCHOMIONY TONNAŻ.

— Szwedzki Związek Żeglugowy ogłosił ostatnio dane statystyczne, dotyczące ilości unieruchomionych statków pod banderą szwedzką. Dane te obejmują statki, pędzone siłą maszynową, o pojemności najmniej 300 t rej. brutto. W dn. 1 stycznia r. b. statków takich w szwedzkiej marynarce handlowej było unieruchomionych 96 o łącznej pojemności 131 055 t rej. brutto. Unieruchomione statki pod względem swej wielkości przedstawiają się, jak następuje:

Pojemność statków t r br	Liczba statków unieruchomionych
300 — 1.000	34
1.000 — 2.000	49
2.000 — 3.000	8
3.000 — 4.000	2
4.000 — 5.000	2
ponad 5.000	1

Jak wynika z powyższego zestawienia, kryzys w żegludze dotyka w pierwszym rzędzie statki o mniejszej pojemności.

NORWEGJA

FLOTA HANDLOWA. — Ogłoszone ostatnio tymczasowe dane statystyczne za rok 1930 wykazują znaczny przyrost tonażu handlowego w Norwegii, zarówno pod względem ilości statków, jak i ich pojemności. Ilość statków, pływających pod banderą norweską, w dn. 1 stycznia r. b. wynosiła:

1.990 parowców o pojemn. 2.401.151 t r. b.	
1.782 motorowce „ 1.467.828 „	
181 żaglowców „ 15.060 „	
Razem:	
3.953 statków „ 3.884.039 „	

W ciągu 1930 r. norweska flota handlowa powiększyła się o 180 statków o pojemności łącznej 491.583 t r. b. Jest to największy przyrost roczny, jaki w dziejach norweskiej marynarki handlowej został dotychczas zarejestrowany. Poprzedni największy przyrost tej floty zanotowano w 1920 r., kiedy powiększyła się ona o 373.331 t r. b.

W 1930 r. tonaż parowców, zatrudnionych we flocie norweskiej, powiększył się o 62 187 t, motorowców o 429.543 t, żaglowców zaś zmniejszył się o 147 t.

Z pośród nowego tonażu 440.101 t wybudowano na stocznicach zagranicznych, 51.690 t zaś w Norwegii.

Flota handlowa norweska zajmuje pomiędzy flotami innych państw skandynawskich stanowisko dominujące. Prawie 60% całego tonażu skandynawskiego należy do Norwegii. Ilustrują to następujące liczby (w tonnach):

Norwegia	3.884.039
Szwecja	1.644.000
Dania	1.123.000
Finlandja	310.000

Znaczny przyrost motorowców we flocie norweskiej w 1930 r. tłumaczy się z jednej strony względami ekonomicznymi (brak własnego węgla), z drugiej zaś tem, że Norwegia posiada znaczną flotę tanków naftowych, które — rzecz naturalna — pędzone są motorami.

HOLANDJA

KONCENTRACJA W PRZEMYSŁE JEDWABIU SZTUCZNEGO. — Prasa zagraniczna donosi, że pomiędzy Algemeene Kunstzede Unie (A. K. U.), a tow. Breda zawarty został układ, zacieśniający współpracę między obu temi grupami przemysłowcami; komunikat oficjalny podkreśla, że Breda zatrzymuje nadal pełną samodzielność, wydaje się jednak, że samodzielność ta mieć będzie znaczenie tylko formalne, albowiem zarówno zmiany w statucie Bredy, dotyczące praw akcjonariuszów do głosowania, jak wybranie kierowników A. K. U. do władz Bredy — wszystko to wskazuje, że Tow. Breda zostało w zupełności podporządkowane A. K. U., opanowującemu w ten sposób całą holenderską produkcję jedwabiu sztucznego.

Fakt powyższy nabiera właściwego znaczenia po uwzględnieniu, czem jest A. K. U. P. wstało ono w 1928 r. przez sfuzjonowanie holenderskiej grupy Enka z Glanzstoff, co oznaczało uzyskanie przez przemysł niemiecki decydujących wpływów w produkcji holenderskiej; spotkało to się z licznymi głosami krytyki, wskazującymi m. in. na straty akcjonariuszów holenderskich, albowiem kurs akcji Euka, wynoszący przed 1928 r. 597, spadł

do rekordowo niskiego poziomu 52. Euka posiadało już pewne wpływy w Tow. Breda, jednak nie tak szerokie, jak uzyskane obecnie.

GRECJA

GOSPODARKA BUDŻETOWA. — Grecki Minister Finansów złożył w Parlamencie projekt budżetu państwowego na 1931/32 r. Według exposé Ministra, budżety były wykonane od czasu stabilizacji waluty greckiej z nadwyżkami dochodów nad wydatkami. Budżet 1927/28 r. został zamknięty nadwyżką 620 miljn. drachm, budżet 1928/29 r. — z nadwyżką 540 miljn. i budżet 1929/30 r. — z nadwyżką 240 miljn. Spodziewają się, że budżet 1930/31 r. wykaże około 350 miljn. drachm nadwyżki.

Preliminarz na przyszły rok budżetowy jest zrównoważony i zawiera na et pozycję w wys. 470 miljn. na kredyty nieprzewidziane i dodatkowe. Nowy budżet wykazuje po stronie dochodów 10.178 miljn. i po stronie wydatków 10.171 miljn. drachm. Minister podkreślił doskonały stan finansów publicznych i wielką zdolność odporną, jaką wykazała gospodarka prywatna wobec światowego przesilenia finansowego.

Z. S. R. R.

BUDOWA NOWYCH FABRYK. — „Energestroj” rozpoczął budowę nowej elektrowni w Woroneżu o mocy 48 tys. kilowatów i w Nowosibirsku — o mocy 100 tys. kilowatów. Leningradzki instytut dla projektowania nowych zakładów budowy maszyn przygotował plan budowy fabryki maszyn do uprawy kartofli z napędem traktorowym i konnym; fabryka ma stanąć w Riazaniu, jej roczna zdolność

produkcyjną ma wynosić 30 tys. maszyn ołu typów i 10 tys. innych maszyn rolniczych; budowa ma być rozpoczęta wiosną; kosztą budowy przewiduje się na 6'5 miljn. rubli. Jednocześnie instytut prowadzi prace nad przygotowaniem projektu fabryki maszyn kombinowanych systemu Holt'a, która ma stanąć w Saratowie i produkować 15 tys. maszyn rocznie. W Władykaukazie rozpoczęto budowę fabryki cynku o wydajności 20 tys. t rocznie i fabryki ołowiu; obie fabryki mają być ukończone w r. b., kosztą ich budowy obliczone są na 46 miljn. rubli.

SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWN. W PAŃSTW. ZAGR.

WĘGRY. — Podwyżki celne. — Na podstawie rozporządzenia rządowego z dn. 1 stycznia r. b. weszły w życie nowe stawki celne na następujące artykuły:

Poz. tar. celnej	Cl a:	po- obecne przed- nie	Kor. st. od 100 kg
17 Mleko	3'	b. c.	
121 Chmiel, mąka chmielowa	200'	25'—	
193 Drewno; opałowe, w szczapach, okrągłe, chrust, również rozdrobnione, przepiłowane i powiązane w wiązki, odpadki drzewne, trociny, puste szyszki jodłowe	0'50	b. c.	

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

ARTYKUŁY SPOŻYWCZE I KOLONJALNE

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH. — Ceny w okresie od dn. 16 do 31 stycznia 1931 r. kształtowały się następująco (za kwintal):

	16 — 22/I		23 — 31/I		Różnica (w %-ach) cen z 23 — 31/I w stos. do cen z 16 — 22/I
	w walucie krajowej	w \$	w walucie krajowej	w \$	
Psz en i c a:					
Berlin	25'70	6'13	26'45	6'29½	+ 2'9
Praga	143'25	4'25	143'50	4'26	+ 0'1
Chicago	—	2'93	—	2'89	— 1'3
Buenos Aires	—	2'36	—	2'36	—
Liverpool	—	2'65½	—	2'57	— 3'2
Wiedeń	22'50	3'16	22'50	3'16	—
Hamburg	6'95	2'80	7'00	2'83	+ 0'7
Ż y t o:					
Berlin	15'47½	3'69	15'78	3'75½	+ 1'9
Praga	95'00	2'82	99'00	2'94	+ 4'2
Chicago	—	1'57	—	1'51	— 3'8
Wiedeń	17'95	2'52	17'95	2'52	—
O w i e s:					
Berlin	14'15	3'37½	14'32	3'40½	+ 1'2
Praga	110'00	3'26	117'50	3'48½	+ 6'8
Chicago	—	2'27	—	2'22	— 2'2
Buenos Aires	—	1'43½	—	1'43½	—
Liverpool	—	2'26	—	2'22	— 1'7
Wiedeń	20'56	2'89	20'56	2'89	—
Hamburg	3'65	1'47½	3'60	1'45½	— 1'3

Jęczmień browarowy:					
Berlin	20'60	4'91½	20'59	4'90	—
Praga	149'50	4'43	152'50	4'52	+ 20
Chicago	—	2'43	—	2'34	— 30
Wiedeń	28'75	4'04	28'75	4'04	—
Hamburg	4'07	1'64½	4'05	1'63½	— 0'4
Jęczmień zwykły:					
Berlin	19'10½	4'55½	19'46	4'63	+ 1'8

ANGLJA. — W ostatnim tygodniu stycznia sytuacja na rynku była następująca:

Cukier. — Tranzakcje na marzec na cukier bez cła, obejmowały gatunki następujące: trzcinowy kubański po £ 0.6.3, kryształ polski buraczany po £ 0.6.6, buraczany czesko-słowacki granulowany po £ 0.6.9, trzcinowy 99%-owy z wyspy Św. Maurycego po £ 0.10.6 i biały trzcinowy jawański po £ 0.8 za cwt. Oficjalne notowania cen wykazują wyżkę: trzcinowy (z cłem opłaconem): kostkowy podniósł się do £ 1.3, najlepszy granulowany do £ 1, kryształ zachodnio-indyjski do £ 0.19 za cwt; buraczany (bez cła): zwyczajny granulowany osłabł do £ 0.7.6, 96%-owy nowy standart bez zmiany £ 0.6 za cwt.

Mąka. — Ceny mąki osiągnęły stałą równowagę. Obróty ostatnie obejmowały: australijską po £ 0.8.6, najlepszą amerykańską po £ 0.11.6, „eksportową” amerykańską po £ 0.10, najlepszą kanadyjską po £ 0.10.3, „eksportową” kanadyjską po £ 0.9.2, francuską po £ 0.8.6 za worek 140-funtowy przy pokryciu gotówka po nadejściu do portu.

Ryż. — Oficjalne notowania cen bez zmiany: oryginalny Carolina £ 30, imitacja Caroliny £ 23.10, Patna £ 22.10, hiszpański £ 13.5, birmański £ 12 za tonnę.

Kawa. — Sprzedaż kawy obejmowała Vera Paz po £ 5.13, mocną w kolorze Costa Rica po £ 7.2 i Aruszę po £ 4.2.6 za cwt. Oficjalne notowania cen były następujące: Jamajka bez zmiany £ 10, dobra Costa Rica osłabła do £ 7, dobra Kenya spadła do £ 5.5, brazylijska Santos podniosła się do £ 2.15 za cwt.

Herbata. — Rynek na herbatę indyjską jest obecnie bardzo zdrowy; cena wynosiła 14'14 d za funt. Herbata cejlońska jest w o wiele gorszym położeniu; jawańska miała cenę 10'71 d, Darjeeling—18 d, Sumatra—11'87 d, Niassa—9'14 d za funt.

Kakao. — Handel był mało ożywiony; oficjalne notowania cen gatunków typowych bez zmiany: Trinidad £ 2.11.3, Grenada przednie £ 2.7.6, tylko Accra standartowe osłabło do £ 1.8.9 za cwt.

BYDŁO I MIĘSO

— W I połowie stycznia na rynku bekoni w Anglii mimo dużych dowozów tendencja nie została zmieniona. Notowania naogół prawie żadnych zmian nie wykazują, z wyjątkiem bekoni szwedzkiego, który wyżkował o sh 1. Dobrym popytem przy cenach utrzymanych, a nawet z odcieniem mocniejszym, cieszył się bekon bałtycki. Również i na towar duński popyt był dobry.

Na rynku trzody chlewnej w Austrii wobec nadmiernej podaży, spowodowanej wysokim cłem czeskosłowackim, ogólne położenie bardzo poważnie osłabło. Podaż przewyższa zapotrzebowanie. Ceny spadły, przyczem spadek cen silniej uwidatnił się przy towarze mięsnym. Ceny materiału słoninowego kształtowały się nieco korzystniej.

Na rynku czeskosłowackim mimo zmniejszonych dowozów ceny trzody chlewnej kształtowały się niżkowo. Mocniejszą tendencję dało się zaobserwować w odniesieniu do bydła rogatego. Ceny cieląt pozostały na niezmiennym poziomie.

W Berlinie, natomiast, w początku okresu sprawozdawczego cena trzody chlewnej uległa wyżce. Również podniosła się cena cieląt. Ceny bydła rogatego utrzymywały się na niezmiennym poziomie.

LONDYN. — Na rynku bekoni notowano oficjalnie — w sh za 1 cwt: duńskie Nr. 1 sizeable 66, — Nr. 2 63, — Nr. 3 59, ciężkie Nr. 1 64, — Nr. 2 62, szóstki Nr. 1 64, — Nr. 2 62, szwedzkie Nr. 1 sizeable 63, — Nr. 2 60, ciężkie Nr. 1 61, — Nr. 2 59, holenderskie Nr. 1 sizeable 62, — Nr. 2 60, — Nr. 3 56, polskie najchudsze 56, — chude 54, — prima 52, — ciężkie, najchudsze 53 — 54, — chude 52, — szóstki 51.

WIEDŃ. — Notowano — w szyl. austr. za 1 kg żywej wagi: świnie słoninowe prima 1'40 — 1'45, angielskie krzyżówki 1'30 — 1'40, — mięsne lekkie z Polski 1'40 — 1'60, — grube 1'10 — 1'40, — tertio 1'00 — 1'10, — stare 1'10, — chłopskie 1'15.

PRAGA. — W jatkach Praga VII płacono — w Kcz. za 1 kg bitej wagi łącznie z podatkiem: cielęta 8'00 — 10'00, — wyjątkowo 10'50; świnie krajowe 9'25 — 10'50, — polskie 9'00 — 10'00, bagony polskie 10'00 — 11'60. Na targu była żywego płacono bez podatku: woły kraj. 4'25 — 7'00, stadniki 5'00 — 6'40, krowy 3'75 — 6'10, jałówki 3'30 — 7'00, woły polskie 4'75 — 7'00, stadniki 4'65 — 6'25, krowy 5'00, jałówki 5'20 — 6'40. Za świnie płacono: krajowe 7'30 — 8'50, czeskosłowackie 7'25 — 8'25, rumuńskie 7'10, polskie 9'50 — 10'00, bagony jugosłowiańskie 8'80 — 9'60.

MASŁO

— I połowa stycznia na maślarskich rynkach zagranicznych przyniosła dalszy spadek cen, który nastąpił dość gwałtownie po wyżce z okresu świątecznego. Spadek cen masła zdaje się już cen stałych wobec ukończenia okresu cielności i nadchodzącego okresu wzmagającej się mleczności krów. Równocześnie pogłębiający się kryzys gospodarczy, wzrost bezrobotnych i ogólne zubożenie szerokich mas konsumentów pomimo niskich cen wpływa ujemnie na zwiększenie spożycia masła.

W Anglii po wyżce cen zaraz po świętach nastąpił ponownie spadek, albowiem dowozy są znaczne głównie z krajów zamorskich, jednakże ceny są tak niskie, iż ostatnie transporty masła z Argentyny kierowane były na rynek francuski i belgijski.

BERLIN. — W okresie sprawozdawczym ceny niżkowały i wynoszą — w RM za 50 kg: I gat. 137, II gat. 126, III gat. 110 przy tendencji słabej.

LONDYN. — Notowano — w sh za 1 cwt: nowozelandzkie 116—118—114—118, — najlepsze 118—120; australijskie 112—116—110—114; duńskie 140—142—134—135; holenderskie 154—156—144—146. Masła polskiego nie dowieziono.

JAJA

— Na międzynarodowym rynku jajczarskim w I połowie stycznia położenie było niejednolite przy tendencji zmiennej. Chłodna pogoda i mrozy w wielu krajach zahamowały częściowo rozwój nowej produkcji, powodując wyższy nastrój na rynku, jednak naogół dowozy na rynku światowym stale przybierają na rozmiarach, to też ze względu cen prawdziwie podobnie liczyć się nie należy.

Na rynku niemieckim w okresie sprawozdawczym panowała tendencja niejednolita; słaba w pierwszych dniach miesiąca, mocniejsza w drugim tygodniu i ponownie bardziej spokojna w połowie miesiąca. Ceny, które po mającej miejsce na początku stycznia niżce podniosły się w drugim tygodniu o kilka groszy na sztuce, w połowie miesiąca wróciły do poziomu cen z końca grudnia. Notowania 65 gramowych niemieckich jaj do picia w tym okresie przedstawiały się następująco: 29/XII 15½, 5/I 13, 8/I 13½ — 14, 12/I 15½ — 16, 15/I 15½.

Na rynku angielskim ceny obecne w porównaniu z cenami z końca grudnia naogół są niższe, aczkolwiek na początku stycznia dało się zaobserwować na tym rynku sposobienie nieco wyższe. Nadchodzące transporty z europejskim towarem nowej produkcji wpłynęły na osłabienie zainteresowania towarem południowym. W połowie miesiąca rynek angielski cechował nastrój spokojny przy dowozach dużych i popycie żywszym jedynie na jaja do picia.

Na rynku austriackim dowozy świeżego towaru bardzo ograniczone. Szczególnie zmniejszyły się dowozy z Węgier i Jugosławii, do czego w znacznym stopniu przyczyniły się ostatnie mrozy. Cena towaru jugosłowiańskiego oraz węgierskiego ostatnio podniosła się o gr. ½ na sztuce, cena natomiast towaru polskiego niżkowała o gr. ½. Notowania jaj chłodzonych i wapnowanych nie uległy zmianom.

Na rynku czeskosłowackim ceny wykazują tendencję niżkową, zapasy jaj konserwowanych są jednak szczupłe i przy normalnej zimie fakt ten niewątpliwie spowodowałby mocniejszy niż obecnie nastrój na rynku.

Na rynku francuskim dowozy stale przebiegają na rozmiarach, większem zainteresowaniem cieszy się towar średni i drobny, dla jaj droższych tendencja słabsza.

Na rynku duńskim położenie bardzo spokojne, ceny uległy dalszej niżce.

BERLIN. — Notowano — w fen. za sztukę: jaja niemieckie zupełnie świeże do picia ponad 65 g 15½, ponad 48 g 11, wyso towane 9—9½, 18 lbs duńskie 16½—16, holenderskie 66 g 13½—14½, zagraniczne drobne 8—8½, z chłodni normalne 9½—10.

LONDYN. — Notowano — w sh za 120 szt.: angielskie specjalne 21/6 — 22, II gat. 16, 18 lbs duńskie 17/6—18, 18 lbs holenderskie bronzowe 18 — 19, 16 lbs belgijskie 15/3 — 15/6, polskie niebieskie 45/48 kg 9/9, — 48/51 kg 10/0 — 11, — 51/54 kg 11—11/6, czerwone 8—8/9.

WIENIĘ. — Notowano — w gr. austr. za sztukę: jugosłowiańskie i węgierskie przerobione 17½—18, oryginalne 16½—17½, polskie 48/51 kg 14, — 51/54 kg 15, jaja z chłodni 13—14½, wapnowane 11—13.

LIBEREC (Czechosłowacja). — Notowano — w Kcz. za 1 kopę: towar świeży 52—53, towar wapnowany 40—42.

PARYŻ. — Notowano w fr. fr. za 1.000 szt. ekstra duże do picia 1.100, jaja z chłodni 700, polskie 48/51 kg 760,—51/54 kg 820.

METALE

Z RYNKÓW ŚWIATOWYCH. — Ceny wywozowe żelaza większych wytwórców europejskich: Anglii, Belgii wraz z Luksemburgiem i Francji — w £ f. o. b. port — notowane były w dn. 29 stycznia 1931 r., jak następuje:

	Wielka Brytania	Belgia i Luksemburg	Francja
	za 1.016 kg		za 1.000 kg

Surowka:

odlewn. Nr. III (2.5-3.0% Si)	2.18.6	2.11.6	2.11.6
tomasowska	—	2. 9.0	—
hematytowa	3. 9.6	—	—
ferromangan	9. 0.0	—	—

Półwytwór:

kęsy	—	3.11.6	3.11.0
platyny	—	3.15.0	3.14.6

Wytwory gotowe:

żelazo sztabowe	6.12.6	4. 0.6	4. 0.0
belki	7. 5.0	3.11.6	3.11.6
kątowniki	7.10.0	8.18.6	3.18.6
blacha okrętowa, rezerwarowa i t. p.	7.10.0	—	—
szyny stalowe	7.15.0	6.10.0	6.10.0
bednarka	8.10.0	4.10.0	4.10.0
druć-walcówka	7.12.6	5. 2.6	5. 2.6
blacha tomasowska	8.15.0	4.15.6	4.15.6
blacha czarna (24 gałę)	8.10.0	—	—
druć ocynkowany	13. 0.0	6.10.0	6.10.0
gwoździe druc.	10. 0.0	5. 5.0	5. 5.0

Na rynku starego żelastwa położenie w tygodniu od 24 do 30 stycznia 1931 r. żadnej zasadniczej zmiany nie doznało. Depresja, jaka dała się zauważyć w ostatnich czasach na rynku nowego żelaza, zaczęła już wywierać swój wpływ i na rynki żelastwa, hamując ożywienie i powstrzymując konsumentów od zakupów. Naogół zapotrzebowanie było słabsze, co częściowo wpływało na niższą tendencję cen, wobec tego jednak, że konsumenci już od dłuższego czasu wstrzymują się z zakupami, panuje przekonanie, że słabsza konjunktura w tygodniu sprawozdawczym jest tylko przejściowa.

W Niemczech położenie naogół się nie zmieniło, choć widoczna jest praca org. nizacyjna, mająca na celu obniżenie kosztów i usprawnienie handlu żelastwem. W okręgu reńsko-westfalskim ceny wykazywały tendencję niższą, szczególnie przy zakupach większych partij hand. gotów był czynić znaczniejsze ulgi zarówno w samej cenie, jak i w warunkach dostawy. Jako cenę zasadniczą wymieniano nie wyżej RM 42 za tonnę staliwa, ceny zaś innych gatunków pozostawały mniej więcej w dawnym stosunku do powyższej ceny staliwa. W okręgach: środkowym i wschodnio-niemieckim, położenie jest naogół trudniejsze; żywszy ruch w ściąganiu z rynku dawnych za-

mówień nie utrzymał się długo, i w tygodniu sprawozdawczym znów osłabł. Ostatnio notowana cena za żelastwo I gatunku RM 28 utrzymywała się i w tygodniu sprawozdawczym.

Na rynku druzgu żeliwnego ożywienia nie było żadnego. Zapotrzebowanie było niezmiernie słabe i dotyczyło wyłącznie najwyższych gatunków, średnie i niższe gatunki popytu zupełnie nie miały.

Oficjalnie notowane ceny — w RM za 1.000 kg loco huta reńsko-westfalska — przedstawiały się, jak następuje:

	20/1	28/1
Staliwo	40/41	40/41
Żelastwo I gatunku	38/39	38/39
Pakiety z blachy czarn. pras.	35/36	35/36
Otoczki wielkopiecowe	30/31	30/31
" martenowskie	31/32	31/32
Żelastwo mieszane	30/31	30/31
Żeliwo maszynowe tłucz.	58/59	58/59
" kupne	48/49	48/59

Na rynku francuskim interesy rozwijają się niezbyt pomyślnie. Ceny mają tendencję wyraźnie niższą i dochodzą dziś do poziomu, który nie pozwala już słabszym finansowo firmom na prowadzenie handlu tym artykułem. Szczególnie silna depresja jest w handlu drobnym, zajmującym się zbiórką żelastwa. W tygodniu sprawozdawczym zapotrzebowanie było słabe, tak, że duże ilości na składach hurtowników nie zostały sprzedane. Handel z zagranicą wykazuje w ostatnich czasach również osłabienie.

Oficjalnie notowane ceny — we fr. fr. za 1.000 kg loco Longwy — przedstawiały się, jak następuje:

	27/1	20/1
Staliwo	180	180
Żelastwo I gatunku	160	160
Odpadki blachy niesortow.	50/60	50/60
" " pakietow.	120/130	125
Otoczki	110/115	110/115
Żelastwo mieszane	125/130	130/140
Żeliwo maszyn. tłuczone	270/280	270/280

W Belgii ujawniła się znów dosyć silna depresja na rynku nowego żelastwa, co niezwłocznie wywarło też swój wpływ i na rynek starego żelastwa. Ruch zmniejszył się, huty ponownie ograniczają się w zakupach, zmniejszając swoją produkcję. Na rynku druzgu żeliwnego położenie było może jeszcze gorsze; zbyt był niezmiernie utrudniony i, jeżeli brano, to tylko najwyższe gatunki.

Oficjalnie notowane ceny — we fr. belg. za 1.000 kg loco miejsce spożycia — przedstawiały się, jak następuje:

	20/1	27/1
Staliwo	390/400	390/400
Żelastwo I gatunku	360/370	360/370
Odpadki blachy nowe	280/290	280/290
Otoczki	230/240	230/240
Żelastwo martenowskie	340	340
" wielkopiecowe	325/330	325/330
Żeliwo maszyn. tłuczone	500/510	500/510

Na rynku starych metali położenie pozostawało bez zmiany. Zapotrzebowanie było niezmiernie małe ze względu na brak zatrudnienia w przemyśle przetwórczym. O poważniejszych transakcjach prawie że nie słychać.

Oficjalnie notowane ceny (w Niemczech loco Berlin, we Francji loco Marsylia — port i w Belgii loco miejsce spożycia — wgl. loco granica za 1.000 kg) przedstawiały się, jak następuje:

	Niem- cy	Fran- cja	Bel- gia
	30/1	27/1	28/1

Miedź — odpadki grube	81	495	800
Bronz — " "	72	490	780
Mosiądz — " "	60	315	600
Cynk stary	11	100	180
Ołów miękki stary	23	190	200

ANGLJA. — Położenie na londyńskim rynku metali w tygodniu od 24 do 30 stycznia nie uległo poważniejszej zmianie. Zapotrzebowanie konsumentów było nieznaczne, częściowo skutkiem niedostatecznego zatrudnienia w przemyśle przetwórczym, częściowo zaś z powodu braku przejrzystych horoskopów na d. lszy rozwój cen. Pomimo pogłosek, jakie pojawiły się w poprzednim tygodniu, o ożywieniu się konjunktury w Ameryce, usposobienie na rynku pozostało przygnębione; również i spekulacja nie występowała z zakupami, co nie daje widoków na bliską poprawę cen.

Naogół we wszystkich prawie metalach widoczna była tendencja niższa, która w końcu tygodnia ujawniła się stratą ceny. Nawet miedź, pomimo dosyć żywego zapotrzebowania w tygodniu, poprzedzającym sprawozdawczy, ujawniła dosyć znaczną depresję i spadek ceny. Położenie statystyczne metali w porównaniu z poprzednim rokiem wykazuje w 1930 r. pewne polepszenie, gdyż produkcja ważniejszych metali zmniejszyła się; tak więc wytwórczość światowa miedzi wyniosła w 1930 r. 1.647.100 t wobec 1.983.800 t w 1929 r., wytwórczość zaś cyny spadła ze 198.6000 t w 1929 r. do 180.600 t w 1930 r. Niestety, jednak zapotrzebowanie spadło w jeszcze silniejszym stopniu, tak, że równowaga nie mogła być ustalona.

Na rynku miedzi panował zastój i brak zapotrzebowania, wywołany tem, że konsumenci, po dosyć żywych zakupach w poprzednim tygodniu, spostreżli, że podwyżka ceny ze strony kartelu grozić nie może i skutkiem tego niema przyczyny robienia znaczniejszych zapasów. Cena w ciągu tygodnia spadła dosyć znacznie. Pojawiły się w znaczniejszej ilości tańsze oferty pozakartelowe, co zmusiło kartel d obniżenia w końcu tygodnia ceny dla Europy do 10'05 cts. za lb. Rezultat tej niżki może się okazać dopiero w następnym tygodniu.

Na rynku cyny zapanował znów nastroj bardziej pesymistyczny, wywołany wiadomościami o tarcjach, jakie napotyka wprowadzenie w życie postanowionej ograniczenia ceny. Opozycja wychodzi tu ze Stanów Malajskich, jakoby jednak są widoki na załagodzenie sporu. Zapotrzebowanie było nieznaczne, i ceny w rezultacie tygodniowym wykazały niżkę.

Na rynku ołowiu i cynku poważniejszych posunięć nie było. Zapotrzebowanie było słabe. Ceny cynku utrzymywały się prawie bez zmiany, natomiast cena ołowiu wykazywała wyraźną tendencję niższą.

Ruch cen poszczególnych metali przedstawiał się w tygodniu sprawozdawczym, jak następuje:

Miedź standard wykazała w rezultacie tygodniowym spadek ceny o £ 5/8 przy operacjach gotówkowych i £ 9/16 przy sprzedaży terminowej. Miedź elektrolityczna i rafinowana straciła w cenie po £ 1 każda. Blacha miedziana pozostawała w cenie bez zmiany.

Cyna w zamknięciu tygodniowym dała stratę przy operacjach kasowych £ ¼, przy terminowych zaś £ ⅜.

Ołów wykazał stratę przy sprzedaży gotówkowej £ ⅜, a przy operacjach terminowych £ ⅜.

Cynk dał stratę £ ⅜ przy transakcjach kasowych, natomiast przy operacjach terminowych zamknął swój tygodniowy rachunek na zero.

Glin i nikiel pozostawały bez zmiany zarówno w sprzedaży krajowej, jak i zagranicznej.

Antymon, blacha biała, rtęć, platyna i złoto pozostały bez zmiany.

Ruda wolframowa straciła w ciągu tygodnia sh ½ na 1% w tonnie.

Srebro straciło przy sprzedaży gotówkowej ⅜ d, przy terminowej zaś ⅜ d na uncji.

W poniższym zestawieniu podane są ceny wymienionych metali (w £ za 1.016 kg z wyjątkiem: rtęci, która notowana jest w £ za butlę, rudy wolframowej — w sh za 1% w tonnie, platyny — w £ za uncję, srebra — w d za uncję, złota — w sh za uncję i blachy białej — w sh za skrzynkę o 120 ark. 24 gage):

Poprzed. Tydz. sprawozdawczy:

Metal	tydz. ultimo	maksy- mum	mini- mum	ulti- mo
M i e d z:				
standard				
kasa . . .	44 ¹³ / ₁₆ - ⁷ / ₈	44 ⁵ / ₈	44 ¹ / ₈	44 ¹ / ₈ - ¹ / ₄
term. . .	44 ¹¹ / ₁₆ - ¹³ / ₁₆	44 ¹ / ₂	44 ¹ / ₁₆	44 ¹ / ₁₆ - ¹ / ₈
elektrol.	47 ¹ / ₂ - ¹ / ₄	47 ¹ / ₂	46 ¹ / ₂	46 ¹ / ₂ -47 ¹ / ₂
rafinow.	46 ¹ / ₂ -47 ¹ / ₂	47 ¹ / ₂	45 ¹ / ₂	45 ¹ / ₂ -46 ¹ / ₂
blacha				
miedz. . .	75	75	75	75
C y n a:				
kasa . . .	114 ¹ / ₈ - ¹ / ₄	115 ¹ / ₂	113 ⁷ / ₈	113 ⁷ / ₈ -114
term. . .	115 ³ / ₈ - ¹ / ₄	116 ⁷ / ₈	115 ¹ / ₄	115 ¹ / ₄ - ³ / ₈
O ł ó w:				
kasa . . .	13 ¹ / ₂	13 ³ / ₈	13 ³ / ₁₆	13 ³ / ₁₆
term. . .	13 ⁹ / ₁₆	13 ³ / ₈	13 ³ / ₁₆	13 ³ / ₁₆
C y n k:				
kasa . . .	12 ⁵ / ₁₆	12 ³ / ₈	12 ¹ / ₂	12 ¹ / ₂
term. . .	12 ⁹ / ₁₆	12 ⁵ / ₈	12 ¹ / ₂	12 ⁹ / ₁₆
G l i n:				
dla kraju .	85	85	85	85
zagr. . .	85	85	85	85
Antymon	46 ¹ / ₂	46 ¹ / ₂	46 ¹ / ₂	46 ¹ / ₂

Blacha biała . . .	15 ¹ / ₂	15 ¹ / ₂	15 ¹ / ₂	15 ¹ / ₂
Rtęć . . .	22 ⁵ / ₈	22 ⁵ / ₈	22 ⁵ / ₈	22 ⁵ / ₈
N i k i e l:				
dla kraju . . .	175	175	175	175
" zagr. . .	175	175	175	175
Ruda wolfram. . .	13	13	12 ¹ / ₂	12 ¹ / ₂
Platyna „Spong” . . .	6 ³ / ₄	6 ³ / ₄	6 ³ / ₄	6 ³ / ₄
S r e b r o:				
kasa . . .	13 ¹⁵ / ₁₆	13 ¹⁵ / ₁₆	13 ⁹ / ₁₆	13 ⁹ / ₁₆
term. . .	13 ¹ / ₂	13 ¹¹ / ₁₆	13 ³ / ₈	13 ³ / ₈
Złoto . . .	84.11 ¹ / ₂	84.11 ¹ / ₂	84.11 ¹ / ₂	84.11 ¹ / ₂

— Wewnętrzne ceny żelaza — w £ za 1.016 kg loco huta wysyłająca — przedstawiały się w następujący sposób:

Surówka odl. Nr. III (2'5—3'0% Si) . . .	2 18.6—3.13.6	2.18.6—3.13.6
Surówka		
marten. zasadowa . . .	3.0.0 —3.4.0	3.0.0 —3.5.0
Kęsy . . .	5.10.0	5.10.0
Szyny . . .	8.10.0	8.10.0
Żelazo sztabowe . . .	7.7.6 —8.5.0	7.7.6 —8.5.0
Żelazokształ. . .	8.15.0	8.15.0
Blacha okrętowa, mostowa i t. p. . .	8.15.0—8.17.6	8.15.0—8.17.6
Blacha czarna (24 gage) . . .	8.12.6—9.12.6	8.12.6—9.12.6
Blacha ocynkowa. (24 g.) . . .	11.5.0	11.5.0
Drut - walcówka . . .	8.0.0	7.15.0
Bednarka . . .	9.5.0—9.10.0	9.5.0—9.10.0
Koks wielkopiecowy . . .	0.14.6	0.14.6

SUROWCE I PÓLPRODUKTY WŁÓKNISTE

ANGLJA. — W ostatnim tygodniu stycznia sytuacja na rynku była następująca:

Bawełna. — Tendencja była zwyżkowa, lecz obroty niezmiernie małe. Nastąpiła nieznaczna poprawa w położeniu przedziału bawełny, w Stanach Zjednoczo-

nych oraz w Japonii, ale poza tem wszystkie wiadomości o rynku tekstylnym są niepomyślne, a konsumpcja surowca w przedsiębiorstwach światowych coraz bardziej pozostaje w tyle za zeszłym sezonem. W Manchesterze nastrój jest nieco lepszy. Cena bawełny surowej amerykańskiej „middling” w dn. 31 stycznia wynosiła 5'61 d za funt; przeż bawełnianej; amerykańskiej 9 d, egipskiej 16¹/₂ d za funt.

Wełna. — Oficjalne notowania cen gatunków typowych wykazują drobny spadek: Queensland merynosowa myta osłabła do £ 0.2.1, śnieżno-biała z przyłaska Dobrej Nadziei do £ 0.1.5, Victoria merynosowa tłusta do £ 0.1 za funt; krzyżówka: australijska przednia spadła do £ 0.1, średnia do £ 0.0.8, licha do £ 0.0.4 za funt; topsy typ „64” osłabły do £ 0.1.9 za funt, ale cena ta również ożywiła obroty, wzrost zwłaszcza popyt niemiecki.

Juta. — Nastrój rynku jutowego w Europie naogół jest o wiele lepszy niż w Indjach, gdzie spadek cen był o wiele ostrzejszy niż w Londynie. Ceny wyrobów jutowych w Anglii od N. Roku nie uległy większym zmianom. Oficjalne notowania cen bez zmian: przednia £ 15, „lightnings” £ 14, „hearts” £ 13 za tonnę.

Konopie — Włókno nowozelandzkie po £ 21 do £ 22 za tonnę ma sprzedaż dobrą. Sisal sprzedawano po £ 16.10. Indie dostarczały crotalaria po £ 13.15 za tonnę przy pokryciu gotówką po przybyciu transportu. Oficjalne notowania cen były następujące: manilskie gatunku „J” £ 19.10, sisal przedni £ 16.10, miękkie północno-włoskie Cannabis osłabło do £ 31 za tonnę.

Len. — Ceny bez zmiany: przedni £ 90, średni £ 60, lichy £ 30 za tonnę.

Jedwab. — Nastąpiła wreszcie pewna drobna poprawa cen dla wszystkich gatunków jedwabiu. Szanghaj oferuje jedwab chiński „extra C¹³/₂₂” po £ 0.11.6 za funt przy pokryciu gotówką przy dostawie, t. j. jeszcze o sh 7 mniej niż przed rokiem i o sh 5 poniżej poziomu przedwojennego. Przy cenach obecnych popyt ożywia się szybko i jest nadzieja, iż w 1931 r. handel jedwabiem osiągnie znacznie większych rozmiarów niż w r. ub. Oficjalne notowania cen wykazują zwyżkę: włoski podniósł się do £ 0.12, japoński do £ 0.11.6, chiński do £ 0.9 za funt.

PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
ELEKTORALNA 2, pokój 26 (parter)

telefony:

412-66 (Red.), 412-73 (Adm.) i 412-68 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA

w kraju:

kwartalnie—zł 15, półrocznie—zł 30, rocznie—zł 60

z a g r a n i c ą:

kwartalnie—zł 25, półrocznie—zł 50, rocznie—zł 100

CENY OGŁOSZEŃ

w zeszytach zwykłych:

IV str. okładki—zł 1.200; II i III str. okł.—zł 900;

½ str. — zł 500; strony zwyczajne — zł 600,

½ str. — zł 350, ¼ str. — zł 200, 1/8 str. — zł 110

Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%

Redaktor Naczelny: CZESŁAW PECHE

Redaktor: WACŁAW SZURIG

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
PAWEŁ MICHAŁSKI

Redaktor działu rolniczego:
LEONARD KRAWULSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
JÓZEF GIEYSZTOR

Wydawca: MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

POWSZECHNY BANK ZWIĄZKOWY W POLSCE, S. A.

Bilans surowy na dz. 31 grudnia 1930 r.

STAN CZYNNY		zł	zł	STAN BIERNY		zł	zł
Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O. i Banku Gospodarstwa Krajow.			4,613.340'18	Kapitały własne:			
Waluty zagraniczne			5,290.374'95	a) zakładowy	8.000.000'00		
Papiery wartościowe własne:				b) zapasowy	782.840'84		
a) pożyczki państwowe	414.390'97			c) rezerwy spec.	1,585.000'00	10,367.840'84	
b) papiery hipoteczne	1,407.866'40			Wkłady:			
c) akcje	1,466.158'90	3,288.416'27		a) terminowe	13,396.701'63		
Udziały i akcje w przedsiębiorstwach konsorcjalnych		1,211.911'86		b) à vista	10,178.137'79		
Banki krajowe		2,669.952'46		c) książeczki wkład.	34,237.794'74	57,812.634'16	
Banki zagraniczne		3,030.590'66		Rachunki bieżące (salda kredytowe)		9,174.605'58	
Weksle zdyskontowane		51,334.332'17		Zobowiązania inkasowe		111.629'72	
Weksle protestowane		1,573.353'94		Redyskonto weksli		24,326.237'02	
Rachunki bieżące (salda debet.):				Banki krajowe		3,172.665'53	
a) zabezpieczone	48,248.523'33			Banki zagraniczne		30,801.986'45	
b) niezabezpieczone	12,411.908'38	60,660.431'91		Wierzyciele z tyt. akceptów rembursowych		4,345.406'65	
Dłużnicy z tyt. akceptów rembursowych		4,345.406'65		Procenty, prowizje i różne zyski		9,336.358'82	
Pożyczki terminowe		1,537.063'90		Oddziały		30,302.465'87	
Ruchomości		753.892'70		Różne rachunki		1,784.853'74	
Nieruchomości		4,230.431'57					
Koszty handlowe		6,556.338'27					
Oddziały		30,408.358'92					
Różne rachunki		122.487'97					
			181,626.684'38				181,626.684'38
Gwarancje				zł 5,095.638'84			
Inkaso				zł 17,101.969'31	22,197.608'15		

Kolej Lokalna Lwów-Stojanów, S. A.

II OGŁOSZENIE ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

Spółki Akcyjnej „Kolej Lokalna Lwów-Stojanów” odbędzie się w dn. 23 lutego 1931 r., o godz. 11 przed południem w lokalu Biura Zarządów Małopolskich Kolei Lokalnych (gmach Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych IV p., drzwi Nr. 453) we Lwowie z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Rozpatrzenie sprawozdania Zarządu oraz Komisji Rewizyjnej o zamknięciu rachunków za 1929 r. i uchwała co do udzielenia absolutorjum Radzie Zawiadowczej;
- 2) Rozdział zysku;
- 3) Wybór członków Rady Nadzorczej;
- 4) Uchwała co do przyznania wynagrodzenia członkom Rady Zawiadowczej i Komitetu Wykonawczego za okres od 1/IV do 31/XII 1928 r. oraz za 1929 r.;
- 5) Uchwała co do wartości znaczka obecności za rok 1929 i 1930;
- 6) Oznaczenie pisma codziennego dla obowiązkowych ogłoszeń Spółki.

Warunki prawa do głosu na Walnem Zgromadzeniu określa § 20 nowego statutu Spółki.
Lwów, dn. 26 stycznia 1931 r.

Rada Zawiadowcza:
Dr. Stanisław Badeni wł. r.
Prezes
(Przedruk nie będzie płacony)

ZARZĄD

Związku Przedsiębiorców Gorzełń Rolniczych Spółka Akcyjna we Lwowie

wobec niewykonania prawa poboru do dn. 6 lutego 1931 r. w stosunku do posiadanych akcji przez dotychczasowych akcjonariuszy, zaprasza PP. Akcjonariuszy do zapisu na nową emisję akcji Spółki na następujących warunkach:

Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Związku Przedsiębiorców Gorzełń Rolniczych, Spółka Akcyjna we Lwowie, uchwaliło w dn. 27 października 1930 r. podwyższenie kapitału akcyjnego o zł 200.000 (dwieście tysięcy złotych) przez wydanie 2.000 (dwa tysiące) sztuk akcji imiennych, na zł 100 (sto złotych) każda opiewająca.

Prawo poboru mają wszyscy Akcjonariusze w stosunku do zgłoszeń. Wpłaty na nowe akcje mają być wykonane w pełnej wysokości do Kasy Związku Przedsiębiorców Gorzełń Rolniczych, Spółka Akcyjna we Lwowie, 3 Maja 16, przy wykonaniu prawa poboru. Zapisujący się na akcje związani są zapisem do dn. 31 grudnia 1931 r. Akcjonariusze mogą wykonać prawa poboru akcji najpóźniej do dn. 24 lutego 1931 r.

Lwów, dn. 7 lutego 1931 r.

Towarzystwo Akcyjne Zakładów Hutniczych Huta - Bankowa

KAPITAŁ ZAKŁADOWY 50,000.000 FR.

Rok obrachunkowy 1929/1930

BILANS W DN. 30 CZERWCA 1930 R.

STAN CZYNNY	Fr. fr.	Fr. fr.	STAN BIERNY	Fr. fr.	Fr. fr.
Nieruchomości			Kapitał zakładowy		
Place	1,953.556'89		194.000 akcji zakładowych .	48,500.000'00	
Koncesje	1,560.481'48		6.000 akcji, zamortyzowa-		
Budynki fabryczne i domy			nnych i zamienionych na		
mieszkalne murowane i że-			akcje użytkowe	<u>1,500.000'00</u>	50,000.000'00
lazne	11,331.217'96		200.000 akcji		
Urządzenia przemysłowe,			Amortyzacje i Kapitały za-		
maszyny i narzędzia	<u>45,209.976'57</u>	60,055.232'90	pasowe		
Kapitały obrotowe			Premjum od akcji, emitowa-		
Kasa i bankierzy	26,646.272'28		nnych w 1913 r.	3,040.028 43	
Wartości w portfelu	17,939.656'11		Premjum od akcji, emitowa-		
Akcje Banku Polskiego	1,043.624'10		nnych w 1929 r.	22,000.000'00	
Dłużnicy handlowi i różni			Amortyzacja nieruchomości,		
dłużnicy	39,609.408'13		urządzeń przemysłowych,		
Wpłaty, należne od akcjo-			maszyn i narzędzi	43,338.504'36	
narzuszów, którzy nabyli			Kapitał zapasowy ustawowy	5,000.000'00	
49.000 akcji, emitowanych			" na dywidendy	1,904.660'75	
w 1929 r.	3,650.400'00		Nadzwyczajny kapitał zapa-		
Zapasy i wyroby gotowe .	<u>31,732.299'48</u>	121,621.660'10	sowy (art. 41 Ust.)	95,787'63	
			Kapitał rezerwowy na wąt-		
			pliwe wierzytelności . . .	1,333.333'33	
			Kapitał rezerwowy na nie-		
			przewidziane okoliczności	<u>14,833 333'33</u>	91,545.647'83
			Wierzyciele		
			Dostawcy i akcepty	1,720.052'06	
			Robocizna i różni wierzyciele	18,626.956 92	
			Dywidendy do wypłacenia	<u>6,869.326'64</u>	27,216.335'62
			Zyski i Straty		
			Pozostałość z roku operacyj-		
			negó 1928/1929	1,947.531'09	
			Zysk roku operacyjnego		
			1929 — 1930	<u>10,967.378 46</u>	12,914.909'55
					<u>181,676.893'00</u>

Powyższy bilans został zatwierdzony przez Ogólne Zebranie Akcjonariuszów w dn. 20 grudnia 1930 r.

Przedstawiciel Towarzystwa w Polsce
Członek Rady Zarządzającej
Za zgodność: A. Garbiński

Okres sprawozdawczy 1929/1930

Rachunek Strat i Zysków Zakładów Towarzystwa w Polsce na dz. 30 czerwca 1930 r.

DEBET	zł	KREDYT	zł
Procenty i skonta	524.997'96	Zysk z eksploatacji	3,457.840'15
Amortyzacja nieruchomości	2,789.690'48		
Saldo: Zysk za rok operacyjny 1929/1930 .	143.151'71		
	<u>3,457.840'15</u>		<u>3,457.840'15</u>

Przedstawiciel Towarzystwa w Polsce
Członek Rady Zarządzającej
Za zgodność: A. Garbiński

(Dalszy ciąg na następnej stronie)

Towarzystwo Akcyjne Zakładów Hutniczych Huta - Bankowa

Rok operacyjny 1929/1930

Bilans Zakładów w Polsce w dn. 30 czerwca 1930 r.

STAN CZYNNY		zł	zł	STAN BIERNY		zł	zł
Nieruchomości				Kapitał, przeznaczony na działalność w Polsce			15.000.000 ⁰⁰
Place	1.646.267 ⁶⁸			Amortyzacje i Kapitały zapasowe			
Koncesje	1.064.153 ⁰³			Amortyzacja nieruchomości, urzędzeń przemysłowych i narzędzi		24.344.994 ⁵⁰	
Budynki fabryczne i domy mieszkalne murowane i żelazne	10.414.839 ⁵⁵			Kapitał rezerwowy na wątpliwe wierzytelności i na nowe roboty		467.836 ²⁶	
Urządzenia przemysłowe, maszyny i narzędzia	27.791.619 ⁸⁵	40.916.880 ¹¹		Fundusz rezerwowy		6.984.328 ⁸⁷	31.797.159 ⁶³
Kapitały obrotowe				Wierzyciele			
Kasa i bankierzy	254.118 ⁴⁵			Dostawcy i akcepty		604.120 ⁹²	
Wartości w portfelu	366.183 ⁹⁰			Robocizna i różni wierzyciele		6.900.901 ¹⁶	7.505 022 ⁰⁸
Dłużnicy handlowi i różni dłużnicy	1.777.905 ⁷⁵			Zyski i straty			
Zapasy i wyroby gotowe	11.130.245 ²¹	13.528.453 ³¹		Zysk roku operacyj. 1929/1930			143.151 ⁷¹
							54.445.333 ⁴²
							54.445.333 ⁴²

Powyższy bilans został zatwierdzony przez Ogólne Zebranie Akcjonariuszów w dniu 20 grudnia 1930 r.

Przedstawiciel Towarzystwa w Polsce
Członek Rady Zarządzającej
Za zgodność: A. Garbiński

II OGŁOSZENIE LIKWIDACJI

XXVI Zwyczajne Walne Zgromadzenie Spółki Akcyjnej „Wschodnio-Galicyjskie Koleje Lokalne“

z dn. 5 grudnia 1930 r. uchwaliło rozwiązanie i likwidację Spółki, co niniejszem — w myśl art. 129 prawa o spółkach akcyjnych, po dokonaniu dn. 15 stycznia 1931 r. wpisie do rejestru handlowego Sądu Okręgowego we Lwowie — podaje się do wiadomości interesowanych.

Równocześnie wzywa się wierzycieli, aby swe roszczenia do Spółki w ciągu roku od daty trzeciego ogłoszenia likwidacji, t. j. do dn. 24 lutego 1932 r., zgłosili pod rygorem postanowienia art. 139 prawa o spółkach akcyjnych.

**Wschodnio-Galicyjskie Koleje Lokalne
w likwidacji**

Skwarczyński wł. r. Nędzowski wł. r.

Spółka Akcyjna

„ARMA“

zniża kapitał zakładowy o zł 270.000 z równoczesnym podwyższeniem do pierwotnej wysokości, t. j. zł 300.000 (uchwała Walnego Zgromadzenia z dn. 30/X 1930 r.), wzywa przeto swych wierzycieli do zgłaszania pretensyj w biurze Zarządu Spółki, Lwów, pl. Bema 3.

Bada Powszechnego Banku Depozytowego, S. A. w Warszawie

zawiadamia niniejszem PP. Akcjonariuszów, że w dn. 27 lutego 1931 r., o godz. 12 w poł. odbędzie się w Warszawie, przy ul. Długiej Nr. 48 w lokalu Banku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów z następującym porządkiem dziennym: 1) Wybór Przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Rady, Dyrekcji i Komisji Rewizyjnej; 3) Zatwierdzenie bilansu oraz rachunku zysków i strat; 4) Podział zysków za rok operacyjny 1930; 5) Ustalenie budżetu na 1931 r.; 6) Wybory władz Banku; 7) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, obowiązani są złożyć swoje akcje lub świadectwa depozytowe przynajmniej na 7 dni przed terminem Zebrania w kasie Banku w Warszawie, przy ul. Długiej Nr. 49, lub w firmie Johnson Matthey & Co. Ltd., w Londynie przy ul. Hatton Garden 73/83.

MARTWI NAS MAŁY ZBYT TOWARÓW

Powiększajmy rynek zbytu, posługując się samolotami, a przestaniemy narzekać, gdyż wówczas będziemy mogli dostarczać towary do odległych miast równie szybko, jak dostarczamy je odbiorcom miejscowym koniami lub samochodem.

Nie ograniczajmy zatem rynku zbytu do miejsca produkcji.

Samoloty kursują codziennie. Taryfy są niskie.

Informujmy się:

POLSKIE LINJE LOTNICZE „L O T“

WARSZAWA, UL. MARSZAŁKOWSKA 138, TELEFON 547-60

Towarzystwo Francusko-Włoskie Dąbrowskich Kopalń Węgla

Bilans za rok operacyjny 1929/30 z całej działalności Towarzystwa

STAN CZYNNY		fr.	fr.	STAN BIERNY		fr.	fr.
Nieruchomości		18,036.590'23		Kapitał zakładowy (25.000 udziałów własności):			
Kupno i rozchody w 1929/30 r.		2,248.509'52	20,285.099'75	Kapitał splecony	6,500.000'00		
Maszyny i ruchomości		14,460.179'99		Rezerwa ze spleconych obligacji	3,640.500'00		
Kupno i rozchody w 1929/30 r.		2,423.162'21	16,883.342'20	Rezerwa nadzwyczajna	3,382.474'68		
Nieruchomość w Ljonie			324.922'80	Rezerwa prawna	918.914'72		
W naturze (zwały i zapasy)			2,214.786'70	Fundusz ubezpieczeniowy	3,300.000'00		
Dłużnicy:				Rezerwa na nieprzewidziane wydatki	700.000'00	18,441.889'40	
w Dąbrowie		5,321.997'66		Wierzyciele:			
w Ljonie		733.351'77	6,055.349'43	w Dąbrowie	872.545'43		
W kasie:				w Ljonie	15,299.750'34	16,172.295'77	
Gotówka w Dąbrowie		253.740'92		Umorzenia		32,856.651'47	
" w Ljonie		1.808'15	255.549'07	Zyski i Straty:			
W bankach:				Pozostałość z poprzedniego okresu	196.045'14		
Rachunki w Dąbrowie		2,753.719'99		Zysk z okresu 1929/30 r.	2,398.046'53	2,594.091'67	
" w Ljonie		16,853.493'98	19,607.213'97				
Portfel:							
Papiery wartoś. w Dąbrowie		202.315'00					
" " w Ljonie		3,420.881'92	3,623.196'92				
Portfel:							
Weksle w Dąbrowie			815.467'47				
			<u>70.064.928'31</u>				<u>70.064.928'31</u>

Bilans za rok operacyjny 1929/30 z działalności Towarzystwa w Państwie Polskim

STAN CZYNNY		zł	zł	STAN BIERNY		zł	zł
Nieruchomości:				Kapitał, przeznaczony na działalność w Polsce	11,018.577'22		
Nadania		2,489.283'07		Rezerwa nadzwyczajna	1,077.693'14		
Grunty, budynki, szyby, chodniki i t. p.		12,547.554'16		Fundusz ubezpieczenia	1,176.307'45	13,272.577'81	
Kupno i wydatki w 1929/30 r.		787.765'31	15,824.602'54	Wierzyciele:			
Maszyny i ruchomości:				Rada Zarządzająca w Ljonie	1,276.778'67		
Urządzenia, maszyny, konie i zaprzęgi		10,258.642'20		Podatki różne	17.731'22		
Kupno i wydatki w 1929/30 r.		848.954'88	11,107.597'08	Wierzycieli różni	287.965'07	1,582.474'96	
W naturze:				Umorzenia		15,545.930'23	
Zwały węgla		54.582'00		Zyski za okres 1929/30 r.		581.973'04	
Zwały brykiet		21.468'60					
Zapasy w magazynie		699.899'92	775'950'52				
Fundusze rozporządzalne:							
W kasie		88.898'13					
W bankach		964.765'80					
W Portfelu — Papiery wartościowe		70.881'06					
W Portfelu — Weksle		285.699'03	1,410.244'02				
Dłużnicy:							
Klienci za węgiel		1,788.544'39					
Dostawcy		49.569'96					
Dłużnicy różni		26.447'53	1,864.561'88				
			<u>30,982.956'04</u>				<u>30.982.956'04</u>

Sandomiersko-Wielkopolska Hodowla Nasion, S. A. w Antoninach

Bilans za czas od dn. 1 lipca 1929 r. do dn. 30 czerwca 1930 r.

AKTYWA	zł	zł	PASYWA	zł	zł
Gotówka w kasie	26.941'49		Kapitał zakładowy	4800.00'00	
„ w bankach	165.010'18	191.951 67	Fundusz rezerwowy	27.263'37	
Papiery wartościowe	8.500'00		Kapitał amortyzacyjny	75.876'58	583.139'95
Dłużnicy	204.090'24		Sumy przechodnie		82 80
Weksle w portfelu	199.360'50		Akcepty		6.509'65
Remanent magazynu	1.094.257'56		Pożyczki długoterminowe		442.129'87
Sumy przechodnie	467'00		„ członków Rady		1.325.000'00
„ hipoteczne	7.079'70	1.513.755'00	Wierzytelności		375.746'18
Wartość Antonin	798.915'87		Kaucje robotnicze		1.586'00
Magazyn w Ostrowcu	22.381'31		Zysk netto		26.786'54
Nowe urządzenia	37.593'23				
Plac budowlany w Kutnie 1'1 ha	30.000'00	888.890'41			
Wartość materiału hodowlanego		166.383'91			
		<u>2.760.980'99</u>			<u>2.760.980'99</u>

Rachunek Strat i Zysków

STRATY	zł	ZYSKI	zł
Koszty prowadzenia przedsiębiorstwa	568.096'28	Zysk zeszłoroczny — sa do na 1/VII 1929 r.	7.108'81
Podatki	82.866'17	Z przedsiębiorstwa	697.073'25
Amortyzacja	26.523'07		
Zysk netto	26.786'54		
	<u>704.272'06</u>		<u>704.272'06</u>

Zgodność powyższego bilansu i rachunków strat i zysków z inwenturami i księgami handlowymi firmy „Sandomiersko-Wielkopolska Hodowla Nasion”, S. A., Antoniny, pow. Leszno, niniejszem potwierdzamy.

POWIERNIK, Spółka Rew. Powiernicza Thiel & Marciniak

(—) Thiel, Dyplom. i przysięgły rzeczoznawca ksiąg.

Sandomiersko-Wielkopolska Hodowla Nasion

E. Kryczkowski Wł. W. Kowalski

Zarząd Spółki Akcyjnej WIELKICH PIECÓW i ZAKŁADÓW OSTROWIECKICH

ma zaszczyt podać do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że—w myśl § 19 Statutu Spółki—zwołuje

XVII Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

na czwartek dn. 26 lutego 1931 r. o godz. 10 rano w Warszawie, w lokalu Zarządu (Al. Ujazdowska Nr. 51) z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór Przewodniczącego;
- 2) Ustanowienie i wybory władz Spółki oraz określenie ich wynagrodzenia;
- 3) Wybór pisma, w którym obok „*Monitora Polskiego*” i „*Polski Gospodarczej*” zamieszczane być mają ogłoszenia Spółki, stosownie do § 4 Statutu Spółki;
- 4) Wnioski akcjonariuszów i Zarządu Spółki.

Zgodnie z § 21 Statutu Spółki akcjonariusze mogą zgłaszać dodatkowe sprawy, które będą pomieszczone w drugim ogłoszeniu.

Właściciele akcji imiennych (ser. A), zapisani do księgi akcyjnej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia, mają prawo głosu bez osobnego zgłoszenia, zaś właściciele akcji na okaziciela (ser. B) winni złożyć najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia, t. j. do dn. 18 lutego r. b. włącznie, w Banku Handlowym w Warszawie (Wydział Depozytowy, ul. Traugutta Nr. 9) lub do Kasy Zarządu (Plac Trzech Krzyży Nr. 3) swe akcje lub kwity instytucyj kredytowych, rządowych lub działających na podstawie statutów, zatwierdzonych przez Rząd, na przyjęcie tych akcji do depozytu lub zastawu. Takież kwity mogą wydawać: Banque de Bruxelles (Bruksela, 2 rue de la Régence) i Trust Métallurgique Belge-Français (Bruksela, 168, rue Royale). Na kwitach tych powinny być oznaczone numery akcji.

Stosownie do § 26 Statutu Spółki Zgromadzenie będzie prawomocne, o ile przybędą nań akcjonariusze, reprezentujący dziesiątą część kapitału zakładowego.

Z A R Z A D
TOWARZYSTWA AKCYJNEGO FABRYK CUKRU I RAFINERJI
„ŁUBNA I SZRENIAWA“

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, iż

**Zwyczajne Walne Zebranie
Akcjonariuszów**

odbędzie się w **dn. 27 lutego 1931 r. o godz. 4 po poł.** w lokalu Akcyjnego Banku Hipotecznego, Filji w Krakowie, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór Przewodniczącego i asesorów;
- 2) Przedłożenie i zatwierdzenie, po wysłuchaniu wniosków Komisji Rewizyjnej — sprawozdania i bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1929/30;
- 3) Powzięcie uchwał co do udzielenia Zarządcwi absolutorium oraz w sprawie strat za rok operacyjny 1929/30 r.;
- 4) Obniżenie kapitału zakładowego Spółki;
- 5) Powiększenie kapitału zakładowego Spółki drogą wypuszczenia nowej emisji akcji i odpowiednie zmiany statutu;
- 6) Zatwierdzenie preliminarza wydatków Spółki za 1930/31 r.;
- 7) Wybór członków Zarządu na miejsce ustępujących, wybór 1 nowego członka Zarządu i oznaczenie ich wynagrodzenia;
- 8) Zatwierdzenie instrukcji—pełnomocnictwa, wydanej Dyrektorowi Zarządzającemu;
- 9) Wybór członków Komisji Rewizyjnej i oznaczenie ich wynagrodzenia;
- 10) Sprawa zabezpieczenia hipotecznego należności skarbowych na należącej do Spółki nieruchomości Towarzystwa Akcyjne Fabryk Cukru i Rafinerji „Łubna i Szreniawa”, powiatu pińczowskiego;
- 11) Wnioski Akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w powyższym Walnym Zgromadzeniu, obowiązani są najpóźniej na dni 7 przed terminem Walnego Zgromadzenia złożyć w biurze Zarządu Spółki w Kazimierzy Wielkiej lub w Filji Akcyjnego Banku Hipotecznego w Krakowie akcje markowe lub świadectwa tymczasowe na akcje markowe lub świadectwa tymczasowe na akcje złotowe, względnie zastępujące je dowody depozytowe lub zastawowe, wydane przez instytucje kredytowe polskie, działające na mocy zatwierdzonych przez Rząd statutów.

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ
TOWARZYSTWO WARSZAWSKIE OCZYSZCZANIA I SPRZEDAŻY SPIRYTUSU
„REKTYFIKACJA WARSZAWSKA“

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w **dn. 28 lutego 1931 r. godz. 18** w biurze Zarządu Spółki — Dobra 48/50 odbędzie się

ZWYCZAJNE DOROCZNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Otwarcie Zgromadzenia i wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i bilans za rok operacyjny 1929/30;
- 3) Sorawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 4) Zatwierdzenie bilansu;
- 5) Ustalenie wysokości dywidendy;
- 6) Plan działań i projekt budżetu na rok operacyjny 1930/31;
- 7) Ustalenie wynagrodzenia dla Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 8) Wybór członków Zarządu;
- 9) Wybór członków Komisji Rewizyjnej;
- 10) Wybór dziennika do ogłoszeń, wymaganych przez statut;
- 11) Wnioski Zarządu i akcjonariuszów (wnioski akcjonariuszów powinny być przedstawione piśmiennie Zarządowi na dwa tygodnie przed Walnym Zgromadzeniem, zgodnie z § 17 statutu).

Właściciele akcji na okaziciela, życzący sobie wziąć udział w powyższym Zgromadzeniu, winni — stosownie do § 20 statutu — złożyć swoje akcje w biurze Zarządu Dobra 48/50 przynajmniej na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem. Zamiast akcji mogą być w powyższym terminie składane świadectwa depozytowe lub zastawowe instytucji kredytowych, w których akcje są złożone. Stosownie do § 18 statutu każdy akcjonariusz może być zastąpiony przez swego pełnomocnika również akcjonariusza. Jedna osoba nie może mieć więcej, jak dwa pełnomocnictwa.

Imienne zawiadomienia o Walnym Zgromadzeniu rozsyłane nie będą.

W razie niedojścia do skutku Zgromadzenia, odbędzie się ono w drugim terminie w **dn. 21 marca 1931 r. o godz. 18** w tymże lokalu z tym samym porządkiem dziennym.

Warszawa, dn. 5 lutego 1931 r.

Z A R Z A D
TOWARZYSTWA PARCELACYJNO-BUDOWLANEGO „TERENY“, S. A.

zawiadamia, że stosownie do uchwały z dn. 19 stycznia 1931 r. zwołuje

**NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

na **dz. 17 lutego 1931 r. o godz. 19** w lokalu Zarządu przy ul. Żórawiej Nr. 33, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie Zgromadzenia i wybór przewodniczącego;
- 2) Wybory Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 3) Wolne wnioski.

Stosownie do art. 56 Ustawy o Spółkach Akcyjnych wprowadza się do porządku dziennego, co następuje:
Zgłoszony wniosek akcjonariuszki Racheli Sojka:

4) Walne Zgromadzenie uchwała: wystąpić do Władz Sądowych o zarządzanie rewizji stanu interesów Spółki Akc. „TERENY” i wyznaczenie biegłych księgowych (rewidentów).

Zgłoszony wniosek przez akcjonariuszy, reprezentujących łącznie 10% kapitału zakładowego:

5) Walne Zgromadzenie uchwała: Wyłonić Komisję, złożoną z trzech osób, bądź akcjonariuszów bądź też biegłych urzędowych, celem zbadania księgowości Spółki i przedstawienia po dokonaniu sprawdzenia przez tą Komisję, odnośnych wniosków na następne Walne Zgromadzenie.

Zgłoszony wniosek przez akcjonariusza P. Henryka Gumana:

6) Walne Zgromadzenie uchwała: Upoważnić Zarząd do zaciągnięcia pożyczki hipotecznej.

7) Wynagrodzenie członków Zarządu.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w powyższym Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje lub zaświadczenia depozytowe w biurze Zarządu Spółki na siedem dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

CENTRALA W WARSZAWIE
UL. KRÓLEWSKA 5

ZŁATWIA OPERACJE BANKOWE, W SZCZEGÓLNOŚCI:

- 1) SKUP I SPRZEDAŻ WEKSLI
- 2) NABYWANIE I SPRZEDAWANIE NA RACHUNEK WŁASNY WALUT OBCYCH ORAZ PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH PAŃSTWOWYCH, KOMUNALNYCH I INNYCH
- 3) INKASOWANIE WSZELKIEGO RODZAJU NALEŻNOŚCI
- 4) WYDAWANIE PRZEKAZÓW NA MIEJSCOWOŚCI W POLSCE ORAZ ZAGRANICĄ POŁOŻONE
- 5) PRZYJMOWANIE DO DEPOZYTU WSZELKICH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH, DOKUMENTÓW ORAZ KOSZTOWNOŚCI
- 6) UDZIELANIE KREDYTU DŁUGOTERMINOWEGO PRZEZ EMISJĘ 7% LISTÓW ZASTAWNYCH, 7% OBLIGACIJ KOMUNALNYCH, A DLA POTRZEB PRZEMYSŁU 7½% OBLIGACIJ BANKOWYCH.
PAPIERY TE WYSTAWIONE W PEŁNOWARTOŚCIOWEJ WALUCIE ZAOPATRZONE SĄ WGWARANCJĘ SKARBU PAŃSTWA ORAZ ZABEZPIECZONE HIPOTECZNIE.

KAPITAŁY WŁASNE WYNOSZĄ zł 208,000 000

19 ODDZIAŁÓW PROWINCJONALNYCH

KORESPONDENCI WE WSZYSTKICH
WIĘKSZYCH MIASTACH ŚWIATA

„POLMIN”

PAŃSTWOWA FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH

SIEDZIBA DYREKCJI: LWÓW, ULICA SZPITALNA Nr. 1

TELEFONY: 2-48, 3-28, 39-20, 39-21

FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH
W DROHOBYCZU — TELEFON 105

REPREZENTACJA W WARSZAWIE
ul. Szkolna 2; telefony: 70-84, 114-75, 512-33 i 177-8

Reprezentacja w Gdańsku — Polish Petroleum Company — Krebsmarkt 7 — 8
Przedstawicielstwa zagraniczne we wszystkich stołecznych miastach Europy

POLECA ZNANE ZE SWEJ PIERWSZORZĘDNEJ JAKOŚCI

OLEJE I SMARY SAMOCHODOWE

Polmin AS, Polmin AL, Polmin AZ, Polmin AF, Polmin AP, Polmin AD i Polmin AT

OLEJE CYLINDROWE, ODPOWIEDNIE DO
WSZYSTKICH WARUNKÓW PRACY. WYSOKOGA-
TUNKOWE OLEJE ŁOŻYSKOWE. OLEJE DO
SILNIKÓW SPALINOWYCH, DO KOMPRESORÓW PO-
WIETRZNYCH I KOMPRESORÓW CHŁODNICZYCH.
OLEJE TURBINOWE i TRANSFORMATORO-
WE. OLEJE WIERTNICZE. TŁUSZCZE MA-
SZYNOWE. SMARY DO LIN I KÓŁ ZĘBATYCH.
SMARY DO WÓZKÓW KOPALNIANYCH I OLEJE
OSIOWE. — PARAFINĘ, ŚWIECE, WAZE-
LINĘ TECHNICZNĄ. — BENZYNY: EKSTRAKCYJ-
NĄ, LOTNICZĄ, SAMOCHODOWĄ I MOTOROWĄ. —
NAFĘ: RAFINOWANĄ I SILNOPŁOMIENNĄ. OLE-
JE GAZOWE. ASFALTY BEZPARAFINOWE I PARA-
FINOWE. SULFOKWASY, KWASY NAFTENOWE.

ODDZIAŁY W KRAJU:

BIALYSTOK, ul. Warszawska 7, tel. 10-34

KRAKÓW, ul. Szczepańska 9, tel. 15-82

LUBLIN, ul. Krak. Przedm. 46, tel. 10-74

LWÓW, ul. Szpitalna 1, tel. 3-23

ŁÓDŹ, ul. Piotrkowska 152, tel. 6-27,

WARSZAWA, ul. Szkolna 2, tel. 114-75

POZNAŃ, ul. św. Marcina 18, tel. 35-36

SOSNOWIEC, ul. Naftowa 4, tel. 2-08

TORUŃ, ul. Mostowa 17, tel. 3-99

WILNO, ul. Jagiellońska 8, tel. 1-72

SKŁADY WŁASNE I KOMISOWE:

BIALYSTOK, BIELSK PODLASKI, BILGORAJ, BĘDZIN, BRODY, BYDGOSZCZ, CHELM, DOLINA, DRO-
HOBYCZ, GARWOLIN, GDYNIA, GRUDZIĄDZ, JAROSŁAW, KALISZ, KIELCE, KOŃSKIE, KOŁOMYJA,
KOWEL, KRAKÓW, KRASNYSTAW, LIDA, LUBLIN, LUBARTÓW, LWÓW, ŁĘCZYCA, LOMŻA, ŁÓDŹ,
MIĘDZYRZEC PODLASKI, NOWOGRÓDEK, OPCZNO, OSTROWIEC, OSTRÓW, PABJANICE, RADOM,
RADZYŃ, RÓWNE, RYKI, SANDOMIERZ, SAMBOR, SIEMIATYCZE, SIEDLCE, SKIERNIEWICE, SOBOLEW,
SOSNOWIEC, STANISŁAWÓW, STRYJ, TOMASZÓW MAZ., TORUŃ, TARNOPOL, WARSZAWA, WILNO,
WIELUŃ, WIERZBNIK, WÓLKOWYSK, WŁOCŁAWEK, ZDUŃSKA WOLA, ZŁOCZÓW, ŻYRARDÓW

WŁASNY PARK CYSTERNOWY